

**SIMONE WEIL' İN FELSEFÎ DÜŞÜNCESİNDE
TANRI VE İNSAN İLİŞKİSİ**

Saliha KILIÇ GÜNEYSU

**Yüksek Lisans Tezi
Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı
Prof. Dr. Tuncay İMAMOĞLU
2025
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

Saliha KILIÇ GÜNEYSU

**SIMONE WEIL' İN FELSEFİ DÜŞÜNCESİNDE TANRI VE İNSAN
İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Tuncay İMAMOĞLU**

ERZURUM – 2025

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Simone Weil'in Felsefi Düşüncesinde Tanrı ve İnsan İlişkisi" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

28.04.2025

Saliha KILIÇ GÜNEYSU

Aslı Islak İmzalıdır

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Tuncay İMAMOĞLU danışmanlığında, Saliha KILIÇ GÜNEYSU tarafından hazırlanan bu çalışma 28/04/2025 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından. Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :Prof. Dr. Tuncay İMAMOĞLU

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi :Prof. Dr. Ruhattin YAZOĞLU

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi :Dr. Öğr. Üyesi Fatimatüzzehra YAŞAR

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Prof. Dr. Hanifi ŞAHİN

Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
KISALTMALAR DİZİNİ	IV
ÖN SÖZ.....	V
GİRİŞ	1
I. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI, KAYNAKLARI VE ÖNEMİ.....	1
A. Araştırmanın Konusu ve Amacı	1
B. Araştırmanın Yöntemi ve Kaynakları.....	1
C. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	2
D. Konuya İlişkin Literatür	3
II. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	4
A. 20. yy'ın Siyasi ve Entelektüel Yapısı	4
B. Simone Weil'in Hayatı	13
C. Simone Weil'in Eserleri	16

BİRİNCİ BÖLÜM

SİMONE WEIL'DE TANRI

1.1. TANRI ve DİN TASAVVURU.....	20
1.2. İLAHÎ SEVGİ	27
1.3. İLAHÎ İRADE	33
1.4. İLAHÎ İNAYET	36

İKİNCİ BÖLÜM

SİMONE WEIL'DE TANRI'NIN İNSANLA İLİŞKİSİ

2.1. SEVGİ ve BOŞLUK.....	40
2.2. GÜNAH ve İSTIRAP	43
2.3. ÖZGÜRLÜK ve İTAAT	48
2.4. MESAFE ve ZAMAN	54
SONUÇ.....	63
KAYNAKÇA	66
ÖZGEÇMİŞ.....	70

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİMONE WEİL'İN FELSEFİ DÜŞÜNCESİNDE TANRI VE İNSAN İLİŞKİSİ

Saliha KILIÇ GÜNEYSU

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Tuncay İMAMOĞLU

2025, 70 sayfa

Jüri: Prof. Dr. Tuncay İMAMOĞLU

Prof. Dr. Ruhattin YAZOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Fatimatüzzehra YAŞAR

Simone Adolphine Weil, yirminci yüzyılın en özgün filozoflarından birisidir. Weil, kısa yaşamında mistik düşünce, etik, sosyal adalet ve teoloji alanlarında derin izler bırakmıştır. Weil, felsefesinin temellerine Tanrı ve insan ilişkilerini yerleştirmiş bununla birlikte düşüncelerini Hristiyan mistisizmiyle şekillendirmiştir. Filozofun dini bakış açısı ve felsefesi sırasıyla; kültürel ve laik Yahudilik, agnostisizm Marksizm, Hristiyanlık ve mistisizm gibi farklı aşamalardan geçmiştir. Azizeliğe uygun bir hayat süren, kendi politik ve etik ideallerine göre yaşayan filozof her zaman dışlanmış, fakirin ve işçinin yanında olmuştur. Lise öğrencilerine felsefe dersleri vermiş, İspanya İç Savaşı'nda anarşistlerin safında yer almış, Londra'da Özgür Fransa direnişine katılmış ve yurttaşlarına destek için ilerleyen veremine karşın açlık grevine girip vefat etmiştir.

Weil, felsefesinde Tanrı ve insan ilişkisi sevgi, itaat, inayet, özgür irade ve mesafe kavramları temaları etrafında şekillenmiştir. Weil'e göre Tanrı, insanı özgür bırakabilmek adına kendini geri çekmiştir ve dünya üzerinde bir boşluk yaratmıştır. Bu boşluk, insanın Tanrı'ya duyduğu sevgi ve özlem ışığında doldurulabilmektedir. Tanrı sevgisi dolaylı ve örtük bir sevgidir. İnsan bu sevgiyi ancak Tanrı'nın inyeti yoluyla kavrayabilir. Tanrı, insana hem uzaktır hem de yakındır. Filozof bu durumu bir paradoks olarak ele almaktadır. Weil, insanın varoluşunu destekleyen acı, sevgi ve itaat kavramlarını mistik ve felsefi düzlemde incelemektedir. Weil için Tanrı'nın yarattıkları Tanrı'nın tam tersidir.

Sonuç olarak Simone Weil için noksanlık ve ıstırap içinde olan insanı, adalet ve lütfun temsilcisi, sevgi ve hakikatin ana kaynağı olan Tanrı'ya götüren tek gerçek, sevgidir. İnsan özgürlüğünü yalnız Tanrı'ya teslimiyetle bulur, Tanrı'nın gizemiyle de O'nun varlığına ulaşır. Tanrı ile mesafesini yakınlaştırmak isteyen insan sevgi, dikkat ve hakikat eşiklerini geçmelidir. Tanrı'nın hem aşikâr hem de gizli olduğunu vurgulayan Weil, bu paradoksuyla Tanrı-insan ilişkisinin salt aklî izahtan ziyade manevi ve ruhsal bir sezgiyle anlamlandırılabilirliğini ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Felsefesi, Simone Weil, Mistizm, Tanrı, İnsan, Sevgi.

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****RELATIONSHIP BETWEEN GOD AND HUMAN IN THE PHILOSOPHICAL
THOUGHT OF SIMONE WEIL****Saliha KILIC GUNEYSU****Advisor: Prof. Dr. Tuncay IMAMOGLU****2025, 70 pages****Jury: Prof. Dr. Tuncay IMAMOĞLU****Prof. Dr. Ruhattin YAZOĞLU****Assist. Prof. Dr. Fatımatüzzehra YAŞAR**

Simone Adolphine Weil is one of the most original philosophers of the twentieth century. Weil left a deep mark in the fields of mystical thought, ethics, social justice and theology in her short life. Weil placed God and human relations at the foundations of her philosophy and shaped her thoughts with Christian mysticism. The philosopher's religious outlook and philosophy have passed through different stages, respectively, cultural and secular Judaism, agnosticism, Marxism, Christianity and mysticism. The philosopher, who lived a saintly life and lived according to his own political and ethical ideals, always stood by the marginalized, the poor and the workers. He taught philosophy to high school students, sided with the anarchists in the Spanish Civil War, joined the Free French resistance in London and died on a hunger strike in support of his fellow citizens despite his advancing tuberculosis.

In Weil's philosophy, the relationship between God and man is shaped around the themes of love, justice, grace, free will and truth. According to Weil, God has withdrawn himself in order to free man and has created a void in the world. This void can be filled in the light of man's love and longing for God. The love of God is an indirect and implicit love. Man can only grasp this love through God's grace. God is both distant and close to man. The philosopher considers this situation as a paradox. Weil examines the concepts of pain, love and truth that support man's existence on a mystical and philosophical level. For Weil, God's creations are the exact opposite of God.

In conclusion, for Simone Weil, the only truth that leads a person in deficiencies and suffering to God, the representative of justice and grace, the main source of love and truth, is love. Man finds his freedom only by surrendering to God, and through the mystery of God he reaches His existence. A person who wants to close his distance with God must pass the thresholds of love, attention and truth. Emphasizing that God is both obvious and hidden, Weil expresses with this paradox that the God-human relationship can be understood through a spiritual and spiritual intuition rather than a purely rational explanation.

Keywords: Philosophy of Religion, Simone Weil, Mysticism, God, Man, Love.

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Bkz.	: Bakınız
çev.	: Çeviren
vb..	: Ve Benzeri
Yay.	: Yayınları
yy.	: Yüzyıl
Tdv.	: Türkiye Diyanet Vakfı

ÖN SÖZ

Tarih boyunca Tanrı ve insan, birçok filozof tarafından tartışma alanı bularak felsefeye konu edinilmiştir. Tanrı ve insan temelli düşünsel faaliyetlerin devamlılığı yaratılmış olan insanın kendinden başlayarak bir yaratıcıyı tasavvur etme eğiliminin fitriliğinden kaynaklanmaktadır.

20.yüzyılın düşünürlerinden biri olmakla beraber çalışmamıza konu edindiğiniz Simone Adolphine Weil'in mistisizm ve teolojiyle harmanlanmış felsefesindeki Tanrı ve insan ilişkisi din felsefesi alanında büyük önem arz etmektedir. Nitekim filozofun yaşadığı modern dönem, dinin gerilediği ve insan yaşamının odağından metafiziğin ötelendiği bunun yanı sıra aklın ve bilimin salt başat hale geldiği bir dönemdir. Weil ise bu dönemde modern insanın köklerinden koptuğunu ancak kendine ve Tanrı'ya dönerek sevgi ve teslimiyet merkezli bir varoluş meydana getirmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Albert Camus'nun yirminci yüzyılın en muazzam ruhu diye nitelendirdiği Simone Weil'in felsefesinde Tanrı yalnız aşkın bir varlık olarak değil, aynı zamanda insanın acı, sevgi, teslimiyet ve dikkat yoluyla Tanrı ile arasındaki mesafeyi kapatabileceği bir özlem nesnesi olarak görünmektedir. Bu ilişki bağlamında şu sorular gündeme gelmektedir: Acı insanı Tanrı'ya nasıl yaklaştırır? Sevgi, Tanrı ile insan arasındaki ilişkiyi nasıl dönüştürür? Tanrı'ya teslimiyet pasif bir eylem midir? Kendisini gizleyen Tanrı, insana varlığını nasıl açar?

Tanrı insana özgürlüğünü kendini geri çekmesiyle verir. Bu bağlamda insan Tanrı'ya yönelme hususunda varoluşsal bir sorumluluğa sahiptir. Weil'in felsefesi sevgi, hakikat, özgürlük ve adalet kavramları çerçevesinde şekillenmiştir.

Tez giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, amacı, kaynakları ve önemi ile araştırmanın kuramsal çerçevesi ele alınmıştır. Birinci bölümde Weil'in felsefesindeki Tanrı kavramı belli temalar çerçevesinde analiz edilmiştir. İkinci bölümde ise insan anlayışını şekillendiren muhtelif temalarla insan anlayışı ortaya koyulmuş ve Tanrı ile insan ilişkisinin muhtevası irdelenmiştir. Nihayetinde çalışma, Simone Weil'in Tanrı ile insan ilişkisine dair sunmuş olduğu özgün perspektifi idrak etmeyi ve izah etmeyi hedeflemektedir.

Son olarak tez sürecinde bilgi ve tecrübeleriyle değerli katkılarını esirgemeyen, her zaman desteğini hissettiğim ve öğrencisi olmaktan gurur duyduğum kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Tuncay İMAMOĞLU'na saygı ve şükranlarımı sunarım. Tezi okuyarak yapıcı eleştirilerde bulunan ve katkı sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Ruhattin YAZOĞLU'na ve Dr. Öğr. Üyesi Fatimatüzzehra YAŞAR'a teşekkür ederim. Ayrıca tez yazma sürecinde her konuda desteklerini sunan ve yol gösteren Arş. Gör. Esra Nur ÇİFTÇİ'ye teşekkür ederim. Bugünlere gelmemde en büyük destekçilerim olan, sadece bu çalışma sürecinde değil tüm hayatım boyunca beni cesaretlendiren kıymetli babam Sakıp KILIÇ'a ve kıymetli annem Aynur KILIÇ'a teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak, hayatımın her alanında olduğu gibi tez süresince de desteğini eksik etmeyen, zorlukları benimle birlikte sabırla göğüsleyen eşim Alparslan GÜNEYSU'ya şükranlarımı sunarım.

Erzurum 2025

Saliha KILIÇ GÜNEYSU

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI, KAYNAKLARI VE ÖNEMİ

A. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu çalışma 20.yy'ın sıradışı ve mistik filozofu olan Yahudi asıllı Simone Adolphine Weil'in felsefî düşüncesindeki Tanrı ve insan ilişkisini kapsamaktadır. Öncelikle bu çalışmada Simone Weil'in hayatı, felsefî ve teolojik düşünce yapısını inşa eden etmenler ele alınmıştır. Sonrasında Weil'in din değişimi ve mistik deneyimleriyle oluşan Tanrı tasavvuru irdelenmiş ve nihayetinde Tanrı ve insana bakış açısı felsefî düzlemde çalışmaya konu edilmiştir.

Şunu öncelikle ifade etmemiz gerekir ki; yapılan araştırmalarda Tanrı fenomeninin insanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar tüm toplumlarda var olduğu görülmüştür. Bu bağlamda her toplumun hatta her bireyin bir Tanrı tasavvuru ortaya çıkmıştır. Weil'in Tanrı tasavvurunun ise sevgi ve hakikatin ana kaynağı, adalet ve lütfu temsil eden, yaratıcı fakat kendini geri çeken bir çerçevede ortaya çıktığı görülmektedir. Buna paralel olarak Weil, insanın Tanrı'yla olan ilişkisini de hakikat arayıcısı, noksan ve ıstırap içinde olan, teslimiyetle özgürlüğünü var eden bir düşünceyle şekillendirmiştir. Biz bu çalışmamızda bahsedilen bakış açılarını ele alarak Weil'in felsefesindeki Tanrı ve insan ilişkisini incelemeye çalışacağız.

B. Araştırmanın Yöntemi ve Kaynakları

Bu araştırma nitel bir çalışma ürünü olup çalışmada Weil'in Tanrı ve insan kavramlarını nasıl anlamlandırdığı ve aralarında nasıl bir ilişki kurduğu incelenerek doküman analizi yapılmıştır. Ayrıca Weil'in mistik temalı felsefesine, Tanrı ve insan ilişkisiyle sınırlandırdığımız çalışmamız kapsamında etraflı, eleştirel ve rasyonel bir bakış açısıyla analizler yapılmıştır.

Çalışmamız yazarın kendi eserlerinden ve hakkında yazılan incelemeler üzerinden objektif bakış açısıyla oluşturulmuştur. Bunun yanında konuyla ilgili ve konumuza destek olabilecek kaynaklardan da yararlanılmıştır.

Konu hakkında yazılan felsefi sözlük, ansiklopedi, makale, tez ve başvuru kitapları gibi eserler, ilgili internet siteleri yararlanılan diğer kaynakları oluşturmaktadır. Son olarak değerlendirmeler yapılırken betimsel içerik analiz yöntemine başvurulmuştur.

C. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Çalışmanın birinci kısmında Weil'in felsefesindeki Tanrı kavramı belli temalar çerçevesinde analiz edilmiştir. İkinci kısımda ise filozofun insanı nitelendirme biçimi ve Tanrı ile insan ilişkisinin muhtevası incelenmiştir. Burada belirtmemiz gerekir ki Simone Weil'in felsefesindeki kavramların iki boyutu bulunmaktadır. Nitekim kavramlar bir yönüyle Tanrı'ya diğer yönüyle insana işaret etmektedir. Bu nedenle çalışmada sevgi, adalet gibi kavramlar evvela Tanrı'yla ilişkili olarak ele alınmış daha sonra ise kavramların insana yansıyan yönü üzerinde durulmuştur. Çünkü Simone Weil'in Tanrı ile insan arasında kurduğu bağ hem bir uzaklık hem de bir yakınlık deneyimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Weil'e göre; Tanrı, insana kendisini doğrudan hissettirmeyerek insana Tanrı'yı arama ve özlem duyma rollerini biçer. Weil için bu bir uzaklıktır. Bu uzaklığın yanı sıra insan, bahsedilen rollerle Tanrı'ya yakınlığı da deneyimler. Nihayetinde Tanrı hem uzaktır hem de insana çok yakındır. Weil, bu hali tam olarak bir paradoks olarak değerlendirir.

Çalışmamızda büyük oranda filozofun Türkçeye tercüme edilmiş eserlerinden faydalanılmıştır. Filozof, eserlerini ana dili olan Fransızca'da kaleme almıştır. Sonrasında eserleri İngilizceye çevrilmiştir. Eserlerin bazılarının öncelikle Fransızcadan İngilizceye sonrasında Türkçeye çevrilmiş olması, filozofun mistik ve metoforik dilinde yer yer anlam kayıplarına sebebiyet vermiştir. Bu durum çalışmamızda, filozofun felsefi teolojisini analiz etmede zorluk yaratmıştır.

Ayrıca Weil'in mistik deneyimleri, din değişim süreçleri ve benlik arayışlarından kaynaklı olarak görüşlerinde net bir birlik olmayışı da incelemelerimizde zorluğa sebebiyet vermiştir. Nitekim Weil, din konusundaki ikilemlerini şöyle ifade etmiştir:

“Daha önce hiçbir sinagogda bulunmadım ve hiçbir zaman Yahudilikle ilgili dini bir törende bulunmadım. Bu durumda iki bin yıl önce Filistin’de yaşamış

insanlarla bir bağım olduğuna inanmak için hiçbir sebebim yok. Bana miras kaldığını düşündüğüm bir din geleneği varsa, o da Katolik geleneğidir. Kısacası benim olan Hristiyan, Fransız, Yunan geleneğidir.”¹

Nihayetinde, yukarıda zikredilen hususlar çalışmamızın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

D. Konuya İlişkin Literatür

Simone Weil üzerine birçok dergi, blog yazısı, kitap incelemeleri gibi muhtelif çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte Simone Weil adına yapılmış akademik çalışmalar da mevcuttur. Şöyle ki;

Cansu Gümüş’ün *Political Philosophy Of Simone Weil From Marxism To Mysticism (Marksizm’den Mistizme Simone Weil’ in Siyaset Felsefesi)* adlı eseri Simone Weil üzerine yapmış olduğu İngilizce yüksek lisans tezidir. Cansu Gümüş, bu eserinde 20.yy’da yaşamını sürdürmüş olan filozofun siyasi-felsefi görüşlerini ele almıştır. İki dünya harbi arasındaki süreçte soykırım ile Hitler döneminde Alman ırkının üstünlüğünü öne süren faşist öğretisi olarak isimlendirilen Nazizmden kaçan Weil’in Tanrı, politika ve toplum üzerine fikirlerini çalışmasına konu edinmiştir.²

Doğa Çöl’ ün *God As The Other Within: Simone Weil On God, The Self And Love (İçerideki Öteki Olarak Tanrı: Simone Weil’de Tanrı, Benlik ve Sevgi)* adlı eseri Simone Weil üzerine yapmış olduğu İngilizce doktora tezidir. Doğa Çöl, bu eserinde sevgi ve benlik kavramları temelinde Weil’ in felsefesindeki Tanrıyı analiz etmiştir. Ötekilik sorununu tartışmış bunun akabinde asıl olarak Weil’in felsefi yönteminin geçerliliğinin ve tutarlılığının çözümlemesini amaçlamıştır.³

Palle Yourgrau’nun müellifi olduğu, Ümid Gurbanov tarafından çevrilen *Simone Weil* adlı eser, Simone Weil hakkında yazılmış felsefi biyografi türünde bir eserdir. Palle Yourgrau biyografi türünde bir eser yazmış olsa da eserde Weil’in felsefesi, teolojisi ve insan psikolojisi, eserde fazlaca yer etmektedir. Bu durum ise Simone Weil’in felsefesini idrak etmede büyük katkı sağlamaktadır. Eser giriş bölümü, Üç

¹ Palle Yourgrau, *Simone Weil*, (Çev.: Ümid Gurbanov), Ketebe Yayınları, İstanbul 2019, 153.

² Cansu Gümüş, *Political Philosophy of Simone Weil From Marxism to Mysticism*, (Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara 2022.

³ Doğa Çöl, *God As The Other Within: Simone Weil On God, The Self And Love*, (Doktora Tezi), Maltepe Üniversitesi, İstanbul 2023.

Simone, Altı Kuğu, Au Revoir La Révolution, Savaştan Çıkan Ders, Hindiçin Harika Bir Gün, Fransa ve Tanrı Arasındaki Fark, Fêtes De La Faim, Yahudi Sorunu Üzerine, Çarmıha Gerilmenin Yeterliliği adlı dokuz temel bölüm halinde hazırlanmıştır.⁴

Simone Weil hakkında muhtelif disiplinlerde ve sahalarda çeşitli eserler ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkarılan her çalışma muhakkak ki literatüre değer ve katkı sağlamıştır. Bizim çalışmamızı diğer çalışmalardan farklı kılan ve değer katan faktör ise Din Felsefesi alanında yapılan, özgün bir çalışma olmasıdır.

II. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

A. 20. yy'ın Siyasi ve Entelektüel Yapısı

Simone Weil'in felsefesiyle beraber çalışmamızın konusunu tam olarak anlayabilmemiz ve rasyonel bir zemine oturtmamız filozofun yaşadığı döneme değinmemizi zorunlu kılmaktadır. Filozofun 20.yy'ın en sıra dışı figürlerinden oluşu bilinen bir gerçektir. Onun yaşadığı sınırlı zamanda (1909- 1943) gerçekleşen, sınırları aşmış olayları ve dönemin fikir akımlarını şu şekilde ele alabiliriz:

Simone Weil'in doğduğu dönemde I. Dünya Savaşı (1914-1918) Avrupa'da tüm dengeleri değiştiren Modern Çağ'ın en yıkıcı savaşı olarak tarihte yer etmiştir. Tarihçiler tarafından, savaş sonrası on üç milyon insanın öldüğü düşünülmektedir. En ağır çatışmaların yaşandığı ve Weil'in doğduğu ülke olan Fransa ve komşusu Belçika'da ise mal ve sanayi kayıpları çok ileri boyuttaydı.⁵

Savaş neticesinde oluşan siyasi, ekonomik ve sosyal kaos, yeni ideolojik ve felsefi akımların doğmasına zemin hazırlamıştır. Zira Avrupa savaşın yaralarını sarmakla meşgulken aynı zamanda tüm dünya büyük bir insanî krizle mücadele etmektedir. Nitekim Weil'in çocukluk ve erken gençlik zamanlarına tekabül eden bu dönem filozofun fikir dünyasına büyük bir etki etmekle birlikte işçi sınıfına duyduğu hayranlık ve destek de tam bu zamanlarda filizlenmiştir. I. Dünya Savaşı sırasında altı yaşında olan Simone Weil, Batı Cephesi'nde savaşan askerlere karneyle şeker verilmediğini

⁴ Palle Yourgrau, *Simone Weil*, (Çev.: Ümid Gurbanov), Ketebe Yayınları, İstanbul 2019.

⁵ Holokost Ansiklopedisi, "I. Dünya Savaşı" (Erişim 21 Aralık 2024).

öğrenmesi üzerine cephede şartlar iyileşinceye dek şeker yemeyi reddetmiştir.⁶ Henüz on yaşında iken kendisini Bolşevik ilan etmiş bununla birlikte erken gençlik yıllarında işçi eylemlerinde de yer edinmiştir. İşçi haklarını müdafaa ederek ve işçilere siyasî broşürler yazarak hem eylemsel hem de fikirsel desteğini göstermiştir.⁷

1929'daki Büyük Buhran, tüm dünyada ekonomik yıkımlara sebebiyet vermiştir. İşsizlik, yoksulluk ve eşitsizliğin derinleştiği bir dönem olmuştur. Ekonomik sonuçları öncelikli olsa da toplumsal ve politik sonuçlarıyla dünyanın karşılaşmış olduğu ilk büyük ekonomik kriz olması hasebiyle önem teşkil etmekteydi.⁸ Weil ise işçi sınıfının zor koşullarını bizzat deneyimlemek ve onlarla empati kurabilmek adına öğretmenlikten ayrılarak bir sene boyunca eğitimsiz bir kadın işçi olarak Fransız fabrika sisteminin en alt kademesinde çalışmıştır.⁹ Bu sayede sanayileşmenin bireyler üzerindeki etkilerini gözlemlene fırsatı bulmuştur. Aynı zamanda bu fırsat, felsefesinin şekillenmesinde ise etkili olmuştur.

1936-1939 senelerinde, Komünizm ideolojisini destekleyen Cumhuriyetçiler ile Faşizm ideolojisini savunan Milliyetçiler arasında dünya tarihinin en kanlı iç savaşlarından biri vuku bulmuştur.¹⁰ Simone Weil ise öğretmenlik mesleğini bırakarak 1936 senesinde gönüllü olarak İspanya İç Savaşı'na katılmış ve Romanist Georges Bataille tarafından "Don Kişot" olarak anılmıştır.¹¹

Weil, her ne kadar anarşist bir bölüğe dahil olmak istese de bölük kendisinin çatışmaya girmesine izin vermemiştir. Weil'in çok sakar oluşu ve ileri derece miyobu silah arkadaşlarının kendilerini yanlışlıkla vurması korkusunu doğurmuştur. Fakat Weil, "kendini feda etmek hakkına sahip olduğu"¹² düşüncesine dayanarak gizli operasyonlara

⁶ Jack Hanson, "Whose Weil?" Simone, Patron Saint of Everyone", *The Drift Dergisi*, Sayı 14 (Aralık 2024). Erişim 21 Aralık 2024) <https://www.thedriftmag.com/whose-weil/>.

⁷ Avlaremos, "Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik" (Erişim 21 Aralık 2024).

⁸ Atatürk Ansiklopedisi, "1929 Ekonomik Buhranı" (Erişim 21 Aralık 2024).

⁹ Celeb-true, "Simone Weil Fransız Bir Filozof, Hristiyan Maneviyatçı ve II.Dünya Savaşı Sırasında Fransız Direnişinin Bir Parçası Olan Bir Aktivisti" (Erişim 21 Aralık 2024).

¹⁰ Caner Çakı, "İspanya İç Savaşı'nda Cumhuriyetçilerin Antifaşist Propagandası", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, Aralık 2018, 241.

¹¹ Celeb-true, "Simone Weil Fransız Bir Filozof, Hristiyan Maneviyatçı ve II.Dünya Savaşı Sırasında Fransız Direnişinin Bir Parçası Olan Bir Aktivisti".

¹² Weil'in Hristiyan geleneğinden etkilenişiyle hem hayatında hem de felsefesinde kendini feda etme düşüncesi önemli bir yere sahip olmuştur. Hatta ölümünde dahi kendini feda etme düşüncesi (ilerleyen tüberkülozuna rağmen açlık grevine girmesi) görülmüştür. Filozof bu kendini feda etme eylemini eserinde çaresizlik yoluyla ya da fedakârlık yoluyla intihar kavramıyla açıklamıştır. "Fedakarlık yoluyla intihar eylemleri başkasının uğruna yapılabilir; o kişinin hayatının kendi hayatından daha değerli olduğu varsayılır ya da bu bir topluluk için yapılabilir: Ülkesi veya klişe adına. Öyleyse, halihazırda bir

katılabilmek için komutanları ikna etmeye çalışmaya gayret etse de başarılı olamamıştır.¹³

Weil'in İspanya'daki savaşın doğurduğu vahşeti yakından deneyimlemesi onda büyük hayal kırıklıklarına sebebiyet vermiş hatta Komünizmin bir devlet diktatörlüğünün inşasına yol açtığına şahit olmuştur. Bu dönemde belli bir süreliğine de olsa anarşizm ve sendikalizm ile ilgilenmiştir. Sonuç olarak İspanya İç Savaşı, Weil'in siyaset felsefesinin oluşumunda da büyük etki sağlamıştır.

Simone Weil'in fikir dünyasını en çok etkileyen olaylardan biri de hiç şüphesiz II. Dünya Savaşı (1939-1945) olmuştur. II. Dünya Savaşı, 1 Eylül 1939 tarihinde Almanya'nın Polonya'ya saldırması ve bunun sonuncunda İngiltere ile Fransa'nın Polonya'yı desteklemesiyle başlamıştır. Altı yıl boyunca devam eden, kırk milyondan fazla bireyin yaşamını yitirdiği, milyonlarca kişinin sakat kaldığı ve ağır hasarlar aldığı, beş milyondan fazla kişinin toplama kamplarında, gaz odalarında katledildiği, tüm dünya ülkelerini derinden sarsan ve insanlık tarihinde kara bir leke olarak anılan bir savaş yaşanmıştır.¹⁴

Almanların II. Dünya Savaşı sırasında Paris'i işgal etmesiyle 1940 senesinde Weil ailesiyle birlikte Nazilerin işgalinden kaçıp Marsilya'ya yerleşmiştir. Marsilya'da köylülerle birlikte üzüm bağlarında çalışmış ve orada bulunan rahiplerin öğrencisi olarak inançsal gelişimine devam etmiştir.¹⁵ Faşizmin ve nazizmin yükselişte olduğu bu dönemde Avrupa'daki totaliter rejimlerin insan özgürlüğünü ve itibarını ortadan kaldırıyor olması, Weil'in Tanrı, adalet ve insan ilişkilerini derinlemesine sorgulamasına neden olmuştur. Filozof, *On Oppression and Liberty* adlı eserinde II. Dünya Savaşı'nın zihin dünyasında uyandırdıklarını "bedenler işçi sınıfının yaşadığı zulme tepki verirken, ruhlar faşizmin sebep olduğu hastalıkla boğuşuyor." minvalinde anlamlandırmıştır.¹⁶

1942 senesinde ise ailesinin güvenliği için onlarla birlikte Fransa'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne kaçmıştır. Fakat Amerika'da kendisini Fransa'da yaşanan

çaresizlik vardır: Kendi hayatımızın değerini başka bir şey için inkâr ederiz." Bkz. Simone Weil, *Felsefe Dersleri*, (Çev.: Beyza Akatürk), Pinhan Yayıncılık, İstanbul 2020, 172.

¹³ Avlaremos, *Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik*.

¹⁴ Özgür Yıldız, "II. Dünya Savaşına Genel Bir Bakış", *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(12), Haziran 2019, 65.

¹⁵ Avlaremos, *"Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik"*.

¹⁶ Yourgrau, *Simone Weil*, 11.

acılarından uzak hissettiğinden ve Fransız Direnişi'nin bir parçası olmak istemesinden ötürü Fransa'ya daha yakın olan Londra'ya gitmiştir. 1943 senesinde ise Weil'e tüberküloz teşhisi konmuş ve her ne kadar iyi ve sağlıklı beslenmesi istense de kendisi Almanların egemenliği altında bulunan Fransa'daki yurttaşlarının yediğinden daha fazlasını yemeyi reddetmiş ve vefat etmiştir.¹⁷

Weil, Yahudi bir ailede doğmuş olsa da kendisini Yahudilikle sınırlı görmemiştir. Özellikle dönemin antisemitizmi¹⁸ ve Yahudi Soykırımı Weil'in düşünce dünyasını ve insanlığın tümüne dair perspektifini şekillendirmiştir.

Sonuç olarak Weil'in yaşadığı dönemin çalkantılı atmosferi, kendisinin şahit oldukları ve deneyimleri, düşüncelerinin şekillenmesinde büyük önem taşımaktadır. Weil'in karakterinin ayrılmaz bir parçası haline gelen zulme uğrayanların, acı çekenlerin ve dışlanmışların yanında olma hali onda ahlaki bir görev olarak benimsenmiştir. Hatta bu yalnız duygudaşlıkla kalmayıp onlarla kendisini tam bir özdeşleştirme haline bürünmüştür. Başkalarının acılarına verdiği tepki, duygusal olmaktan ziyade varoluşsal bir derinliğe sahip olmuştur.¹⁹

Simone Weil'in yaşadığı dönemdeki önemli olaylara ve bu olayların Weil'in yaşamında ve felsefesindeki rollere değindikten sonra filozofun yaşadığı çağın önemli siyasi ve felsefi akımlarını incelememiz filozofun zihin dünyasını daha iyi anlamlandırmamıza katkı sağlayacaktır.

20.yüzyılın başlarında özellikle Avrupa işçi sınıfı arasında yaygınlaşan Marksizm, Weil'in de zihin dünyasını meşgul eden ideolojilerden biri olmuştur. Alman iktisatçı Karl Marx ve arkadaşı Engels'in ortaya koymuş oldukları ve daha sonra Lenin tarafından geliştirilip uygulamaya geçirilen yarı felsefi, iktisadi ve sosyal-politik görüşlerin bütününe Marksizm adı verilmektedir. Bu ideoloji, toplumların geçmiş ve şimdiki halleri üzerine analizler yapıp, açıklamalarda bulunur. Özellikle sömürüye açılmış ve sınıflandırılmalara tabi tutulmuş kapitalist toplumlara yönelik sınıfsız ve mutlak eşit bir toplum stiline ulaşmanın metotlarını gösteren bir akımdır.²⁰

¹⁷ Avlaremöz, “Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik”.

¹⁸ Batıda gelişen Yahudi düşmanlığı. Yahudiler, ikamet etmek üzere göç ettikleri birçok Batı ülkelerinde hoş karşılanmamışlardır. İnanç farklılıkları ve sosyo-ekonomik sebepler bu nedenlerin temelini oluşturmaktadır. Bkz. Şinasi Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Konya 1998, 35.

¹⁹ Tamer Yıldırım, “Kitap İncelemesi: Simone Weil”, *Çukurova İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23, 2023, 225.

²⁰ Süleyman Hayri Bolay, *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, Atlas Yayınları, Ankara 2018, 175.

Weil, Marx'la birlikte *“kapitalizmin, sanayi toplumunun günahlarından birinin, işçiyi sadece ürününden ayırmak değil, daha da önemlisi onun için içkin değer ve haysiyetinin eylemlerini çaldığına inanmaya başlar”*²¹ görüşündedir. Weil, tam bu noktada Marx ile çalışmanın bireyin karakteri ve eşitliği için saygıyı oluşturduğu hususunda paralel bir düşünceye sahiptir. Her ikisi için de hem fiziksel hem de zihinsel emek arasındaki karşıtlık, modern dünyanın en büyük aldatmacalarından biridir.²²

Nitekim yazar Jacques Cabaud da bu bağlamda *“Simone Weil, entelektüel çalışma ile el emeği arasındaki alçaltıcı ayrımın yok edilmesi üzerine çalışmayı arzu etti”* demiştir.²³ Weil, Marksizm'in toplumsal adaletsizliği tespit etme ve güç ilişkilerini sorgulama hususunda önemli bir araç olduğunu kabul etse de Marksist teorisini dogmatik ve otoriter yorumlarını da eleştirmiştir. Bilakis Marx'a karşı çıkarak, *“insanlık tarihini yönlendirenin ekonomik güç değil, iktidar olduğunu söyler.”*²⁴ Özetle, Weil'in Marksizm'e eleştirel bir yaklaşımı olsa da bu yaklaşımı bütünüyle reddedici değil, sorgulayıcı ve dönüştürücü bir mahiyette olmuştur.

20.yüzyılda öne çıkan bir diğer öğreti ise Weil'in de gençliğinde yakınlık duyduğu sosyalizmdir. Weil'in sosyalist iken emek sömürsünü görmek adına işçi olarak fabrikaya girmesi ve çalışması onun ezilen insan profilini görmesini bu sayede bireye önem veren yöntemsel yaklaşımının oluşmasına kaynaklık etmiştir. Daha sonra bu işçi deneyimi ve insan merkezli düşünce yapısı onun Hristiyan öğretisini benimsemesinde de kolaylık sağlamıştır.²⁵

Siyasi ve toplumsal bir öğreti ve organizasyon olan sosyalizm, farklı şekillerde zuhur etmiştir; fakat hepsinin ortak gayesi özel mülkiyeti kaldırarak onu umurun emrine devretmek ve özel teşebbüsü ilga etmektir.²⁶ Weil her ne kadar gençliğinde sosyalizme yakın dursa da ilerleyen zamanlarda sosyalizmi de bireysel özgürlüklerin ihlaline sebebiyet vereceği gerekçesiyle eleştirir. Hatta *“Proleter Devrime Doğru mu Gidiyoruz?”* başlıklı yazısında *“yüce değer olarak kolektif olanı değil, birey olanı*

²¹ Yourgrau, *Simone Weil*, 11.

²² Yourgrau, *Simone Weil*, 48.

²³ Yourgrau, *Simone Weil*, 48.

²⁴ Yourgrau, *Simone Weil*, 63.

²⁵ Burak Gürbüz, “F. Le Play'in Sosyal Barış Düzeni İle L. Bourgeois ve S. Weil'in Düşünsel İlişkileri: Dayanışmacılık (Solidarizm)”, *Yıldız Social Science Review*, 5, Kasım 2019, 176.

²⁶ Bolay, *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, 262.

savunmak istiyoruz.” der.²⁷ Özellikle “kolektif ruh”, “kolektif düşünce” gibi ifadelerin bütünüyle anlamdan yoksun olduğuna ve birkaç insanın zihninin bir araya gelerek tek bir kolektif zihin oluşturabileceği düşüncesine karşı çıkmıştır.²⁸ Nitekim filozofun bireye olan saygısı onu sosyalizmden uzaklaştırmıştır.

Weil, gençlik yıllarında anarşist ideallere de ilgi duymuş ve 1936 senesinde çıkan İspanya İç Savaşı’nda anarşistlerin tarafında savaşa katılmıştır.²⁹ Hatta İspanya yakınlarındaki Zaragoza, anarşist sendika hareketi olan *La Révolution Proletarienne*’de çalışmıştır.³⁰ Weil, belli bir süre sonra anarşist ideolojinin işlevinde de otoriter eğilimlerin vakıf olduğunu gördüğü için bu idealden de uzaklaşmıştır.

Weil’in kendi dönemi içerisinde felsefesini etkileyen bir diğer anlayış ise totalitarizmdir. Filozof, totalitarizme getirdiği eleştirilerle diğer düşünörlere öncölük etmiştir. Özellikle Weil’in çağdaşlarından olan Hannah Arendt tarafından hukuk mefhumu, *Totalitarizmin Kaynakları* adlı kitabının Ulus-Devlet’in Çöküşü ve İnsan Haklarının Sonu bölümünde analiz ve tenkite konu edinilmiştir.³¹

Weil, totaliter rejimlerin birey üzerindeki yıkıcı etkilerini gözlemlemiş ve bu rejimlere karşı kendi fikir dünyasında etik ve ahlaki bir duruş sergilemiştir. Özellikle hak, hukuk ve kutsal kavramlarını analiz ederek totalitarizmi³² eleştirirken bireyin insanlık onuruna ve kutsallığına atıf yapmıştır. Bununla birlikte topluluklara kutsal bir değer yüklemenin, her dönemde ve her toplumda en yaygın suç olduğunu düşünmektedir. Filozofa göre: “Topluluk kutsala yabancı olmakla kalmaz, onun sahte taklidini sağlayarak yanlış yola saptırır.”³³

Nitekim *Kişi ve Kutsal* adlı eserinde hak kavramının Roma’dan geldiğini ve Antik Roma’dan gelen her şeyin pagan olduğunu söylemiştir.³⁴ Ayrıca hak kavramı

²⁷ Yourgrau, *Simone Weil*, 59.

²⁸ Yourgrau, *Simone Weil*, 65.

²⁹ Dibace.net, “Kendini Arayan Filozof Simone Weil”, (Erişim 27 Aralık 2024).

³⁰ Celeb- true, “*Simone Weil Fransız Bir Filozof, Hristiyan Maneviyatçı ve II.Dünya Savaşı Sırasında Fransız Direnişinin Bir Parçası Olan Bir Aktivistti*”.

³¹ Cins, “Hukukun ve Kişinin Ötesinde: *Simone Weil’in Kişi ve Kutsal Kitabına Önsöz*”, (Erişim 27 Aralık 2024).

³² “Sözlük anlamıyla bir “bütöncölük” anlayışına işaret eden totalitarizm, ayırt edici vasfı demokrasiden uzaklığı olan baskıcı bir iktidar anlayışdır. Totalitarizm, totaliter rejimlerin dayandığı kurucu felsefedir.” Bkz. Tübitak Bilim ve Toplum Başkanlığı Popöler Bilim Yayınları, *Totalitarizm*, (Erişim 27 Aralık 2024).

³³ 5 Harfliler, “*Ön Yargıdan Azade Bir İsim*”: *Simone Weil*”, (Erişim 22 Aralık 2023).

³⁴ Simone Weil, *Kişi ve Kutsal*, (Çev.: Cihat Toker (İstanbul: Mecaz Yayınları, 2021), 20.

hakkındaki görüşlerini: “*Hak kavramı, paylaşmaya, mütekabiliyete ve niceliğe bağlıdır. Kendiliğinden davayı, savunmayı çağırıştırır. Hak, talep biçiminde dillendirilmedikçe savunulamaz ve hakkın sesi oluştuğunda, arkasında onu tasdik edecek güç uzak değildir, zaten bu güç olmadan gülünç duruma düşer.*” ifadeleriyle dile getirmiştir.³⁵ Nihayetinde Weil, totalitarizmin, kişiyi nesneleştirerek insan haklarını ihlal ediyor oluşunu ve güç bağlantıları üzerinden hukuk anlayışını sorgulamıştır.³⁶

Weil’in eleştirel bir mesafede durduğu bir diğer düşünce sistemi ise modern düşüncenin özelliklerinden olan pozitivistizmdir. İlk defa Saint-Simon tarafından kullanılan pozitivistizm terimi, ilerleyen yıllarda Auguste Comte ile birlikte felsefî bir hareketin ismi haline gelmiştir.³⁷ Pozitivistizm kavramının birçok farklı anlamı bulunmaktadır. Genel olarak, “*hissedilebilir dış dünyanın olaylarıyla yetinmek isteyen ve başka kaynağa sahip olan her bilgiyi değersiz olarak kabule yönelen her çeşit düşünce sistemi*” şeklinde tanımlanmaktadır. Felsefi olarak ise “*düşüncenin, her türlü metafizik kayıtlardan arındırılması; bilgi işlerinin deneysel ilimler örneğine göre normalleştirilmesi, bilimin tek geçerli bilgi türü olarak görülmesi ve olguların bilinebilen ve üzerinde tetkik yapılabilen tek obje olarak kabul edilmesi*” anlamına gelmektedir.³⁸

19. yüzyıldan itibaren yükselen bilimsel düşünce ve pozitivistizm, Avrupa felsefesinde önemli bir yer tutmuştur. Fakat Weil’in mistik felsefesi bilimsel rasyonalizmin ve pozitivistizmin insanın ruhsal ve ahlaki ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve kutsal olanın her yerde olduğu görüşüyle şekillenmiştir.³⁹

Özetle mistik bir filozof olan Weil, masalların ve mitlerin, tarihin sınırlarını aşan bir gerçeği ifade ettiğini düşünerek, bu dünyayı meydana getiren olgulardan ziyade onların ötesine uzanan anlamlarla ilgilenmiştir. Weil, hakikati duyular vasıtasıyla toplanan ampirik verilere indirgemeyip kutsala her yerde rastlar. Bu bağlamda Weil, pozitivistizmin tam karşı kutbudur.⁴⁰

³⁵ Weil, *Kişi ve Kutsal*, 19,

³⁶ Cins, “Hukukun ve Kişinin Ötesinde: “*Simone Weil’in Kişi ve Kutsal Kitabına Önsöz*”.

³⁷ Tuncay İmamoğlu, *Modern Batı Düşüncesinin Felsefî Temelleri*, İz Yayınları, İstanbul 2012, 44.

³⁸ İmamoğlu, *Modern Batı Düşüncesinin Felsefî Temelleri*, 44.

³⁹ Yourgrau, *Simone Weil*, 10.

⁴⁰ Yourgrau, *Simone Weil*, 10,43.

Weil'in içinde bulunduğu bağlam, yani 1930'ların Paris'i varoluşçu felsefenin revaçta olduğu bir dönemdir. Weil'i her ne kadar tam anlamıyla varoluşçu bir filozof olarak nitelendiremesek de felsefesinin varoluşçulukla paralel olduğunu söyleyebiliriz.⁴¹

Varoluşçu felsefe, insan özgürlüğünü, insanın dünyayla olan ilişkisinin nasıl olması gerektiğini, seçme özgürlüğünün ne olduğunu, nasıl bir anlam ifade ettiğini ve nasıl tanımlanması gerektiği konularını merkeze alan bir felsefedir.⁴² Simone Weil'in çağdaşlarından olan Jean-Paul Sartre ve Simone de Beauvoir, varoluşçuluğun önde gelen temsilcilerindendir. Bunun yanı sıra Simone De Beauvoir ile Simone Weil, École Normale'den okul arkadaşlarıdır.⁴³ Beauvoir, Simone Weil için *“zekası, sofuluğu, kendini adanmışlığı ve saf cesareti, tüm bunlar bende hayranlık uyandırıyor, yine de onu kendi evrenime çekemedim ve benim için belirsiz bir tehdit oluşturuyor gibi görünüyordu bu.”* demiştir.⁴⁴ Çünkü Beauvoir, daima bağımsız ve özgürlükçü bir hayat felsefesiyle kendini gerçekleştirme arzusundayken Weil, gölgede kalmayı, diğerkâmlığı hatta köle olmayı gaye edinmiştir. Beauvoir feminizmin annesiysen Weil bu etiketi dahi kabul etmemiştir.⁴⁵

Weil'in felsefesinin varoluşçuluğa yakın olduğunun en büyük göstergesi Descartes'in *“cogito ergo sum”* (düşünüyorum, o halde varım) tezini *“je veux, donc je suis”* (olacağım, o halde varım) olarak değiştirip kendi felsefesine entegre etmiş olmasıdır.⁴⁶ Weil için benlik özgürdür ve bu özgürlüğün getirdiği güce sahiptir. Aynı özgürlük tanımı varoluşçu felsefenin de odağındadır.⁴⁷

Weil, varoluşçu filozoflar gibi insanın özgürlük arayışını önemsemiş ve bu özgürlüğü felsefesinde Tanrı'ya duyulan özlem ve sevgi bağlamında ele almıştır. Nitekim, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık* adlı eserinde;

“Mekanın ve zamanın sonsuzluğunun ötesinde Tanrı'nın sonsuzdan sonsuzca daha fazla sevgisi gelip bizi kavrar. Kendi vaktinde gelir. Onu buyur etmeye ya da geri çevirmeye razı olmak elimizdedir. Eğer sağır kahrşak bir dilenci gibi tekrar tekrar gelir, ama yine bir dilenci gibi bir gün gelmez olur. Eğer rıza gösterirsek, Tanrı içimize küçük bir tohum ekip gider. O andan itibaren beklemekten başka ne

⁴¹ Avlaremöz, *“Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik”*.

⁴² Ahmet Cevizci, *Felsefe Tarihi*, Say Yayınları, İstanbul 2021, 1141.

⁴³ Avlaremöz, *“Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik”*.

⁴⁴ Yourgrau, *Simone Weil*, 51.

⁴⁵ Yourgrau, *Simone Weil*, 52.

⁴⁶ Yourgrau, *Simone Weil*, 48,49.

⁴⁷ Avlaremöz, *“Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik”*.

*Tanrı'nın yapacak bir şeyi vardır ne de bizim. Biz sadece rıza göstermekten pişman olmamalıyız.” der.*⁴⁸

Filozof, bu sözleriyle insanın varoluşsal sancının Tanrı sevgisiyle ve özgür iradeyle şekillendiğini dile getirmektedir.

20. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıkan ve kurucusunun Edmund Husserl olduğu, fenomenoloji⁴⁹ diğer felsefi bir akımdır. Weil'in çağdaşları olan Martin Heidegger ile Husserl, bilinci ve varoluşu inceleyen fenomenolojiyi geliştirmiştir. Husserl'e göre felsefenin konusu, “*zaman-üstü ve zaman-dışı özlere anlaşılmalarıdır*”. O, bu özlere fenomenler, metodunu da fenomenoloji diye adlandırmıştır.⁵⁰

Simone Weil'in felsefesi ise doğrudan fenomenoloji ile ilişkilendirilemese de bazı düşüncelerinde fenomenolojiye yakın duran unsurlar göze çarpmaktadır. Örneğin; Weil'in felsefesindeki “attention” (dikkat) kavramı ve varoluşsal deneyimleri ele alışı onun fenomenolojiyle örtüşen yönlerinden bir parçadır.

Weil, özellikle *Felsefe Dersleri* adlı eserinde zihin ve bedenle ilişkisi açısından dikkat kavramını şu şekilde analiz etmektedir:

*“Dikkat fenomeninde, bedene nispetle zihnin oynadığı rol kontrol rolüdür: Emir vermez, ancak yalnızca bazı şeylerin yapılmasını engeller. Zihin sahip olmak istediği düşünceleri seçmez, ancak kesmek istediği düşünceleri keser.”*⁵¹

Bunun yanı sıra o dikkat kavramı özelinde; düşünce hususunda hataları önlediğini, duygular konusunda aldanmayı önlediğini ve eylemle alakalı olarak ise günahı önlediği görüşüne sahiptir.⁵² Sonuç olarak, Weil'in felsefesinin genelinde fenomenolojik yöntemden bahsedilemez. Filozofun felsefesi mistik, etik ve teolojik bir temelde biçimlenmiştir.

Simone Weil'in fikirleri ve felsefesi yukarıda bahsedilen olayların ve fikir akımlarının etkisiyle şekillenmiştir. Lakin filozofun özgünlüğü, kendi politik ve etik ideallerine göre yaşaması, felsefi düşünceyi derin bir etik hassasiyetle birleştirmesi ve insanın Tanrı'ya olan aşkını ve acısını metafizik bir bağlamda irdelemesinde

⁴⁸ Simone Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, (Çev.: Murat Erşen), Ketebe Yayınları, İstanbul 2022, 41.

⁴⁹ Diğer adıyla görünümibilimi olan bu metot “*Verinin özünü tahlil*” etmektir. Doğa bilimlerini ve tarihi izahları paranteze alarak nihayetinde indirgenemez olan öze ulaşmaktır. Bkz. Bolay, *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, 105.

⁵⁰ Bolay, *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, 105.

⁵¹ Simone Weil, *Felsefe Dersleri*, (Çev.: Beyza Akatürk), Pinhan Yayınları, İstanbul 2020, 167.

⁵² Weil, *Felsefe Dersleri*, 168.

yatmaktadır. Weil, yaşadığı çağa eleştirel bir gözle yaklaşarak, insanlığın temel varoluşsal meselelerine ahlaki ve mistik bir çözüm gayreti içinde olmuştur.

B. Simone Weil'in Hayatı

Yirminci yüzyılın en sıra dışı isimlerinden biri olan Fransız filozof, dini mistik, politik aktivist ve felsefe öğretmeni olan Simone Adolphine Weil, 3 Şubat 1909'da Paris'te dünyaya gözlerini açmıştır.⁵³ Ebeveynleri, Alsace bölgesinin Almanlar tarafından işgali sonrası Fransa'ya kaçmış kendilerini "Agnostik Yahudiler" olarak tanımlayan varlıklı ve entelektüel bir Yahudi ailesidir.⁵⁴ Simone Weil'in babası Bernard Weil, Alsace kökenli bir doktor; annesi Selma Weil ise Galiçya kökenli varlıklı bir Yahudi iş ailesine mensup, bir ev hanımıdır. Simone Weil'in ileride, 20.yüzyılın en büyük matematikçilerinden biri olarak anılacak Andre Weil adında bir de ağabeyi vardır.⁵⁵

Weil, doğumundan ölümüne kadar hep sağlık sorunlarıyla mücadele etmiştir. Henüz altı aylıkken anne sütünden dolayı ciddi bir hastalık geçirmiş ve on bir aylıkken süten tamamen kesilmesiyle birlikte gıda reddi sonucu ölümle yüz yüze gelmiştir. Daha yaşamının ilk safhalarında, yemeği politik bir işaret olarak görüp aşırı derecede az yemek tüketmiştir.⁵⁶ Selma Weil'in ileri derecedeki mikrop fobisi, öpüşme, kucaklaşma vb. doğal samimiyet ifadelerine karşı tahammülsüzlüğü kızı Simone'u da olumsuz anlamda etkilemiş ve filozofun hayatı boyunca her türlü fiziksel temastan uzak kalmasıyla neticelenmiştir.⁵⁷ Bu durum Weil'i fiziksel bağlamda daha izole bir yaşama iterken ruhsal düzlemde de mistizme yakınlaştırmıştır.

Weil'in hayatını ve felsefesini etkileyen bir diğer ailevi etken ise annesinin kendisini bir erkek çocuğu olarak yetiştirme gayesidir. Nitekim Selma Weil'in "*Simone'da küçük bir kızın alaycı gülümsemesi değil de bir erkeğin dürüstlüğü yeşersin diye elimden geleni yapıyorum.*" ifadeleri Simone Weil'in hayatını biçimlendiren bir

⁵³ Yourgrau, *Simone Weil*, 19.

⁵⁴ Avlaremos, "*Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik*".

⁵⁵ Celeb- true, "*Simone Weil Fransız Bir Filozof, Hristiyan Maneviyatçı ve II.Dünya Savaşı Sırasında Fransız Direnişinin Bir Parçası Olan Bir Aktivistti*".

⁵⁶ Yourgrau, *Simone Weil*, 21.

⁵⁷ Yourgrau, *Simone Weil*, 22.

yazgıya dönüşmüş, bir erkek çocuğu gibi büyümüş ve mektuplarını dahi “Sevgili oğlunuz,” diye bitiren bir Simone olmuştur.⁵⁸

Filozof tüm hayatı boyunca kadınlığını ve güzelliğini sırtında bir yük olarak görmüş ve kendince erkeklerin dünyasında bir kadın olarak doğuşuyla ihanete uğramıştır. Bu düşünceler ise Weil’i dişiliğini kapatan erkeksi kıyafetleri tercih etmesine, el ve kol gücü isteyen işlerde çalışmaya kendisini zorlamasına sebebiyet vermiştir. Nitekim İncil, “Gözlerin seni rahatsız ediyorsa çıkar onları”⁵⁹der. Simone Weil ise kendi gözlerinden ziyade, ona bakanların güzelliği arzulayan bakışlarını kör etmiştir.⁶⁰ Tıpkı Wittgenstein’in felsefi bir yaşam için tüm mirasından feragat etmesi gibi Weil’de felsefi ve mistik yaşamı uğruna güzelliğini ve dişiliğini reddetmiştir.⁶¹

Entelektüel parlaklığı ile ön plana çıkan Weil, henüz 12 yaşındayken Yunanca okumayı öğrenmiş daha sonraları ise Hinduizm’in kutsal yazıtı Bhagavad Gita’yı okuyarak Santrikçe’yi dil haznesine katmıştır.⁶² Latince ve Yunanca’yı akıcı bir şekilde konuşabiliyor olmasının yanında ebeveynlerinin ikinci dili olan Almanca bununla birlikte İngilizce de bildiği diller arasındadır.⁶³

Weil’in felsefe ile ilk olarak tanışması; çocukluk döneminde Kant, Platon, Descartes, Homeros, Sofokles gibi Batı’nın temel düşünürlerini okuyarak olmuştur. 1928’de Fransa’nın en prestijli okulu olan ve Louis Pasteur, Émile Durkheim, Jean- Paul Sartre, Henri Bergson, Claude Lévi- Strauss ve Raymond Aron gibi isimlerin eğitim gördüğü, École Normale Supérieure’de öğrenim görmeye başlamıştır.⁶⁴ Bu dönemde oldukça sıra dışı davranışları ve son derece radikal düşünceleriyle dikkat çekmeye başlamıştır. 1931’de École Normale Supérieure’de doktora derecesine benzer Agrégation in Philosophy ile ödüllendirilmiş ve *Descartes’ ta Bilim ve Algı* konulu teziyle yüksek dereceyle mezun olmuştur.⁶⁵

⁵⁸ Yourgrau, *Simone Weil*, 22-23.

⁵⁹ *Açıklamalı Kutsal Kitap*, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 2009, Matta 5: 29.

⁶⁰ Yourgrau, *Simone Weil*, 23-25.

⁶¹ Yourgrau, *Simone Weil*, 26.

⁶² Avlarez, “Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik”.

⁶³ Yourgrau, *Simone Weil*, 32.

⁶⁴ Yourgrau, *Simone Weil*, 37.

⁶⁵ Celeb- true, “*Simone Weil Fransız Bir Filozof, Hristiyan Maneviyatçı ve II.Dünya Savaşı Sırasında Fransız Direnişinin Bir Parçası Olan Bir Aktivisti*”.

Weil'in mesafeli ve erkeksi duruşu nedeniyle lise öğretmeni tarafından kendisine "Marşlı" lakabı; inatçı, katı tavırlarından ötürü üniversitede "Etekli Kesin Buyruk" ve mezun olmadan önceki son profesörü tarafından "Kızıl Bakire" lakapları takılmıştır. Hatta "anarşist ve din görevlisinin bir karışımı" minvalinde söylenen Kızıl Bakire lakabı, Weil'in şahsı ve medya tarafından da kullanılmıştır.⁶⁶

Weil üniversiteden mezun olduğu sene Le Puy Kız Lisesi başta olmak üzere Auxere, Roanne, Bourges ve Saint- Quintin gibi okullarda felsefe öğretmeni olarak görev yapmıştır.⁶⁷ Weil, kısa bir süre sonra öğretmenlikten ayrıldı ve işçi sınıfına verdiği desteği göstermek adına Fransa'da tam bir yıl boyunca Renault fabrikasının montaj bölümünde çalıştı. 1936 senesinde ise fiziki anlamda yetersiz olmasına rağmen İspanya İç Savaşı'na katılmıştır. Hatta bu esnada ileri derecedeki miyobu yüzünden yağ kaynayan bir tencereye basması sonucu cildinde ciddi yanıklar oluşmuştur.⁶⁸

1930'ların sonlarına doğru Weil, inanç dünyasını değiştiren üç mistik deneyim yaşamış ve bu ruhani deneyimler sonucunda Hristiyan mistisizmine doğru çekilmiştir. Yaşamış olduğu mistik deneyimleri ile din değişim süreci çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde filozofun din ve tanrı tasavvuru başlığı altında incelenecektir.

1942 senesinde Nazilerin işgalinden kaçmak için ailesiyle Fransa'dan ABD'ye gitmiştir. Daha sonra ise Fransız direnişinin bir öznesi olabilmek adına Londra'ya gitmiştir. İşçi olarak çalıştığı yılların yıpranmışlığı, ömrü boyunca yaşadığı hastalıklara (şiddetli migren, sinüzit) ciddi sağlık sorunları eklenmiş ve 1943 senesinde kendisine verem teşhisi konulmuştur.⁶⁹

Weil'e konulan verem teşhisi sonrası kendisine sağlıklı beslenmesi üzerine tavsiyeler verildi fakat filozof, tedaviyi reddetti. Bununla birlikte, politik felsefesi ve sosyal aktivizme katılımı sebebiyle kendisine gösterilecek herhangi bir özel muameleyi de kabul etmemiştir.⁷⁰ İlerleyen tüberkülozuna rağmen işgal altında bulunan Fransız yurttaşlarına destek olmak adına açlık grevine⁷¹ girmiş ve kendi hayatından daha değerli gördüğü bir ideal uğruna 34 yaşında 24 Ağustos 1943'te İngiltere'de vefat etmiştir.

⁶⁶ Yourgrau, *Simone Weil*, 33.

⁶⁷ Dibace.net, "Kendini Arayan Filozof Simone Weil".

⁶⁸ Dibace.net, "Kendini Arayan Filozof Simone Weil".

⁶⁹ Avlaremos, "*Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik*".

⁷⁰ Celeb- true, "*Simone Weil Fransız Bir Filozof, Hristiyan Maneviyatçı ve II.Dünya Savaşı Sırasında Fransız Direnişinin Bir Parçası Olan Bir Aktivistti*".

⁷¹ Bkz. Yourgrau, *Simone Weil*, 123.

Weil'in ölüm raporunda da doktoru tarafından şu ifadelere yer verilmiştir: “*Merhume zihin dengesini yitirerek yemek yemeyi reddedip kendini öldürdü.*”⁷² Filozofun mezarlığı, İngiltere’de Ashford kasabasında Katolik ve Yahudi mezarlarının olduğu bölümün arasındadır.⁷³

C. Simone Weil’in Eserleri

Döneminin en orijinal düşünürlerinden biri olarak adlandırılan Simone Weil, otuz dört senelik kısa yaşamında birçok eser bırakmıştır. Simone Weil, Fransa’yı terk etmeden önce; tüm notlarını, defterlerini ve diğer yazılarını ölümünden sonra eserlerinin temelini oluşturacak Katolik bir tarım kolonisinin yöneticisi olan amatör teolog Gustave Thibon’a teslim etmiştir.⁷⁴ Simone Weil’in yazı çalışmaları ölümünden sonra derlenmiş ve yayınlanmıştır. Filozofun önemli eserleri ve bu eserlerin kısa içeriklerini şu şekilde zikredebiliriz:

Weil’in en önemli yapıtı, dünyadaki her şeyin boşluğa bırakılan cisimler gibi düştüğünü sadece inayet ile yükselebileceğini savunduğu, *Yerçekimi ve İnayet*⁷⁵ adlı eseridir. Eser, insanın Tanrı’ya olan özlemini, dünya üzerindeki acının anlamlandırılmasını ve sevginin dönüşümünü mistik ve felsefi bağlamda ele almaktadır.

Weil, insanın yaşamında Tanrı sevgisinin dolaylı ve örtük yollarla nasıl tezahür ettiğini işlediği eseri, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*’dir.⁷⁶ Kitap, sevginin, yaratılanlar ile Tanrı arasındaki bir köprü olduğunu vurgulamaktadır

Weil’in bahtsızlık, ıstırap, acı ve dostluk kavramları etrafında şekillenen Tanrı ile insanın derin ilişkisini konu edinen *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*⁷⁷ adlı eseridir. Weil, eserde acının hem bireysel hem de ilahi boyutuna işaret ederek Tanrı sevgisini işlemektedir.

⁷² Dibace.net, “Kendini Arayan Filozof Simone Weil”.

⁷³ Avlaremos, “*Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik*”.

⁷⁴ Celeb- true, “Simone Weil Fransız Bir Filozof, Hristiyan Maneviyatçı ve II.Dünya Savaşı Sırasında Fransız Direnişinin Bir Parçası Olan Bir Aktivisti”.

⁷⁵ Simone Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, (Çev.: M.Mukadder Yakupoğlu), Doğu Batı Yayınları, Ankara 2021.

⁷⁶ Simone Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, (Çev.: Cihat Toker), Mecaz Yayınları, İstanbul 2021.

⁷⁷ Simone Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, (Çev.: Murat Erşen), Ketebe Yayınları, İstanbul 2022.

Simone Weil'in *Felsefe Dersleri*⁷⁸ adlı eseri, onun 1933-1934 senelerinde Roanne Kız Lisesi'nde öğretmenken verdiği felsefeye giriş niteliğindeki derslerin derlemesidir.

Weil'in öğrencisi Anne Reynaud- Guérithault, hocasından tüm notları almış ve saklamıştır. Bu felsefe notları yıllar sonra yayınlanmıştır. Bununla birlikte günümüzde felsefe alanında, üniversite düzeyindeki programlarda ders kitabı olarak kullanılmaktadır.⁷⁹

Weil'in adalet, hak, kişi, kutsal ve hukuk kavramlarını ele aldığı modern dünyanın hak ve adalet anlayışına eleştiri getiren *Kişi ve Kutsal*⁸⁰ adlı eseri insanın özündeki iyiliğin muhafaza edilmesi gerektiğini savunur. Ayrıca bu eser, ahlak ve toplumsal yapı üzerine kapsamlı bir felsefi analiz içermektedir.

Weil'in en önemli eserlerinden biri olan *Tanrıyı Beklerken*⁸¹ filozofun Tanrı sevgisi üzerine kaleme almış olduğu denemeler ve mektuplarından oluşmaktadır. Eserdeki başlıca vurgu, insanın Tanrı'yı beklemesinin kişi üzerindeki ruhani dönüşümüne etkisi ve manevi arınması için bir kurtuluş yolu olduğudur.

Weil'in *Baskı ve Özgürlük*⁸² adlı eseri, Marx'ın sistemindeki boşluklara eleştiri getirmekle birlikte özgürlük ve baskı kavramlarının köklerini analiz eder. Bunun yanı sıra modern dünyanın özgürlüğü, salt baskının ortadan kalkmasıyla olacağı inancına karşılık gerçek özgürlüğün bireyin içsel dünyasına yolculukla başlayacağını ifade eder. Buna ilaveten özgürlüğün sınırlarını sorgulayıp bireysel ve toplumsal düzeyde özgürlük anlayışını reforme eder.

İnsanın varoluşunu, ilahi aşkın imtihan yönünü ve doğaüstü bilgiyi irdeleyen *Metafizik İçlenmeler Doğaüstü Bilgi*⁸³ adlı eser Weil'in manevi bilincin önemine vurgu yapmasıyla ön plana çıkmaktadır. Filozof, eserinde Tanrı ile kurulan ilişkinin insanın içsel gelişimini ödüllendirici yönü ile beraber onu sınavan ve imtihana tabi tutan yönünün de varlığından söz eder.

⁷⁸ Weil, *Felsefe Dersleri*.

⁷⁹ Celeb- true, "Simone Weil Fransız Bir Filozof, Hristiyan Maneviyatçı ve II.Dünya Savaşı Sırasında Fransız Direnişinin Bir Parçası Olan Bir Aktivistti".

⁸⁰ Weil, *Kişi ve Kutsal*.

⁸¹ Simone Weil, *Tanrı'yı Beklerken*, (Çev.: Kenan Sarıalioğlu), Fol Yayınları, Ankara 2020.

⁸² Simone Weil, *Baskı ve Özgürlük*, (Çev.: Öykü Kurtuluş), Mecaz Yayınları, İstanbul 2021.

⁸³ Simone Weil, *Metafizik İçlenmeler*, (Çev.: Ahmet Zihni), Mecaz Yayınları, İstanbul 2022.

Weil, *Savaş ve İlyada*⁸⁴ adlı eserini Rachel Bepaloff ve Hermann Broch ile beraber yazmıştır. Eser, edebiyat, felsefe ve din bağlamında yaşam ve ölüm konularını Homeros'un *İlyada'sı* üzerinden işler. Özellikle savaşın yıkıcı etkilerinin işaret edildiği eserde savaşın yalnız fiziksel bir çatışmadan ibaret olmadığı aynı zamanda insanın özüne zarar veren, manevi çöküşünü hazırlayan etkilerinden de bahsedilmektedir.

Weil'in ömrünün son senesinde yazmış olduğu *Kökler ve İnsanın ve Ruhun İhtiyacı*⁸⁵ adlı eseri filozofun; modern dünyada insanın anlam arayışına, "köklenme" kavramına verdiği anlamlar ışığında insanın bireysel ve toplumsal düzeydeki ihtiyaçlarını kapsamlı bir şekilde ele alan bir eserdir. Filozof, toplumsal adaletsizliği eleştirmekle birlikte görev kavramının ihmal edildiğini ve herkesin birbirine karşı görevlerinin olduğunu belirtir. Buna ilaveten bu görevlerin başında da insan onurunun muhafaza edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Filozofun, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*⁸⁶ adlı eseri mistik ve felsefi temalı bir eserdir. Kitapta Tanrı merkezli olarak insanın varoluşu, kötülük problemi ve mutluluğun yolları işlenmiştir. Weil'in hayat felsefesi olan "*Sade bir hayat lakin güçlü bir Allah aşkı*" vurgusu eserindeki en önemli vurgudur. Weil'in Tanrı aşkı üzerine dağınık fakat bir o kadar da derin fikirleri eserde Weil'in içsel sorgulamalarıyla ve çıkarımlarıyla ön plana çıkmaktadır.

Filozofun itaatin doğasını ele aldığı insanın evrendeki konumunu ve yerini anlamlandırmaya yönelik derin felsefi düşüncelerini işleyen eserin adı *Zorunluluk ve İtaat*⁸⁷ tir. Weil'e göre zorunluluk evrenin düzenini sağlarken, itaat ise insanın var olan bu düzenle yaşamını sürdürmesine kaynaklık etmektedir. Fiziksel zorunluluklarla birlikte insanın ruhsal yolcuğunun nasıl şekilleneceği üzerine derin çıkarımlar yapan filozof, Tanrı'ya itaatin pasif bir eylem olarak değil, bilinçli bir teslimiyet içerdiğine vurgu yapmaktadır.

Buraya kadar filozofun eserleri hakkında verdiğimiz bilgiler ışığında diyebiliriz ki; Weil'in felsefesindeki ana gayesi; mistisizmle harmanlanmış bir Tanrı sevgisi

⁸⁴ Simone Weil, Rachel Bepaloff ve Hermann Broch, *Savaş ve İlyada*, (Çev.: Kağan Kahveci), Adem Beyaz, Ketebe Yayınları, İstanbul 2024.

⁸⁵ Simone Weil, *Kökler İnsanın ve Ruhun İhtiyacı*, (Çev.: Yusuf Yenen), Ketebe Yayınları, İstanbul 2021.

⁸⁶ Simone Weil, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, (Çev.: Orkun Elmacıgil), Ketebe Yayınları, İstanbul 2018.

⁸⁷ Simone Weil, *Zorunluluk ve İtaat*, (Çev.: Zeynep Eski), Sarmal Kitapevi Yayınları, İstanbul 2023.

ışığında modern insanın hakikate erişmesi ve yeryüzündeki asıl misyonunu hatırlayarak Tanrı'nın inyeti sayesinde köklenmesi, varoluşunu tamamlamasıdır.

Özetle filozofun, insanın kutsal olan ile kurduğu ilişkiyi birey ve toplumun sınırlarının ötesinde mercek altına almayı, felsefi düşüncesinin odak noktası haline getirmiş olduğunu ifade edebiliriz.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİMONE WEIL'DE TANRI

1.1. TANRI ve DİN TASAVVURU

Bu bölümde çalışmamıza konu edindiğimiz filozofun felsefesindeki Tanrı anlayışını, belirli kavramlar çerçevesinde değerlendireceğiz. Filozofun Tanrı özelindeki düşüncelerini ele almadan önce bu kavramları daha iyi anlamlandırmak ve çalışmamızı sağlam bir zemine inşa etmek adına öncelikle felsefedeki Tanrı kavramını peşi sıra Simone Weil'in Tanrı ve din tasavvurunu inceleyeceğiz.

Felsefede Tanrı'nın varlığı, İlk Çağ'dan beri filozofları meşgul eden bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanrı, kimileri için evrenin yaratıcısı ve aşkın bir varlıkken kimileri için ise insan zihninin bir yanılsaması veya bir kurgudur. Bunun neticesinde Tanrı, hem ontolojik hem de etik sahada tartışmaya konu edinilen bir kavram olarak felsefe tarihinde kendine yer edinmiştir.

Ayrıca Tanrı düşüncesine merkezi bir rol atfeden tüm felsefi ve teolojik sistemlerde insanın, dünyanın ve tüm gerçekliklerin konumu, bir anlamda Tanrı ile olan ilişkilerine göre belirlenmiştir.⁸⁸ Felsefe tarihine ismini yazdırmış her filozofun Tanrı bahsindeki görüşleri, kendi bağlı oldukları felsefe sistemi içerisinde ele alınmıştır. Bu noktada diyebiliriz ki çalışmamızın konusunu oluşturan filozofumuz Simone Weil de Tanrı anlayışını kendi felsefe sistemi içerisinde işlemiştir.

Simone Weil, Tanrı anlayışını kendi felsefesine paralellik arz eden bir şekilde ne klasik metafizik ne de salt teolojik gelenek içinde çerçevlendirmiştir. Çünkü filozofun felsefesinin ana kaynağını mistisizm oluşturmaktadır. Nitekim Weil için *“Mistisizm, tüm bilgilerin ve tüm değerlerin anahtarı olmalıdır.”*⁸⁹

Tanrı, felsefi bir terim olarak *“varlığına ilk insanla birlikte inanılan ve bağlanılan en yüce varlık. İlk sebep, bütün varlıkları yaratan, evreni her an idare eden ve kontrol eden varlık.”*⁹⁰ şeklinde tanımlanmaktadır. Aristoteles'e göre O, ilk hareket ettiricidir ve

⁸⁸ Tuncay İmamoğlu, *Bir Tanrı Kanıtılaması Olarak Berkeley İdealizm*, Yeni Zamanlar Yayınları, İstanbul 2024, 142.

⁸⁹ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 53.

⁹⁰ Bolay, *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, 11.

aleme ilk hareketi “sevgi nesnesi” olarak sunmuştur. Simone Weil’in Tanrı anlayışının da tam merkezinde Aristo’nun sevgi nesnesi olarak izah ettiği Tanrı tasavvuru vardır. Nitekim Simone Weil’in, “*Tanrı, sevgiyle sevgi için yaratmıştır. Tanrı bizzat sevgiden ve sevginin araçlarından başka bir şey yaratmamıştır. O sevginin bütün biçimlerini yaratmıştır.*”⁹¹ ifadesi de bunu bize kanıtlamaktadır.

Ayrıca belirtmekte fayda var ki Weil için sevgi kavramı yalnızca Tanrı üzerinden işlenen bir kavram olarak karşımıza çıkmamaktadır. Zira sevgi insanın da tıpkı Tanrı gibi kendini yok ederek kurduğu bir ilişkidir. Tanrı, nasıl insanı terk ederek insanı okşadıysa yani sevgisini bu yöntemle insana hissettirdiyse insan da kendinden vazgeçip tüm boşluğunu sevgiyle doldurma gayretinde olmalıdır.⁹²

Bu ifadeler bize gösteriyor ki, Simone Weil için vazgeçme eylemi Tanrı-insan ilişkisi adına bir kilit oluşturmaktadır. Hatta öyle ki Weil’in felsefesine göre vazgeçme Tanrı ile insanın ortak düzlemde bulunduğu bir eylem olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte insanın kendinden vazgeçişinin insanın bir nevi Tanrı’ya öykünmesi mukabilinde olduğunu da ifade etmemizde bir beis yoktur. Nitekim Weil’e göre insan, kendini yaratmayı feshederek kâinatın yaratılışına dâhil olmaktadır.⁹³ Şunu ifade edelim ki Tanrı’nın insana benzemesi anlayışı filozof için menfi bir anlam taşımamaktadır. Aksine Weil, “*Tanrı’ya, ama çarmıha gerilen Tanrı’ya benzemek.*”⁹⁴ ifadesiyle insanoğluna salık vermektedir.

Simone Weil’in Tanrı ve din tasavvurunu değerlendirirken hayatını ve felsefesini şekillendiren mistik deneyimlerini ve akabinde bu deneyimler sonucunda Yahudilikten Hristiyanlığa geçişini tartışmaya konu etmeden evvel Hristiyanlıktaki ve Yahudilikteki Tanrı anlayışına kısaca değinmemiz isabetli olacaktır.

Hristiyan Tanrı anlayışı iki temel esasa dayanır: İlki, Tanrı’nın birliği, diğeri ise Mesih İsa’nın insan doğasında birleşmesidir. Tanrı’nın mutlak birliğine vurgu yapan ilk esas; Hristiyanlığa, Yahudi mirasına ve Yahudi kutsal metinlerine dayanmaktadır. Genellikle tektanrıcılık olarak isimlendirilen bu inanç, tüm ilahi kaynaklı dinlerin

⁹¹ Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 22.

⁹² Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 109.

⁹³ Bkz. Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 65.

⁹⁴ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 118.

paylaştığı temel bir öğretilerdir.⁹⁵ İkinci esas olarak zikrettiğimiz Tanrı'nın İsa Mesih'te hulul ederek ete kemiğe büründüğüne (enkarnasyon) dair inanç yalnızca Hristiyanlığa özgü olup onun en ayırt edici özelliğidir. Özellikle bu inanç, Hristiyanlıktaki kurtuluş (salvation) anlayışıyla doğrudan bağlantılıdır. Ayrıca Hristiyan öğretisinde; Baba, Oğul ve Kutsal Ruh olarak isimlendirilen teslis akidesi ise Hristiyanların kendi sistemi içerisinde tektanrıcılığa aykırılık arz etmemektedir. Üçleme Tanrı'nın bir olduğunu ifade etmekle birlikte diri ve yaşayan Tanrı'nın üç veçhede olduğunu söylerken üç tane Tanrı'nın varlığına işaret etmez. Özetle Teslis⁹⁶, Tanrı'nın sonsuz yaşamının dinamik bir hareket olduğunu ve bu hareketin üç temel boyutu, merhalesi veya unsuru bulunduğunu ifade eder.⁹⁷ Bununla birlikte Hristiyanlıkta Teslis, “açıklaması zor, fakat inanılması gerekli bir sır”⁹⁸ olarak kabul edilmiştir. Bu açıklamayla Teslis'in rasyonel bir izahının yapılamayacağı vurgulanmıştır.

Yahudilikte, temel iman esası olarak kabul edilen Tanrı'nın varlığına dair inanç Tevrat⁹⁹ ile desteklenmektedir. Yahudi Tanrı anlayışında öne çıkan en önemli unsur ise Tanrı'nın birliğidir. Fakat Tanrı'nın birliği herhangi bir açıdan zatında çokluk içermemekle birlikte kendi içerisinde dahi bölünmesi mümkün olmayan bir varlıktır.¹⁰⁰ Yahudi Tanrı anlayışının bir diğer önemli kaidesi ise Yaratıcı'nın cismaniyetinin reddedilmesi ve O'nun ezeli oluşudur. Bununla birlikte, Tevrat'a istinaden Tanrı, kişisel bağ kurabilen bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Tevrat'a bakıldığında Tanrı'nın adeta bir kabile Tanrısı olarak betimlendiği de görülmektedir. Tanrı büyük çoğunlukla İbrahim'in, İshak'ın ve Yakup'un Tanrısı¹⁰¹ biçiminde sunulmaktadır.¹⁰²

Yukarıda vermiş olduğumuz iki dinin Tanrı anlayışlarına istinaden diyebiliriz ki Yahudilikteki kabile Tanrısı, seçilmiş halk imgesi Simone Weil'in Hristiyanlığa geçişinde itici bir unsur olarak işlev görmüştür. Nitekim Weil,

⁹⁵ Sabah Ülkesi Kültür-Sanat Felsefe Dergisi, “Hristiyan Tanrı Anlayışı”, (Erişim 14 Mart 2025).

⁹⁶ Bkz. Jacques Waardenburg, “Teslis”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (TDV)*, (Erişim 14 Mart 2025).

⁹⁷ Sabah Ülkesi Kültür-Sanat Felsefe Dergisi, “Hristiyan Tanrı Anlayışı”.

⁹⁸ Abdurrahman Küçük, Günay Tümer, Mehmet Alparslan Küçük, *Dinler Tarihi*, Barikan Yayınevi, Ankara 2020, 327-328.

⁹⁹ “Seni Mısır'dan, köle olduğun ülkeden çıkararak Tanrı'n Yahve benim.” Bkz. Çıkış 20:2

¹⁰⁰ Yasin Meral, *Yahudi Kaynakları Işığında Yahudilik*, MiletNihal Yayınları, İstanbul 2021, 76.

¹⁰¹ “Atalarınıza İbrahim, İshak ve Yakup'a El Sadday olarak göründüm ama onlara kendimi Rab (Yahve) adıyla tanıtmadım.” Bkz. Çıkış 6:3

¹⁰² Meral, “Yahudi Kaynakları Işığında Yahudilik”, 77-78.

“Hristiyan devrimi, zayıf olanı aşağılamamaktan ibaretti, Eski İsrail’de, Roma’da olduğu gibi, ceza ve zulüm Tanrı’nın gözünden düşmek olarak görülmüyordu ki, bu da tarihin ezip geçtiklerini küçük görmek için kullanılan meşru bir sebep olarak iş görüyordu. Hristiyanlık, zayıflara tepeden bakmayı reddetmekle kalmaz, aynı zamanda ceza için doğüstü bir çare değil, cefanın doğüstü bir kullanımını arar.”¹⁰³

İfadeleriyle Hristiyanlık ve Yahudilik arasındaki Tanrı anlayışının mensuplarına sirayetinin farkını gözler önüne sermektedir. Filozofun Yahudilikten Hristiyanlığa geçişini etkileyen bu önemli faktör Simone Weil’in mistik temalı felsefesinin kilometre taşı olmuştur.

Weil’in Yahudilikten Hristiyanlığa geçişini etkileyen bir diğer unsur ise Yahudi Tanrı anlayışıdır. Weil, Yahudi kutsal metinlerinden hareketle Tanrı’nın buyurgan, otoriter ve cezalandıran yönünü tenkit etmiştir. Nitekim Weil’e göre *“Eski Ahit’te Tanrı insanı yaralar.”*¹⁰⁴ Weil için Eski Ahit’in Tanrı tasviri, güçle özdeşleşen ve kıskanç bir Tanrıdır. Nitekim Tanrı’nın insanla iletişimde en fazla kullandığı şey silahtır.¹⁰⁵ Bu durum Weil’i Yahudi Tanrı anlayışına karşı mesafeli yapmaktadır. Çünkü Weil’in felsefesine göre Tanrı, İlahî adalet gereği kendini geri çeken, insanın anlam perdesinin üzerinde olan ve dünyanın merkezinden ziyade dışında var olandır.¹⁰⁶ Zira Weil için Tanrı’nın insanla iletişim şekli merhamet, sevgi ve inayete kapı aralayan ıstırap aracılığıyla mümkündür. Nitekim filozofa göre, *“yüce gönüllülük ve merhamet birbirinden ayrılamaz ve ikisinin de Tanrı’da örneği vardır; yaratılış ve çile.”*¹⁰⁷

Ayrıca Weil, Yahudi geleneğindeki savaşçı ve cezalandıran Tanrı anlayışının aksine uzlaştırmacı ve aracı olan bir Tanrı anlayışını benimser. Filozofa göre Tanrı, *“varlık ve varlık, Tanrı ve varlıklar, insan ve insan, Tanrı ve insan”*¹⁰⁸ arasında uzlaştırmacı ve ulvî bir aracı olarak kendini göstermektedir. Aynı zamanda Tanrı’nın uzlaştırdığı ve aracı olduğu bu varlıklar arasında eşi ve benzeri görülmeyen bir harmoni söz konusudur.¹⁰⁹ Tam bu noktada diyebiliriz ki Weil’in bu uzlaştırmacı Tanrı anlayışının

¹⁰³ Yourgrau, *Simone Weil*, 91.

¹⁰⁴ Yourgrau, *Simone Weil*, 93.

¹⁰⁵ Bkz. Yourgrau, *Simone Weil*, 91-92-93.

¹⁰⁶ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 36.

¹⁰⁷ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 20.

¹⁰⁸ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 40.

¹⁰⁹ Bkz. Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 37.

temelinde Hristiyanlığın etkisi aşikârdır. Nitekim Weil, Hristiyanlıktaki Tanrı anlayışının temeline yaratılışı, tutkuyu ve Evharistiya koymuştur.¹¹⁰

Nihayetinde Weil'in Yahudilikten Hristiyanlığa geçişinde itici bir unsur olarak ifade etmiş olduğumuz Yahudi Tanrı anlayışı, filozofun Hristiyanlıkla tanışmasıyla Tanrı anlayışında yeni bir anlam kazanmıştır. Weil için Tanrı; buyurgan değildir fakat bekleyendir, sınırlayan değildir lakin sevgiyle yönlendirendir. En önemlisi Tanrı, varlığıyla düzeni tesis ederken ruhları arındırıp insanı inayete kavuşturandır.

Görülüyor ki Weil, Yahudi geleneğinde baskın olarak zikredilen aşkın Tanrı anlayışı ile Hristiyan geleneğindeki sevgi, fedakâr ve kendini geri çeken Tanrı anlayışını kendi mistik ve seküler diyebileceğimiz etik anlayışıyla harmanlamıştır. Özetle Weil'in düşünce dünyasında Tanrı, hem mutlak ve aşkın hem de sınırsız bir sevgiyle kendini dünya üzerinde gizleyen ve mesafe yaratan bir varlıktır.

Daha önce temas etmiş olduğumuz üzere, Weil'in Tanrı tasavvurunun temelinde sevgi teması ağır basmaktadır. Aynı zamanda Weil için Tanrı'nın yaratmış oldukları O'nun tam tersidir. Tanrı, mutlak iyi ve mutlak surette kudretliken insan ontolojik açıdan yoksun, noksan ve fanidir. İsa, Tanrı'nın dünyaya indirilen tasviri biçiminde bu tezatlıkları bütünleştiren bir figürdür.¹¹¹ Tanrı, evrensel bir varlıktır.¹¹²

Weil' göre Tanrı, her şeye kadir olmakla birlikte kudretin mevcut olduğu her yerde hüküm sürmeyendir. O, sadece göklerde ya da bu dünyada gizlidir.¹¹³ *"Tanrı evrenin dışında olduğu gibi aynı zamanda onun merkezindedir."*¹¹⁴ Filozofun Tanrı anlayışında paradoks söz konusudur. Tanrı, hem yakın olan hem de uzak olandır. Tanrı, hem gizlidir hem de aşikârdır. Bu paradoksun temelinde ise Kenosis¹¹⁵ teorisi vardır. Yani Tanrı, insanın var olması için her şey olmaktan vazgeçmiştir. Tanrı, yaratma eylemiyle geri çekilmiştir.¹¹⁶ Ayrıca Tanrı, merhametli ve adaletli olandır. Filozofa göre

¹¹⁰ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 28.

¹¹¹ Avlaremaz, "Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik".

¹¹² Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 78.

¹¹³ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 18.

¹¹⁴ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 33.

¹¹⁵ "Mesih'in insana benzer şekilde dünyaya gelerek bir kul şeklini almak suretiyle kendini boşaltmasıdır." Bkz. Mahmut Aydın, "Hristiyanlık Tarih, İnanç ve Uygulama", Ketebe Yayınları, İstanbul 2021, 58.

¹¹⁶ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 23.

Tanrı'nın merhametini ve adaletini birbirinden ayırmak çocukça bir haldir.¹¹⁷ İlerleyen kısımda Weil'in Tanrı anlayışını seçili kavramlar altında detaylı işleyeceğiz.

Simone Weil'in din tasavvurunu şekillendiren en önemli faktörlerin başında filozofun yaşamış olduğu mistik deneyimler gelmektedir. Simone Weil, 1930'ların sonlarına doğru kendisini Hristiyan mistisizmine yaklaştıran ve din değişimine götüren üç ruhani deneyim yaşamıştır.¹¹⁸ 1935 senesinde Portekiz'deki bir balıkçı kasabasında köylüler tarafından söylenen ilahilerden etkilenecek Hristiyanlığa adım atmıştır fakat vaftiz olmayı reddetmiştir.¹¹⁹ Vaftiz olmayı reddediş nedenlerini ise şu sorular özelinde sıralamıştır:

“... sadece İsa'nın Tanrı'nın enkarnasyonu olmadığına inanmaya izin var mıdır? (Neden Osiris veya Krishna Tanrı'nın olamaz?) Putperestler ve günümüzde Hristiyan olmayanlar, Hristiyanlar gibi ilahi ışığı alabilir mi? Vaftiz edilmemiş bebeklerin kaderi hususunda hemfikir olmamak mümkün müdür?”¹²⁰

Bu bağlamda Weil'in enkarnasyon konusundaki bu görüşlerinin vaftiz edilmesinin önündeki engellerden biri olarak önem arz ettiğini söyleyebiliriz. Bununla birlikte kendisini her ne kadar da Katolik inancına yakın görse de hiçbir zaman resmi olarak Katolik mezhebine dâhil olmamıştır.¹²¹ Weil'in Hristiyan cemaatine tam anlamıyla dâhil olamamasının bir diğer sebebi ise İsa'nın dirilişini reddetmesidir. Nitekim filozof, “İncil, İsa'nın dirilişi hakkındaki bahisleri içermeseydi inanç benim için daha kolay bir hâl alırdı. Haç tek başına yeterlidir.”¹²² demiştir.

Hristiyanlar için büyük bir önem arz eden diriliş fikri, Simone Weil'e göre yanlış ve yanıltıcı bir anlayıştır. Çünkü Weil için İsa'nın zayıflığı ve ölümü dirilişinden daha fazla ehemmiyet taşır. “Çarmıhtaki ölüm, dirilişten daha ilahidir” düşüncesiyle İsa'nın esas anlamının çektiği ıstırapta ve ölümden olduğunu vurgularken rahiplerin yanlış noktaya vurgu yaptığını dile getirmektedir.¹²³ Bununla birlikte Weil, İsa'yı kutsal kılan şeyin dirilişi olmadığını aksine tüm insanlık gibi ölümlü olması ve çarmıhta can vermesi

¹¹⁷ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 88.

¹¹⁸ Avlaremaz, “Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik”.

¹¹⁹ Avlaremaz, “Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik”.

¹²⁰ Yourgrau, *Simone Weil*, 105.

¹²¹ Yourgrau, *Simone Weil*, 29.

¹²² Yourgrau, *Simone Weil*, 171.

¹²³ 5 Harfliler, “Ön Yargıdan Azade Bir İsim”: Simone Weil”

olduğu görüşüne sahiptir.¹²⁴ Bu bağlamda, Weil'in Tanrı anlayışının ve inanç biçiminin dogmalara karşı gelen ve sorgulamaya açık bir özellik gösterdiğini söyleyebiliriz.

Bu hususta şunu diyebiliriz ki Simone Weil'in kurumsal bir din anlayışı yoktur. Bu anlayışının temelinde de Kilise'ye karşı mesafeli duruşu yer almaktadır. Nitekim Weil için Kilise, maddi dünyadan bir şeydir ve ruhun Tanrı'ya giden yolunda bir engeldir. Bundan ötürü Weil, *“Kilise'yi kendi dışında bir kurtuluş olmadığını ve otoritesini reddedenleri lanetlediğini açıklayan (...) imparatorluk Roma'sında şekillenen toplumsal ve totaliter bir organizma (...) olduğu için kınamıştır.”*¹²⁵ Buna ilaveten, Katolik totalitarizminin Hitler veya Stalin'den bile daha vahim olduğunu defalarca dile getirmiştir ve *“Kilise tüm asi ruhları sonsuz işkenceye mahkum ediyordu, oysa diktatörlerin tiranlıklarında hiç olmazsa ölümle son buluyordu bu işkence.”* diyerek de kiliseyi eleştirmiştir.¹²⁶

Simone Weil'in yaşamış olduğu ilk mistik deneyim, 1937 senesinde İtalya'nın Asisi kasabasında bulunduğu bir bazilikada meydana gelmiştir. Weil, yaşamış olduğu bu ilk manevi deneyimle ömründe ilk kez diz çöküp dua etmiştir.¹²⁷ 1938'de ise İngiliz şair George Herbert'in *Love III* isimli şiirini okuduğunda ilahi bir aydınlanma yaşamıştır ve İsa'nın varlığını hissetmiştir.¹²⁸ Filozofun yaşamış olduğu bu üç mistik deneyimin neticesinde hayatı ve felsefesi mistik bir hal almıştır. Ayrıca Simone Weil'in Hristiyan mistisizmine ilaveten bazı inançları da dinî anlayışına eklediği görülmektedir. Örneğin, Hinduizm ve Mahayana Budizm'i kendisinin mistisizmine büyük etki etmiştir.¹²⁹ Bu bağlamda Simone Weil'in din tasavvurunun senkretik bir karakter taşıdığını ifade edebiliriz.

Özetle Simone Weil, agnostik bir Yahudi olarak Fransa'da hayata gözlerini açmıştır. Yaşadığı tüm mistik deneyimlerin neticesinde Hristiyanlığa geçmiştir. Fakat vaftiz olmamış bir şekilde hayata veda etmiştir. Nitekim Weil, ne tam anlamıyla Yahudi kalmayı ne de hakkıyla Hristiyan olmayı başaramadığı için her iki taraftan da

¹²⁴ 5 Harfliler, *“Ön Yargıdan Azade Bir İsim”: Simone Weil*”

¹²⁵ Yourgrau, *Simone Weil*, 109.

¹²⁶ Yourgrau, *Simone Weil*, 109.

¹²⁷ Avlaremos, *“Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik”*.

¹²⁸ Celeb-true, *“Simone Weil Fransız Bir Filozof, Hristiyan Maneviyatçı ve II.Dünya Savaşı Sırasında Fransız Direnişinin Bir Parçası Olan Bir Aktivistti”*.

¹²⁹ Avlaremos, *“Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik”*.

affedilmemiştir.¹³⁰ Nitekim filozofun en sevdiği yazarlardan biri olan T.S. Eliot dahi şöyle yazmıştır: “*Simone Weil tam anlamıyla üç şeydir: Fransız, Yahudi ve Hristiyan.*”¹³¹

1.2. İLAHÎ SEVGİ

Simone Weil’in felsefî düşüncesinde Tanrı-insan ilişkisinin merkezinde yer alan İlahî sevgi bahsine değinmeden evvel Hristiyanlık’taki agape kavramını değerlendirmemiz filozofun sevgi anlayışını daha iyi anlamlandırma hususunda katkı sağlayacaktır. Nitekim Weil’in İlahî sevgi anlayışında agape geleneğinin izleri büyük oranda hissedilmektedir.

Hristiyanlıkta “agape”, Tanrı’nın insanlara yöneltmiş olduğu koşulsuz, özverili ve karşılık beklemeyen sevgisini ifade etmektedir. Yunanca kökenli bir kavramdır. Agape, salt hissî bir mahiyete sahip olmayıp eylem gerektiren bir sevgidir.¹³²

Yeni Ahit’te “agape” terimi “*Çünkü Tanrı dünyayı o kadar çok sevdi ki biricik Oğlu’nu verdi.*”¹³³ şeklinde ifade edilmektedir. Hristiyanlık geleneğinde agape sadece Tanrı’nın insanlara olan sevgisini temsil etmemektedir. Bununla birlikte Hristiyanlar için de en yüce sevgi biçimi olarak kabul görmektedir. Nitekim “*Tanrın Rab’bi bütün yüreğinle, bütün aklınla seveceksin. Komşunu da kendin gibi seveceksin.*”¹³⁴ öğüdü, agape sevgisinin pratiğe dökülmüş hali olarak kabul görmektedir.

Zikretmiş olduğumuz bilgiler ışığında, dikkat çekmemiz gereken husus ise Simone Weil’in sevgi anlayışını agape kavramına oldukça yakın bir düzlemde temellendirdiğidir. Zira Weil’in İlahî sevgi anlayışı ile agape arasındaki benzerlikler şöyledir: Sevginin karşılıksız oluşu, sevginin kendinden vazgeçmeyi içermesi, sevginin bilinçli bir iradenin mahsulü olması ve son olarak ilahî bir temele dayanan nitelikte oluşudur.

Weil’in İlahî sevgi anlayışı ile agape arasındaki farklılıkları ise teolojik temel bazında ve sevgi ilişkisinin mahiyeti noktasında görmekteyiz. Nitekim teolojik temel

¹³⁰ Yourgrau, *Simone Weil*,130.

¹³¹ Yourgrau, *Simone Weil*,152.

¹³² Detaylı bilgi için bkz. Constantelos, Demetrios J., “Charity” *Encyclopedia of Religion*, (Ed.: Lindsay Jones), Thomas Gale, Detroit 2005, 3/1154.

¹³³ Yuhanna 3:16.

¹³⁴ Matta 22:37-39.

bazında, Weil'in İlahî sevgisi, gizlilik, sessizlik ve mesafe üzerinden şekillenmektedir. Hristiyanlık'taki agape kavramında ise sevgi sosyal boyutu olan, aktif ve müdahale eden bir niteliğe sahiptir. Weil'in sevgi ilişkisinin agape kavramına göre daha fazla duygulardan arınık daha dolaylı ve mistik tarafı daha baskın bir mahiyette olduğu görülmektedir. Özetle Weil'in sevgi anlayışında her ne kadar Hristiyanlıktaki agape kavramının izleri görülüyor olsa da filozofun İlahî sevgi anlayışı, duygusal ya da eylemci değil; dikkat, boşluk ve benlikten feragat yoluyla zuhur eden mistik bir yöneliş şeklindedir.

Simone Weil'in Tanrı anlayışının temelinde sevgi kavramı büyük bir önem arz etmektedir. Weil'e göre Tanrı, mutlak sevginin kaynağıdır. Tanrı'nın yaratması dahi sevgiyle olmuştur ve bu yaratmanın gayesi de yine sevgidir.¹³⁵ Tanrı sevginin tüm şekillerini yaratmıştır. Çünkü *"Tanrı, sevgidir ve her şeyden önce Tanrı kendini sever."*¹³⁶

Sevgiyi Tanrı'yla özdeşleştiren Simone Weil için Tanrı'nın sevgisi bir Üçleme'dir. Filozof Teslis'i ilahi sevgi bağıyla birleşen unsurlar olarak görmektedir.¹³⁷ Bu yüzden Tanrı'nın yaratma eylemini de sevgi unsuruyla ele almaktadır. Filozofun deyişiyle *"Yaratma, bir sevgi eylemidir ve süreklidir."*¹³⁸

Weil'in mistik felsefesindeki Tanrı, kendini boşaltan/geri çeken bir varlıktır. Fakat burada önemli olan husus Tanrı'nın kendini geri çekmesinin gayesidir. Nitekim Tanrı, insanlar O'nu sevebilsin diye kendinden sevgiyle feragat etmiştir.¹³⁹ Tanrı ile Tanrı'nın arasında da bir sevgi mevcuttur. Bu sevgi bağı, hem bir yakınlık hem de bir uzaklık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Weil'e göre İsa Babasını eksiksizce sevmektedir.¹⁴⁰ Aynı zamanda İsa'nın içinde bulunduğu terk ediliş hali de ilahi sevginin ilahi bir erdeme dönüşümüdür. Buna istinaden diyebiliriz ki Weil, teslis akidesini sevgi temasıyla temellendirmekte ve Baba ile Oğul'un arasındaki oluşan mesafenin insan üzerindeki tezahürüne işaret etmektedir. Zira Simone Weil için mezkur mesafe sadece sevenler için bir ayrılıktır.

¹³⁵ Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 22.

¹³⁶ Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 27.

¹³⁷ Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 27.

¹³⁸ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 63.

¹³⁹ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 64.

¹⁴⁰ Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 28.

Sevenler için acı olan ayrılık ise aslında bir iyilik ve sevgidir.¹⁴¹ Bu bağlamda filozofun elem ve acıyı iyilik olarak işlediğini söylememiz gerekmektedir. Çünkü Weil'e göre *"Terk edilmiş İsa'nın elemi bile bizim için bir iyiliktir ve bu dünyada ondan pay almaktan daha büyük iyilik olamaz."*¹⁴²

Simone Weil'e göre *"Katı zorunluluk, sefalet, sıkıntı, gereksinimin ezici ağırlığı ve tüketen çalışma, zalimlik, işkenceler, şiddetli ölüm, zorlama, dehşet, hastalıklar – bütün bunlar ilâhi sevgidir."*¹⁴³ Bu hususta anlaşılan şudur ki; filozof, ilahî sevginin insanın doğrudan deneyimi olamayacağı görüşündedir. Bu teze kaynaklık eden durum ise Tanrı'nın gizlenerek yaratması eylemidir.¹⁴⁴ Bu bağlamda, İlahî sevginin kaynağının ve dünya üzerine yansıtanın da yalnız Tanrı olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Weil'e göre Tanrı'nın gizliliği O'ndan başka varlıkların da varoluşuna sebebiyet vermiştir. Bu kutsallık, kâinatın içinde gizli halde var olmalıdır. Bu kutsallığı keşfedecek, arayacak olan da insanın kendisidir. Kanaatimizce, Weil'in bu konudaki görüşleri İslam tasavvuf geleneğindeki *kenz-i mahfi*¹⁴⁵ tabirine karşılık gelmektedir. Aclûnî'nin *"Bilinmeyen gizli bir hazine idim, bilinmek istedim, bilineyim diye halkı (kâinat) yarattım"* sözü de Weil'in Tanrı'nın gizlilik görüşüyle tam anlamıyla örtüşmektedir.¹⁴⁶

Kutsalın keşfi bahsindeki bir diğer önemli husus ise insanın keşfinin de tıpkı Tanrı'nın sevgi ile yaratması gibi sevgi ile olması gerektiğidir.

Nitekim Simone Weil: *"Tanrı, aşkını yeryüzünde aşkını yaşayanların varlığı dışında dünyada yoktur."*¹⁴⁷ görüşüne sahiptir.

Buraya kadar filozofumuzun İlahî sevgi başlığı altında Tanrı'yı nasıl nitelendirdiğini, Tanrı'nın yaratımında sevgi faktörünün yerini ve evrende kutsal ve gizli halde mevcut bulunan ilahî sevgiyi değerlendirdik. Son olarak İlahî Sevgi başlığı altında değerlendireceğimiz husus ise Tanrı'da mükemmel ve sonsuz olan sevginin örtük biçimleri olacaktır.

¹⁴¹ Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 29.

¹⁴² Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 29.

¹⁴³ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 64.

¹⁴⁴ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 69.

¹⁴⁵ Bkz. İbrahim Hakkı Aydın, "Kenz-i Mahfi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Erişim 14 Mart 2025).

¹⁴⁶ Aydın, "Kenz-i Mahfi".

¹⁴⁷ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 60.

Simone Weil, Tanrı'yı gizemli, sessiz ve her şeye kadir olmakla birlikte kudretinin mevcut olduğu her yerde egemen olmayan bir varlık olarak tasvir eder. Zira Weil'e göre *"O yalnızca göklerde, yahut bu dünyada gizlidir."*¹⁴⁸ Filozofun Tanrı'yı hem aşikâr hem de gizli olarak tasvir edişi bu hususta bir paradoks içinde olduğunu bize göstermektedir. Bu paradoksun temelinde de Tanrı'nın doğrudan bilinmeyeceği O'na yalnızca dolaylı ve örtük olarak ulaşılabilmesi fikri vardır. Çünkü inanç, Aziz Paul'un da dediği gibi *örtük/saklı olanları görmektir*. İlahî sevgi de tıpkı inanç gibidir ve görünmez olanı görür.¹⁴⁹

Weil'in ifadesiyle Tanrı'nın örtük sevgisi üç doğrudan nesnede kendini ifşa eder. Yani dünya üzerinde gizli olan Tanrı'nın mevcut olabileceği üç görüngü vardır. Bunlar: *"ayinlerde, dünyanın güzelliğinde ve başkalarına karşı duyduğumuz sevgide"*¹⁵⁰ zuhur etmektedir. Zikredilen bu üç sevgiye bir dördüncü eklenecek olursa Weil, bunun dostluk olacağını söylemektedir. Ayrıca filozof, bu sevgilerin hepsinin birbirine içkin olduğunu söylemekle birlikte Tanrı sevgisinin ortaya çıkması için hazırlık mukabilinde olduklarını da ifade etmektedir.¹⁵¹ Bununla birlikte Weil, insanın ruhunda Tanrı sevgisinin yeşermesiyle birlikte bu sevgilerin ortadan kalkmayacağı aksine yekpare bir sevgiye dönüşeceği görüşüne sahiptir.¹⁵² Diyebiliriz ki filozof, bu üç sevgi nesnesinin, üçken bir olduklarını söyleyerek teslis akidesiyle bir benzerlik kurma eğiliminde olmuştur. Kanaatimizce, Weil'in Tanrı'nın ontolojisini ilahi sevgiyle aynı izdüşümde kesiştirme gayreti vardır.

Simone Weil'in İlahi sevginin örtük biçimlerini yansıttığını söylediği dünya düzenine yani dünyanın güzelliğine duyulan sevgi filozof için Tanrı'nın yaratıcı bir feragat eylemidir.¹⁵³ Nitekim bu hususta Weil:

"Tanrı bu dünyayı, bunu yapabilecek gücü olduğu hâlde, ona hükmetmemeye ama onun yerine hüküm sürmesi için bir yandan ruhun psişik maddesi dâhil olmak üzere maddeye bağlı mekanik ihtiyaca, diğer yandan düşünen fertlerin/insanların

¹⁴⁸ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 18.

¹⁴⁹ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 18.

¹⁵⁰ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 9.

¹⁵¹ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 10.

¹⁵² Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 10.

¹⁵³ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 33.

temel özerkliğine yerini bırakmaya rıza göstererek var etmiştir.”¹⁵⁴ görüşüne sahiptir.

Bu bağlamda Tanrı, dünya düzenini tıpkı yaratımdaki gibi kendini feragat ederek oluşturmuştur. Yani Tanrı kendi iradesini kendi isteğiyle sınırlandırarak İlahî sevginin insanda yansımaya izin vermiştir. Aynı zamanda Tanrı insana bu şekilde kudretinden bir parça sunarak insana hayali bir kutsallık bahşetmiştir.¹⁵⁵

Bu hususta önem arz eden unsur ise Tanrı’nın iradesi ve kendi eylemlerini kısıtlamasının mahiyetidir. Filozofun Tanrı’nın iradesi konusundaki görüşlerini ilerleyen bölümde izah edecek olmamız hasebiyle İlahi sevgi başlığı altında detaylandırma yapılmayacaktır.

Weil’e göre insanın var olduğu dünya düzenini sevmesi gerekir. Çünkü insanın yegane vatanı, var olduğu dünyadır. İnsanın her ne kadar semavi bir vatanı da olsa onu sevmesi zordur. Zira tanınmayan, bilinmeyen sadece tahayyül edilen bir dünyayı hakiki anlamda sevmek kolay değildir. Tahayyüle dayalı sevmek bir risktir. Çünkü bir kurguyu sevmeye ihtimali söz konusudur. O halde yaşanan dünya sevilmelidir. Çünkü o gerçektir ve sevgiye cevap verendir. Ayrıca Tanrı’nın insana sevmesi için verdiği de odur.¹⁵⁶

Kanaatimizce filozof, insanın yaşadığı maddi dünyanın bir direnç fonksiyonu taşıdığını ifade etmektedir. Keza yaşanan evreni insanın eylemlerinin karşılığını yaşadığı yer oluşundan hareketle sevgiye değer olarak, ön plana çıkarmaktadır. Buna istinaden diyebiliriz ki Weil’in bu görüşünde Stoacı öğretinin¹⁵⁷ etkisi söz konusudur.

Tanrı sevgisinin örtük biçimlerinden biri de ibadetlere/ayınlara sevgidir. Weil, ibadetlere olan sevgiyi kurumsallaştırılmış bir din sevgisi olarak görmektedir.¹⁵⁸ Bu sebeple bu sevgide Tanrı’nın ismi mevcut olsa da açık bir sevgiden söz etmek mümkün değildir. Çünkü ibadetlere sevgi, aracısız bir Tanrı münasebetine sahip değildir. Bundan ötürü Weil bu sevgiyi örtük bir sevgi olarak nitelendirmektedir.¹⁵⁹

Simone Weil’e göre din sevgisi her ruhta ayrı şekilde tezahür etmektedir. Yaşam koşulları, doğup büyütülen ülke ve çevrede dominant olan din, farklı din sevgilerinin

¹⁵⁴ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 33.

¹⁵⁵ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 33.

¹⁵⁶ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 51.

¹⁵⁷ Stoacı felsefeye göre “Kişi Dünyayı Sevdiği Müddetçe Akıllıdır.” Bkz. Weil, *Felsefe Dersleri*, 144.

¹⁵⁸ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 57.

¹⁵⁹ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 57.

oluşmasında etkilidir. Bazı koşullar bahsi geçen bu sevgiyi güçlendirirken bazı koşullar ise bu sevgiye ket vurup daha doğmadan bıçak gibi kesebilir.¹⁶⁰ Örneğin, din sevgisine karşı oluşan menfi durumun bir nedeni Weil'e göre din vekillerinin bazılarının yobaz, zalim ve kibirli davranışlarından kaynaklanmaktadır.¹⁶¹

Simone Weil için ibadet sevgisinin önemi, ibadetin temelinde Rabbin adının hıfzedilmesinin ruhu besleyen bir yönü olmasından kaynaklanmaktadır. Filozofun bu temellendirmesini Budist geleneğinden etkilenmesine bağlı olarak öne sürdüğünü söylememiz mümkündür. Nitekim Weil: *“Buda'nın, Saflık Ülkesinde, onun tarafından kurtarılma arzusuyla ismini hıfzeden herkesi kendi mertebesine yükselteceğini taahhüt ettiği ve bu vaatten dolayı Rabbin isminin hıfzedilmesinin gerçekten ruhu dönüştüren bir erdeme sahip olduğu söylenir.”*¹⁶² görüşündedir. Hatta Weil'e göre tüm ibadetlerin/ayinlerin temelinde Rabbin adının zikredilmesi yer almaktadır. Bütün dinler kendi dillerinde Rabbin ismini telaffuz etmektedir.¹⁶³ Bu açıdan tıpkı diğer örtük sevgi biçimleri gibi ibadet sevgisi de evrensel bir nitelik taşımaktadır.

Özetle, İlahî sevgi Tanrı'nın yaratımına kaynaklık eden mutlak ve zorunlu bir sevgidir. İlahi sevginin en büyük göstergesi Tanrı'nın kendini boşaltmasında (Kenosis) yatar. Tanrı kendini geri çekerek, sevgi aracılığıyla insana özgür bir varoluş alanı sunmaktadır. Tanrı'nın bu sevgisi gizil bir nitelik taşımaktadır. Zira *“Tanrı, bu dünyada ancak sır içinde mevcuttur.”*¹⁶⁴ Tanrı'nın sevgisi örtüktür ve bu sevginin örtük biçimleri kendini üç şekilde gösterir. Bunlar dinî törenler, başkalarına duyulan sevgi (insanın Tanrı'nın sevgisini taklidi) ve dünya düzenine olan sevgide kendini gösterir. Ayinler evrensel bir nitelik taşımakla birlikte kurumsallaşmış din içinde kendini gösterir. Bu yüzden ortak gayesi Rabbin adını anmak olsa da insanlara yansıyan yönüyle sonuçları farklılık gösterebilmektedir. Dünya düzenine duyulan sevgi ise Tanrı'nın yaratmadaki feragatinin dışı vurumu olarak insanda anlam kazanmaktadır. Ayrıca dünyanın güzelliğini sevmek yaratıcı ve yaratım arasındaki sevgi ilişkisini gözler önüne

¹⁶⁰ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 57.

¹⁶¹ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 57.

¹⁶² Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 58.

¹⁶³ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 58.

¹⁶⁴ Weil, *Tanrıyı Beklerken*, 61.

sermektedir.¹⁶⁵ Başkasına duyulan sevgi ise tezimizin ikinci bölümünde Tanrı- insan ilişkisi bağlamında irdelenecektir.

Simone Weil'in İlahî sevgi anlayışında temas etmemiz gereken bir diğer önemli unsur ise filozofun sevgi kavramıyla özdeş gördüğü adalet kavramıdır.¹⁶⁶ Filozof için sevginin getirisi adalet; adaletin getirisi ise sevgidir. Nitekim Weil'e göre "*Dostluk ve sevgi, Tanrı'nın adaleti gibidir.*"¹⁶⁷ Bu bağlamda Mesih'in görevi ise arabuluculuktur.

Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere Weil, İlahî adalet anlayışını sevgiyle temellendirmektedir. Bu noktada diyebiliriz ki Weil'in adalet anlayışı ile Paul Tillich'in adalet özelindeki görüşleri benzerlik içermektedir. Nitekim Tillich'e göre "*adalet, aşkta icra edilir ve adalet, ahlakı, aşk ahlakına götürür.*"¹⁶⁸ Aynı zamanda Tillich'e göre, "*aşk, adaletin ilkesi, gücü ve amacıdır.*"¹⁶⁹ Weil'in Tillich ile benzerlik arz eden bir diğer görüşü ise inayetin kaynağının aşk olduğu görüşüdür. Nitekim iki filozof için de bahsi geçen aşk, bağışlayan ve kabul eden bir mahiyete sahiptir.¹⁷⁰ Sonuç olarak diyebiliriz ki bu iki filozof için agape temelli bir adalet anlayışı söz konusudur.

Nihayetinde diyebiliriz ki, filozofun felsefesinin mihenk taşı mahiyetinde olan İlahî sevgi, teolojik, mistik ve varoluşsal boyutlara sahiptir.

1.3. İLAHÎ İRADE

Simone Weil'in felsefesindeki İlahî irade, mutlak anlamda buyurgan bir irade olarak anlaşılmamalıdır. Nitekim Weil için Tanrı'nın iradesi insanın özgürlüğe ket vuran bir mahiyette değildir. Aksine söz konusu irade, insanı kendiliğinden Tanrı'ya yönelten bir nitelik taşımaktadır.¹⁷¹ Tanrı'nın iradesinin insana yansıyan tarafını tezimizin ikinci bölümünde insanın özgürlüğü noktasında irdelleyeceğiz. Bundan ötürü İlahî irade başlığı altında yalnızca Weil'in Tanrı'nın iradesini nasıl işlediğini ve iradesinin hikmetini değerlendireceğiz.

¹⁶⁵ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 105.

¹⁶⁶ "*Adalet ve sevgi; işte sana özdeş iki kavram.*" Bkz. Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 37.

¹⁶⁷ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 36.

¹⁶⁸ Tuncay İmamoğlu, "Paul Tillich Felsefesinde Din-Ahlak ilişkisi", *Ekev Akademi Dergisi* 10/28 (Yaz 2006), 124.

¹⁶⁹ İmamoğlu, "Paul Tillich Felsefesinde Din-Ahlak ilişkisi", *Ekev Akademi Dergisi*, 124.

¹⁷⁰ Bkz. İmamoğlu, "Paul Tillich Felsefesinde Din-Ahlak ilişkisi", *Ekev Akademi Dergisi*, 125-126.

¹⁷¹ Bkz. Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 63-65.

Weil'e göre İlahî irade Tanrı'nın kendini geri çekmesinde açığa çıkmaktadır. Filozof, Tanrı'nın kendini geri çekmesini "*Tanrı, Tanrı'yı terk etti ve Tanrı boşalttı.*"¹⁷² Şeklinde ifade etmektedir. Tanrı'nın kendi tanrısallığından sıyrılması, yaratmış olduklarına açmış olduğu bir boşluktur. Bu bağlamda Tanrı kendi rızasıyla kendinden feragatte bulunmuştur. Bunun yanında Tanrı, evrensel bir varlıktır ve yaratma eyleminin içine inmiştir.¹⁷³ Tanrı'nın iradesi en başta yaratma eyleminde kendini göstermiştir daha sonra ise insana bir boşluk açmakla devam etmiştir. Bu boşluk, tam anlamıyla insanı Tanrı'ya yaklaştırmak için Tanrı tarafından verilmiş bir lütuftur. Çünkü Weil'in ifadesiyle, "*İsa Babası için acı çekmemiştir. Babanın isteğiyle insanlar için acı çekmiştir.*"¹⁷⁴ İnsanlar için acı çekmiş olan İsa, insanın Tanrı'yla olan uzak mesafesini yakın hale getirecek bir örnektir.

Bu hususta diyebiliriz ki, Tanrı iradesini feragat ederek göstermektedir. Weil'e göre "*Yaratmak, feragat etmektir. Lakin feragat etmesi anlamında, feragati gönüllü olduğu için kadir-i mutlaktır. O etkilerini biliyor ve onları istiyor.*"¹⁷⁵ Bu bağlamda Weil, Tanrı'nın iradesinin mutlaklığına vurgu yapmakta ve feragat eyleminin bu ilahî iradenin bir sonucu olduğunu ifade etmektedir. Hatta filozof, Tanrı'nın mutlak kudretini yaratıcı olmasına değil, bahsi geçen gönüllü feragatine dayandırmaktadır.

İlahî iradeyi anlamlandırma hususunda değinmemiz gereken bir diğer husus ise Weil'in Tanrı'nın sıfatları konusundaki görüşleridir. Weil'e göre, "*Tanrı'nın hiçbir sıfatı birbirinden ayrılmaz. Tanrı'nın sıfatları aynı sınıra sahiptir. Sınırlarını Tanrı'nın yaratıcı eylemi sırasında O'nun feragati belirler.*"¹⁷⁶ Bu açıdan bakıldığında da Tanrı'nın iradesinin Tanrı'nın kudretine zeval veren bir fonksiyonda olmadığını aksine Tanrı'nın iradesiyle yaratımında ahenkli bir uyum olduğu görülmektedir. Zira Tanrı kendi isteğiyle kendini sınırlandırmıştır. Bu durum Simone Weil tarafından,

"İstemenin ve yapabilmenin sınırları Tanrı' da aynıdır. Yaptığı istediği, istediği yaptığıdır. Ve eğer daha fazlasını yapmıyorsa, daha fazlasını yapmak istemediği içindir.

¹⁷² Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 82.

¹⁷³ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 78.

¹⁷⁴ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 77.

¹⁷⁵ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 82.

¹⁷⁶ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 88.

Ve böylece sonsuza kadar bu döngü sürer gider. Döngü ilahî hakikatin bir yansımasıdır."¹⁷⁷ şeklinde ifade edilmektedir.

Kanaatimizce, Weil'in Tanrı'nın iradesi ve kudreti özelindeki görüşleri Muhammed İkbal'in görüşleriyle benzeşmektedir. Nitekim İkbal'e göre, "*Tanrı'nın bilmesi yaratmayı içerir.*"¹⁷⁸

Weil ise Tanrı'nın sıfatlarının birbirinden ayrılmaz olduğunu ve Tanrı'nın yaptığıının istediği, istediğinin de yaptığı olduğunu söyler. Aynı zamanda İkbal'e göre Tanrı'nın yaratıcı kudreti süreklidir.¹⁷⁹ Weil için de yaratma eylemi süreklidir.¹⁸⁰

Nihayetinde İkbal'e göre Tanrı, kendi kudretini bizzat kendi iradesiyle sınırlamıştır. Bunun neticesinde ise yaratmış olduğu varlıklara kendi kendilerini belirleme kudreti ve özgürlüğü vermiştir.¹⁸¹ Simone Weil için de Tanrı'nın iradesi yaratmış oldukları üzerinde bu prensiple kendini gösterir. Zira Weil'in ifadesiyle Tanrı iradesini, insana kendi isteğiyle kendini feragat ederek sunmuştur. Tanrı her şey olmaktan vazgeçerek yani kendini gönüllü olarak sınırlandırarak insana bir şey olma alanı ve özgürlüğü tanımıştır.¹⁸²

Tezimizin giriş kısmında Weil'in kendisini bir varoluşçu olarak ifade etmese de, düşüncesinin varoluşçu felsefeye yakın olduğunu belirtmiştik. Dolayısıyla burada da çok net olarak görüleceği üzere Weil, insanın bir şey olabilmesi için Tanrı'nın ona özgür bir alan bıraktığını, bu özgür alan içerisinde insanın varoluşsal bir gayret sergileyerek kendini gerçekleştirdiğini ifade etmektedir. Weil'in düşüncesinde Tanrı'nın varlığı bu anlamda insan özgürlüğü için bir tehdit olarak algılanmamaktadır.

Bu yönüyle diyebiliriz ki Weil'in bu görüşü insanın özgür olabilmesi için Tanrı'nın olmaması gerektiğini söyleyen Sartre'a dolaylı da olsa bir cevap niteliği taşımaktadır. Nitekim Sartre, insanın özünün varoluşundan sonra geldiğini, Tanrı'nın zihninde önceden yer alan bir tasarımın varlığa gelmesiyle oluşmadığını ileri sürerek¹⁸³ varoluşun özden önce olmasının insan özgürlüğü için gerekli olduğuna vurgu

¹⁷⁷ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 87.

¹⁷⁸ Mehmet S. Aydın, *Âlemden Allah'a*, Ufuk Kitapları, İstanbul 2000, 106.

¹⁷⁹ Muhammed İkbal, *İslam'da Dini Düşüncenin Yeniden Doğuşu*, (Çev.: N. Ahmet Asrar), Birleşik Yayıncılık, İstanbul Tarihsiz, 99.

¹⁸⁰ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 63.

¹⁸¹ Aydın, *Âlemden Allah'a*, 92-93.

¹⁸² Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 64.

¹⁸³ J.P Sartre, *Varoluşçuluk*, (Çev.: Asım Bezirci), Say Yayınları, İstanbul 2005, 47-48.

yapmaktadır. Ona göre insan, varoluş sürecinde kendi çabalarıyla kendini oluşturmaktadır. Özgürlüğe bir anlamda mahkûm olmuş insan, kendi özünü kendi ortaya koymaktadır. Sartre bu görüşüyle ateist bir varoluşçuluğa ulaşırken; Weil, Tanrı'nın kendinden feragat edip kendini insan karşısında geri çekmesiyle ona müdahalede bulunmadığını, Tanrı'nın insanın yaratıcısı olsa da, insanı belirlenmiş bir hayatın içine atmayıp özgür bir ortamda insana kendi varoluşunu tamamlama fırsatı verdiğini söyleyerek teist bir yaklaşım tarzı ortaya koymaktadır.

1.4. İLAHÎ İNAYET

Simone Weil'in felsefesinde “*inayet*” kavramı filozofun teolojik ve metafizik düşüncesinin şekillenmesinde büyük bir önem arz etmektedir. Bununla birlikte filozof, Tanrı'nın inayetini “*yerçekimi*” kavramına vermiş olduğu özel anlam doğrultusunda ilişkilendirmiştir.

Weil'e göre “*ruhun bütün doğal hareketleri, fiziksel yerçekiminin hareketlerine benzer yasalar tarafından idare edilir.*”¹⁸⁴ Tıpkı fiziksel evrende olduğu gibi, insan ruhunda da onu aşağı çeken bir yerçekimi yasası mevcuttur. Nasıl ki, fiziksel yerçekimi cisimleri aşağıya çekiyorsa insan ruhu da ahlaki, psikolojik ve sosyal etkenler aracılığıyla aşağıya doğru çekilir. İnsanın tabi olduğu yerçekimi yasasına, tek istisna ise Tanrı'nın inayetidir.¹⁸⁵

Simone Weil'in felsefî düşüncesine göre “*Evrende iki güç hâkimdir: ı ışık ve yerçekimi.*”¹⁸⁶ Bu bağlamda Weil, yerçekimi ve ı ışık (inayet) arasında bir gerilim olduğunu ifade eder. Ayrıca yerçekimine teslim olmayı günahların en büyüğü olarak görüp, insanın yerçekimine direnç gösterebilecek tek kuvvetin yani ı ışığın (inayetin) gücüne ulaşmayı hedeflemesi gerektiğini savunmaktadır.¹⁸⁷

Tanrı'nın inayetinin insanda ontolojik olarak var olan bir boşluğu doldurduğu Weil tarafından kabul edilmektedir.¹⁸⁸ İnsanda var olan bu boşluğun mahiyeti tezimizin ikinci bölümünde Tanrı'nın insanla ilişkisi özelinde değerlendirileceği için bu bölümde boşluk teması detaylandırılmayacaktır.

¹⁸⁴ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 33.

¹⁸⁵ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 33.

¹⁸⁶ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 33.

¹⁸⁷ Bkz. Weil, *Allah Aşk ı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, 12-13.

¹⁸⁸ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 42.

Weil'in ifadesiyle “yerçekimi, Tanrı'dan kaçan en üst güç” olarak nitelendirilmektedir.¹⁸⁹ Simone Weil için yerçekimi her ne kadar yaratılışın bir yasası olsa da insanın içinde var olan bu yerçekimine benzeyen şeyden halâs olması gerekmektedir. Bu durum filozof tarafından kurtuluş sorunu olarak ele alınmaktadır. İnsanın kurtuluş reçetesi ise yalnızca İlahî inayet ile mümkündür. Tanrı'nın inayeti hem boşluğu yaratan hem de bu boşluğu dolduracak olandır. Nihayetinde insanın bu kâinatın yasalarından kurtulması Weil'e göre bir şimşek çakması süresince.¹⁹⁰ Bu noktada diyebiliriz ki filozof, İlahî inayeti anlık bir mistik deneyim olarak görmektedir.

Weil'in İlahî inayet bağlamındaki görüşleri Augustinus'tan etkilenen ve inayet kavramını felsefesine işleyen Pascal'da da görülmektedir. Nitekim Pascal, “*Yeryüzünde insanın yoksunluğunu ve Tanrı'nın kayırcılığını göstermeyen bir nesne yoktur.*”¹⁹¹ görüşüyle insanın noksanlığına ve Tanrı'nın inayetine işaret etmektedir. Aynı zamanda Pascal, “*insanın bozuk ve sefil halinden kendi başına çıkamayacağını, doğal yollarla veya kendi çabasıyla iyileşemeyeceğini, kurtuluşun ancak Tanrı'nın inayetiyle mümkün olabileceğini kabul eder.*”¹⁹² Pascal'ın görüşleri doğrultusunda şunu söylememiz mümkündür: Simone Weil, tıpkı Pascal gibi Tanrı'nın inayetinin mistik bir deneyim olduğunu, insanın yaratılışı gereği İlahî iradeye muhtaç olduğunu ve Tanrı'nın inayetinin insanı Tanrı'ya yaklaştırdığını söyleyerek Pascal'la ortak bir zeminde buluşmaktadır.

Weil'in İlahî inayet anlayışının Pascal'ın inayet anlayışından farklılık arz ettiği durum ise şöyledir: Weil'e göre inayet evrenseldir ve tüm insanlık içindir. Çünkü yaratılışın yasası olan yerçekimine tüm insanlık maruz kalmaktadır. Kurtuluş yani inayet de bu yüzden tüm insanlık için mümkündür.¹⁹³ Pascal'da ise inayet yalnızca Tanrı'nın seçtikleri içindir ve iman inayet için gereklidir.

Bu noktada diyebiliriz ki, Pascal'ın İlahî irade anlayışı geleneksel Hristiyan teolojisiyle daha fazla paralellik göstermektedir.¹⁹⁴

¹⁸⁹ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 23.

¹⁹⁰ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 43.

¹⁹¹ Blaise Pascal, *Düşünceler*, (Çev.: İsmet Zeki Eyuboğlu), Say Yayınları, İstanbul 2005, 33.

¹⁹² Ahmet Cevizci, *17.Yüzyıl Felsefesi*, Say Yayınları, İstanbul 2019, 250

¹⁹³ Bkz. Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 22-23-24.

¹⁹⁴ Bkz. Cevizci, *17.Yüzyıl Felsefesi*, 248-252.

Simone Weil'in İlahî inayet anlayışını şekillendiren bir diğer unsur ise insanın günah işleme eylemidir. Zira Weil'e göre insanın işlediği her günah, Tanrı'nın bir lütfu olarak görülmelidir.¹⁹⁵ Nitekim Weil, günah ve inayet ilişkisini "*Derinliklerimde gizlenen asli kusurun herhangi bir günde, saatte, durumda kısmen gözlerimin önüne serilmesi bir lütuftur.*"¹⁹⁶ sözleriyle izah etmiştir. Bu noktada anlaşılan şudur ki, Weil'e göre insan günah işleyerek kusurlarını görür ve noksan oluşuyla bir yaratıcının varlığını daha fazla hisseder ve O'na yönelir. Bu da beraberinde İlahî inayete mazhar olmayı sağlar.

Bununla birlikte filozof için günah aynı zamanda insana evren üzerinde farkındalık kazanma kabiliyeti sağlamaktadır. Nitekim üzerinde yaşanan evren, insanoğlu için bir gerçeklik değildir. Zira bu dünyada bakılan şey, sadece bir dekordur.¹⁹⁷ Filozofun bu görüşünün altında yatan neden ise Weil'e göre insan için bakmak ve yemenin birbirinden farklı eylemler oluşudur. Bu hususu Weil, "*insanın çocukluktan başlayan ve ölüme kadar süren büyük acısı, bakmanın ve yemenin iki farklı işlem olmasıdır. Ebedi saadet, bakmanın yeme olduğu bir haldir.*"¹⁹⁸ şeklinde ifade etmektedir.

Görülüyor ki Weil'in felsefesinde günah insanın kendi noksanlığını görmesinin yanı sıra insanın arzusunun iki biçimi arasında bölünmesinin farkındalığı olarak da işlev görmektedir. Zira bakmak ile yemek arasındaki fark, aynı zamanda sevgi ile günah arasındaki fark gibidir. Bu noktada günah, tam olarak insanı Tanrı'ya ulaştıran bakma eylemiyle dünyaya meyleden tüketici arzusunun içinde zuhur etmektedir.

Sonuç olarak Weil'in felsefesinde günah, insanın Tanrı'ya dikkatle bakma eyleminin sekteye uğrayıp tüketici arzulara hizmet etmeye başlamasının neticesinde ortaya çıkmaktadır. İnsanın dünya üzerindeki arzularına karşı bağlanması insanın gerçeklik duygusundaki yetersizlikten kaynaklanmaktadır.¹⁹⁹ Nitekim bağlanma, yanılısma üretir.²⁰⁰ Hakikate kavuşmak, inayete mazhar olmak isteyen insan ise yanılısamalardan kopmalıdır. Filozofun tabiriyle insan çocukluğundan itibaren bu

¹⁹⁵ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 87.

¹⁹⁶ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 87.

¹⁹⁷ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 129.

¹⁹⁸ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 129.

¹⁹⁹ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 129.

²⁰⁰ Bkz. Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 129.

mezkur çatışma haliyle hayatını sürdürür. İnsan her ne kadar Tanrı'ya duyduğu özlem neticesinde dikkat ile bakmak istese de yeme arzusunun esiri olmaktadır. Bu bağlamda “ebedi saadet, bakmanın yemeye dönüştüğü bir haldir”²⁰¹ ibaresi Weil için artık günahın son bulduğu, İlahî inayetin devreye girdiği, ayrılık ve çelişkinin son bulduğu ve nihayetinde Tanrı ile insanın mistik bir düzlemde birlikte olmasını ifade eder. Bu hususta dikkat çekilmesi gereken durum ise filozofun felsefesinde günahın insandaki çatışmanın hem sonucu olarak hem de farkındalığının kaynağı olarak karşımıza çıkmasıdır.

Özetle, Tanrı'nın inayeti Weil'in felsefesindeki yerçekimi kavramıyla bağlantılıdır. İnsanı fitratı gereği aşağı çeken yerçekimi yasası, insana inayetin kapısını da aralayandır. İnsanda Tanrı'nın iradesi ile bağlantılı olarak var edilen boşluk, insanı hem günaha sürükleyen hem de inayeti almasına kaynaklık eden itici bir güçtür. Weil'in İlahî irade anlayışı bir yönüyle Tanrı'ya bakarken diğer bir yönüyle de insana bakmaktadır. İnsan, Tanrı'nın inayetinde pasif bir rolde olmayıp aksine Tanrı'yla mistik bir etkileşim halindedir. Bu etkileşimin başrolü ise bizzat Tanrı'nın iradesidir.

²⁰¹ Weil, *Yerçekimi ve İnyet*, 129.

İKİNCİ BÖLÜM

SİMONE WEIL'DE TANRI'NIN İNSANLA İLİŞKİSİ

Simone Weil'in felsefesinde insan, varoluşsal anlamda yoksunluk ve noksanlık içinde bir varlık olarak tezahür etmektedir. Dünyada acı ve yoksunluk içinde varlığını sürdüren insan, Tanrı ile derunî bir bağ kurabilmektedir. Bu bağlantı, insanda fitrî olarak var olan ilahî olanı deneyimleme ve ona meyiletme kapasitesinden ileri gelmektedir. Weil'e göre Tanrı'yla insanın arasındaki ilişki; sevgi yoluyla kurulmakta, dikkat unsuru ile hakiki seviyeye ulaşmaktadır.

Simone Weil'e göre insan, kâinatın merkezine konumlanmıştır.²⁰² Bununla birlikte insan, manevi bir açlık içerisinde Tanrı'ya duyduğu özlemle ve bu özlemin getirdiği acıyla kendini var etme gayretindedir.

2.1. SEVGİ ve BOŞLUK

Simone Weil'in felsefesine göre, İlahî inayet vasıtasıyla insanda bir boşluk yaratılmıştır ve yine inayet vasıtasıyla bu boşluğun doldurulması mümkündür. Nitekim Weil'in ifadesiyle, *“Dünyanın Tanrı'ya gereksinmesi için, boşluğun olduğu bir dünya tasarımı gerekir.”*²⁰³ Bu noktada filozofa göre boşluğun yaratılmasında bir ilahî hikmetin varlığından söz edilmesi mümkündür.

Bu bağlamda, insandaki boşluğun hakikatle yoğrulmuş sevgiyle dolacağını iddia eden filozofa göre tensel anlamda sevgi, Enkarnasyon'u aramaktır.²⁰⁴ Anlaşılan şudur ki Weil'e göre sevginin insana yansıyan boyutunda sevgi, insanda ruh ve beden kesişiminde bulunmaktadır. Bu kesişimin temelinde ise yaratılışın parçası olan Enkarnasyon aranmaktadır. Buna istinaden diyebiliriz ki, sevgi yaratılışın bir unsuru olmakla beraber insanın hem maddi hem de manevi açlığı için ilahî bir reçete işlevi görmektedir. Filozofa göre insan, ontolojik açlığını dünyevî unsurlarla doyumamalıdır.

²⁰² Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 32.

²⁰³ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 43.

²⁰⁴ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 32.

Çünkü Weil için “Doğal yetilerle kavranan her şey varsayımsaldır. Yalnız doğaüstü sevgi bir şey ortaya çıkarır.”²⁰⁵

Yaratılışı, sevgi ve boşlukla ilişkilendiren filozof için bu üç kavramın arasına doğrudan dâhil olan merhamet kavramı, Tanrı-insan ilişkisi bağlamında büyük önem arz etmektedir. Nitekim Weil, “Merhamet yaratılışın Tanrı ve yaratılan arasında kurduğu uçuşun boşluğunu doldurur.”²⁰⁶ ifadesiyle merhametin Tanrı-insan ilişkisindeki önemli rolüne vurgu yapmaktadır. Ayrıca filozof, “Tanrı, aşkını yeryüzünde yaşayanların varlığı dışında dünyada yoktur. Bu yüzden dünyada mevcut olması Tanrı’ya duyulan merhamete bağlıdır. Onların merhameti Tanrı’nın yeryüzündeki görünür varlığıdır.”²⁰⁷ diyerek Tanrı’nın dünya hayatına yansımalarının insanların merhametinde gizli olduğunu ve bu merhametin ilahî nitelik taşıdığını vurgulamaktadır. Zira zamana tâbi olarak yaratılmış insanın Tanrı’yla olan iletişimi ancak merhamet aracılığıyla mümkündür.²⁰⁸

Bununla birlikte Weil, insanın merhametten yoksun olması halinde, Tanrı ile yaratılan arasındaki bağı zedeleneyeceği hatta Yaratıcıyla yaratılmış olanın ayrı düşeceği görüşüne sahiptir.²⁰⁹ Filozofun bu görüşü İslâmî gelenekte de yer edinen bir ilkedir. Nitekim “Merhametliler (var ya!) ...Rahmân, işte onlara merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki gökyüzündeki de size merhamet etsin.”²¹⁰ Hadisi şerifinde belirtildiği üzere insanın merhamet üzere eylemde bulunması, onun Yaratıcı’nın merhametine mazhar olmasını sağlarken aynı zamanda Yaratıcı’dan bir parça olan insanın Tanrı’yla ilişkisinin sıhhatine katkı sağlamaktadır. O halde diyebiliriz ki, Weil’in Tanrı-insan ilişkisindeki merhamet vurgusu, İslamiyet’in salık verdiği merhamet erdemiyle paralellik göstermektedir.

Weil’in felsefesinde boşluk, Tanrı ile insan arasında bir köprü görevi görmektedir. Bu noktada filozofa göre insan, her şeyde boşluğu istemelidir. Fakat insanın bu istemesinde zekânın üstün bir işlevi yoktur, o sadece zemini temizlemekle meşguldür.²¹¹

²⁰⁵ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 64.

²⁰⁶ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 60.

²⁰⁷ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 60.

²⁰⁸ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 60.

²⁰⁹ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 60.

²¹⁰ Ebû Dâvûd, Edeb, 58.

²¹¹ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 45.

Hatta Weil'in deyimiyle “*Zekâ ancak kölece işlerde iyidir.*”²¹² Buradaki ifadeler bize gösteriyor ki, filozof insanda var olan boşluğun insan tarafından keşfedilmesini ve bu boşluğun hikmetini kavrayıp insanın tüm yaşamına sirayet etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bununla beraber insanın boşluğu keşfinin entelektüel bir süreç olmadığına da altını çizmektedir.

Weil'e göre insanın boşluğu keşfetmesi kadar boşluğu nasıl doldurması gerektiği de önem arz etmektedir. Nitekim Weil'e göre, “*Boşlukları dolduran, acıları hafifleten inançları terk etmek gerekir.*”²¹³ Filozofa göre bu inançlar: “*Ölümsüzlüğe inanç, günahların yararına inanç, takdir-i ilâhi düzenine inançtır*”²¹⁴ Weil'e göre terk edilmesi gereken inançlar özetle dinde aranan avuntulardır. Anlaşılan şudur ki, filozofa göre insanda var olan boşluk, insanın duyduğu acıyla anlam kazanmaktadır. Bu bağlamda acıları hafifletme gayreti insanı Tanrı'dan uzaklaştırmaya neden olur. Nitekim Simone Weil'e göre boşluğun dolması yalnızca Tanrı'yı sevmekle mümkündür. Bahsi geçen sevgi ise bir teselli değil, ışıktır.²¹⁵ Çünkü Weil'in düşüncesinde ancak “*Madde, sevgi yoluyla, ilahî bilgeliğin izini alır ve güzelleşir.*”²¹⁶

Burada altını çizmemiz gereken husus ise filozofa göre insanın boşluğu doldurmaya yarayan Tanrı sevgisinin herhangi bir taahhüdün neticesi olamayacağıdır. Weil'e göre, insan ancak benliğine karşın kendi içinde meydana gelen bağlanmaya rıza gösterir.²¹⁷ Anlaşılan şudur ki Weil, insan için sevme eyleminin önce benin devre dışı bırakılmasında aktif rol oynayarak gün yüzüne çıkmakta olduğunu daha sonra gerçekleşen bağlanmaya razı oluşu ile de sonlandığını ifade etmektedir. Bu da demek oluyor ki insan için sevme eylemi aktiflikten pasifliğe doğru yol almaktadır.

Yukarıda, sevgi ve boşluk başlığı altında zikrettiğimiz tüm değerlendirmeler ışığında diyebiliriz ki, insanın aktiflikle başlayıp pasif bir eylemle biten sevgi anlayışı, insanda var olan boşluğu doldururken insanın hayal gücünü devre dışı bırakır. Nitekim Weil'in ifadesiyle “*Hayal gücü inayetin geçeceği bütün çatlakları/ boşlukları kapatmak*

²¹² Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 45.

²¹³ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 45.

²¹⁴ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 45-46.

²¹⁵ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 46.

²¹⁶ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 105.

²¹⁷ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 75.

için sürekli iş başındadır bununla birlikte boşlukları dolduran hayal gücü esas itibariyle yalancıdır.”²¹⁸

Özetle; inayet vasıtasıyla insan için yaratılan boşluk, ilahî bir nitelik taşıyan merhamet ve sevgi bağıyla Tanrı’nın insanla olan ilişkisini anlamlı hale getirmektedir. İnsanın boşluğu istemesi ve keşfi süreci de insanın hayal gücünden arınık, zekâ tarafından zemini hazırlanmış fakat zekâyâ isnat edilmemiş bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan kendi ‘beninden’ azade olduğu takdirde samimi bir bağlanma ile Tanrı’nın inayetine kavuşur. İnsanı inayete kavuşturan ise boşluğun sevgi ile doldurulmasıdır.

2.2. GÜNAH ve ISTIRAP

Simone Weil’in felsefesinde Tanrı’nın insanla ilişkisini şekillendiren günah ve ıstırap kavramları; mesafe, acı ve bahtsızlık kavramlarıyla birlikte ilişkilendirilmiştir. Filozof, “*Günah, bize ödemediği borçlardan dolayı Tanrı’ya karşı işlenen bir suçtur. Tanrı’ya affedersek, içimizdeki günahın kökünü keseriz. Tüm günahların temelinde Tanrı’ya karşı öfke vardır.*”²¹⁹ görüşüyle günah kavramına klasik teolojiden farklı bir yorum getirmiştir. Zira klasik teolojide günah kavramı Tanrı’nın buyruklarına karşı bir başkaldırı olarak işlenirken Weil’in günah yorumu varoluşsal ve psikolojik bir temele dayanmaktadır.

Weil’in günah anlayışının temelinde insanın Tanrı’ya karşı duyduğu öfke yer almaktadır. Kanaatimizce, sonlu olarak yaratılan insan, yaratılışının gereği olarak Tanrı’yı suçlama eğiliminde olmuştur. Nitekim bu öfkenin temelinde insanın doğduğu dünyada adalet, mutluluk ve anlamdan yoksun bırakılması düşüncesi gelmektedir. Burada dikkat çekmemiz gereken önemli husus ise Weil’in günah anlayışının ahlaki bir yasanın ihlaline mukabil olmadığı aksine insanın Tanrı’ya karşı içsel bir tepkisinin neticesi olarak zuhur ettiği gerçeğidir.

Yukarıda Weil’in ifadesiyle zikretmiş olduğumuz ‘insanın Tanrı’yı affetmesi’ ibaresini değerlendirmemiz filozofun Tanrı-insan ilişkisini anlamlandırmamız konusunda büyük önem taşımaktadır. Nitekim Tanrı’yı affetmek bahsi klasik ilahiyat

²¹⁸ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 49.

²¹⁹ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 49.

görüşüne radikal bir biçimde tezatlık içermektedir. Geleneksel anlayışta affedici olan Tanrı'yken insan, günah işleyen ve bağışlanma dileyendir. Weil'in felsefesinde ise bu durum farklılık arz etmekte ve insanın Tanrı'yı affetmesi vurgusu ön plana çıkmaktadır. Burada anlaşılan şudur ki, insanın Tanrı'ya duyduğu içsel öfkenin menşei Tanrı'ya karşı duyulan öfkeyle karışık kırgınlıktır. Filozofa göre insanın bu kırgınlığının nedeni, Tanrı'nın insanı sonlu yaratıklar olarak yaratmasında yatmaktadır.²²⁰

Sonlu yaratılan insan, günah işlemeye meyillidir. İnsan için günah işlemek her ne kadar negatif bir durum olsa da Weil'in felsefesinde Tanrı için günah, Tanrı'nın bir lütfu olarak görülmektedir. Zira filozof için insanın günahlarından arındıktan sonra bile acı çekiyor olması insanın hakikate erişmesi adına kapı aralamaktadır.²²¹

Bu noktada anlaşılan şudur ki günah, insanın Tanrı'yla olan ilişkisini yanlış kurmasıdır. Yani Weil'e göre günah salt kişisel ve etik hatalar olmayıp insanın daha derinlerinde var olan ruhsal bir marazın neticesi olarak işlenmektedir. Nitekim Weil için günah, insanın bakışının yanlış yöne çevrilmesi olarak da tanımlanmaktadır.²²²

Ayrıca Weil'e göre insan Tanrı'nın ona borçlu olmadığına ikna olduğunda ve Tanrı'yla beklentisiz bir ilişki kurduğunda var olan öfkesinin de son bulacağı inancına sahiptir. İnsanın Tanrı'yı affedişi de bu bağlamda insanın tinsel özgürlüğüne kapı aralamış olacaktır.

Günah kavramı, Simone Weil'in felsefesinde Tanrı-insan ilişkisi için kilit noktadır. Nitekim Weil'in Tanrı ve insan arasında bir mesafe olduğunu, insanın yegâne gayesinin ise bu mesafe boyunca var olan boşluğu doldurması görüşünde olduğunu ifade etmiştik. Bu hususta Weil'in günah-boşluk ilişkisini, Tanrı ve insan arasındaki mesafe özelinde nasıl idealize ettiğini ifade etmemiz de faydalı olacaktır.

Weil'e göre,

“İnsanı günah işlemeye muktedir hale getiren şey, boşluktur. Tüm günahlar boşluğu doldurmanın teşebbüsüdür. Böylece, acınası ve lekelenmiş hayatım, en düşük yaşamlar için bile, onun saf mükemmel şekilde saf hayatına yakındır. Ne yaparsam yapayım ne kadar düşersem düşeyim, ondan fazla uzaklaşmayacağım.

²²⁰ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 49.

²²¹ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 71.

²²² Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 24.

Lakin eğer çok fazla düşersem, artık bu hakikati bilemem. Gündelik lütuf bunu her gün bilmemizi sağlar."²²³

Weil'in bu ifadelerinden de anlaşılacağı üzere insanın günah işlemesinin kendi kusurlarını görüp Tanrı'ya yaklaşması açısından müspet bir fonksiyon icra ettiği görülmektedir. Bu bağlamda insanda Tanrı'nın inayeti vasıtasıyla var olan boşluk; insanı günah işlemeye sürüklemektedir. Fakat gün sonunda yine Tanrı'nın inayeti insanı kurtuluşa erdirmektedir.

Simone Weil'in felsefesinde günah kavramı ıstırap/acı kavramlarıyla ilintili olarak işlenmiştir. Özellikle filozofun Tanrı-insan ilişkisine dair düşüncelerinde ıstırap, salt bir insani deneyim olmaktan ziyade ahlaki ve mistik anlamları olan bir araçtır. Nitekim Weil için acı insanı hem yıkan hem de insanın kendini inşa etmesinde başrol olan bir güçtür.

Halil Cibran'ın da deyimiyle, "*Acınız idrakinizi saran kabuğun kırılmasıdır.*"²²⁴ Bu açıdan anlaşılan şu ki hem Simone Weil hem de Halil Cibran için acının insanın varoluşunda etkili bir güç olduğu aşikârdır. Nietzsche'nin "*beni öldürmeyen acı beni güçlendirir.*"²²⁵ şeklindeki söylemi de Weil ve Cibran'ın söylemiyle benzerlik taşımaktadır. Ancak Nietzsche için acı, insanı güçlü kılıp onu Tanrı ve değer diye nitelendirilen şeylerden bağımsızlaştırırken Weil için acı, insanı Tanrı'ya yakınlaştıran en önemli unsurdur.

Weil'in ifadesiyle "*günah ıstıraba sürükler.*"²²⁶ Bu bağlamda filozof, insanın günahının kendi içinden çıkarak bir salgın oluşturduğunu ve dışarıya yayıldığını ifade etmekle birlikte bu günahın saf olan bir varlıkla teması sonucu dönüşüm geçireceği düşüncesine sahiptir. Bu noktada günahın ıstıraba dönüşü kurtarıcı bir işlev olarak karşımıza çıkmaktadır.²²⁷ Filozof bu duruma örnek olarak İsa'nın çarmıha gerilmesini vermektedir. Nihayetinde filozofun deyişiyle, "*Roma İmparatorluğunun bütün canı şiddeti İsa'ya çarpmıştır ve İsa'da saf ıstıraba dönüşmüştür.*"²²⁸ Fakat filozof için kötü

²²³ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 132.

²²⁴ Halil Cibran, *Ermis*, (Çev.: Ayşe Berktaş, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2018, 29.

²²⁵ Friedrich Nietzsche, *Putların Alacakaranlığı*, (Çev.: Mustafa Tüzel), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2021, 4.

²²⁶ Weil, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, 10.

²²⁷ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 101.

²²⁸ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 101.

varlıklarda bu dönüşüm tam tersine işlemektedir. Onlar “*saf ıstırapı (örneğin hastalığı) günaha dönüştürür*”²²⁹

Yukarıda, filozofun ıstırap özelinde vermiş olduğumuz görüşleri ışığında belirtmemiz gerekir ki, Weil için salt fiziksel acı insanın tekâmülünde pek önem arz etmemektedir. Çünkü bu acı insanın ruhunda iz bırakmaz.²³⁰ Çürümüş bir dişin şiddetli ağrısı birkaç zaman sonra geçeceği için bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Fakat çok uzun ve çok sık kendini gösteren fiziksel ıstırap için aynı şey söylenemez. Nitekim bu hâl artık fiziksel ıstırapın ötesindedir. Artık o bahtsızlıktır.²³¹ Filozofa göre bahtsızlığın içinde de fiziksel ıstırap bulunmakla beraber zuhur edişi ve etki süresi bakımından salt acıdan farklıdır. Zira filozofun ifadesiyle, “*bahtsızlık yaşamın kökünden kopuştur (déracinement).*”²³²

Weil’in ifadeleri doğrultusunda bahtsızlık her ne kadar menfi bir durum gibi gözükse de filozof için bahtsızlık yoluyla oluşan ıstırap insanı Tanrı’ya yaklaştırmaktadır. Çünkü yaşamın kökünden kopan insan için hiçbir ego kalmamıştır. Bundan ötürü insan, içinde var olan boşluğu yalnız Tanrı sevgisiyle dolduracaktır. Egoyu parçalayan güç, bahtsızlık kaynaklı ıstıraptır. Keza kefarete edici özellik taşıyan ıstırap, insan için arzulanan saf iyiliğin gölgesi olarak zuhur edecektir.²³³

Weil’in felsefesinde ıstırap, bir ceza olarak değil; insanı dönüştüren Tanrı’ya olan bağını sağlamlaştıran bir araçtır. Nitekim Wei’in ifadesiyle, “*İnsanoğlu ıstırapının ve acılarının kesildiği gün, yenilerini aramaya koyulur.*”²³⁴ Fakat burada dikkat edilmesi gereken husus ise filozofun ıstırapı yüceltmemiş olmasıdır. Weil, ıstırapla barışık olunması gerektiğini ve onda mukaddes bir anlam aranmaması gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu bağlamda da “*İstırapımı faydalı olduğu için değil var olduğu için sevmek zorundayım.*”²³⁵ der. Ayrıca filozof için kâinat üzerinde mutsuzluğun yani ıstırapın

²²⁹ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 101

²³⁰ Weil, *Tanrıyı Beklerken*, 83.

²³¹ Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 11.

²³² Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 11.

²³³ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 101.

²³⁴ Weil, *Allah Aşkına Üzerine Düzensiz Düşünceler*, 9.

²³⁵ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 109.

olması, insanın yaşadığı dünyanın cennet olmadığı farkındalığını da kazanmasını sağlamaktadır.²³⁶

Filozofa göre insanın günah işleme meyli gibi ıstıraptan kaçmaya ve hazzı aramaya da meyli vardır. Sırf insanın bu meyillerinden ötürü sevinç, iyiliğin imgesi, ıstırap da kötülüğün imgesi olarak kabul görmüştür. Oysaki Weil'e göre haz ve acı ayrılmaz bir ikilidir.²³⁷ Halil Cibran da tıpkı Weil gibi sevinç ve kederin her daim beraber oluşunu, "*Sevinç ve keder birlikte gelir; biri sofranızda sizinle otururken, unutmayın diğeri yatağınızda uyumaktadır.*"²³⁸ sözleriyle dile getirmektedir.

Weil'e göre ıstırap ve zevk/haz, bilmenin kaynaklarıdır. Nitekim Weil'in ifadesiyle, "*Yılan, Adem ve Havva'ya bilgi sunmuştur. Sirenler de Ulysses'e bilgi sunmuşlardır. Bu hikâyeler, ruhun bilgiyi hazda ararken kaybolduğunu öğretmektedir.*"²³⁹ Bu bağlamda Weil'e göre hazzın masumluluğu, bilgiyi onda arayana kadardır. Bilginin sadece ıstırapta aranması gerekir. Zira ıstırap, insan için içinde öğretim besleyen bir dönüşüm vadeder.²⁴⁰ Bundan ötürü Simone Weil için Hristiyanlık ölçsüz bir büyüklüğe sahiptir. Çünkü Hristiyanlık, ıstıraba karşı doğüstü bir çare üretmek yerine aksine, onunla doğrudan, varoluşsal ve doğüstü bir kullanım gayretinde olmuştur.²⁴¹

Özetle insan için günah başlangıçta farklı bir anlama sahiptir. Fakat insanın günahı kurtarıcı bir ıstırap haline dönüştürmeyi keşfiyle günah, insan için de Tanrı için de bir inayet aracı olmaktadır. Nitekim günahla birlikte varlığını daha fazla belirginleştiren acı, şayet salt fiziksel bir ıstıraptan sıyrılırsa Tanrı'ya giden bir kapı işlevi görecektir.

Kısaca Weil'in felsefesinde bahtsızlığa erişmiş ıstırap, üç temel fonksiyon icra etmektedir. Bunlar mistik, etik ve metafiziksel alandaki fonksiyonlardır. Bahtsızlığa erişmiş ıstırap, mistik düzlemde insanın Tanrı'ya hakiki anlamda yaklaşmasını ve ilahî inayete mazhar olmasını sağlar. Etik sahada, egonun çözülmesine ve arzuların alçalmasına yardımcı olur. Son olarak ise metafiziksel anlamda Tanrı kendinden

²³⁶ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 109.

²³⁷ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 112.

²³⁸ Cibran, *Ermiş*, 16.

²³⁹ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 112.

²⁴⁰ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 112.

²⁴¹ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 110.

sıyrılarak insana özgürlük alanı açmayı sağlamıştır. Çünkü İsa'nın çilesi kefareti edici bir ıstıraptır. Tanrı sonlu varlıklar uğruna kendinden vazgeçmiş ve çarmıha gerilmiştir.²⁴² O halde “İnsanı seven bir Tanrı, Tanrıyı seven bir insan ıstırap çekmelidir.”²⁴³

2.3. ÖZGÜRLÜK ve İTAAT

Simone Weil'in felsefesinde özgürlük anlayışı, klasik ve modern felsefenin ‘irade özgürlüğü’ kavramına yüklediği anlamdan farklılık arz etmektedir. Nitekim Weil’e göre özgürlük, iradeden feragat ederek Tanrı’ya teslim olarak kazanılmaktadır.²⁴⁴ İnsanın şahsî iradesini İlahî iradeye bırakması insanı hakiki manada özgürlüğe kavuşturmaktadır. Yani insan şahsî iradesini Tanrı’ya bıraktığında, başka varlıklara boyun eğmeyeceğinden ötürü özgür olmaktadır. Bizim geleneksel kültür dünyamızda var olan “Allah’a kul olan her şeyin efendisi olur.” şeklindeki söylem kanaatimizce Weil’in bu anlayışının bir özeti gibidir.

Filozofun felsefesinde itaat, hiçbir zaman pasif bir eylem olarak işlenmemiştir. Biz de çalışmamızın bu bölümünde insanın özgürlüğünü ve itaat biçimini Weil’in mistik felsefesi ekseninde irdedeleyeceğiz. Buna göre, özellikle çalışmamızın önceki bölümlerinde değindiğimiz ilahî inayet, ilahî sevgi; boşluk, sevgi ve acı kavramları bağlamında Tanrı’nın insanla olan özgürlük ve itaat temalı ilişkisini ele alacağız.

Weil’in ifadesiyle “Özgürlük, insan ruhu için vazgeçilmez bir gıdadır.”²⁴⁵ Filozofa göre özgürlük kelimesinin somut izahı ise seçim yapabilme imkânıdır. Bu imkân dâhilinde insanın eylemlerinin sınırlı olacağı aşîkârdır. Fakat Weil için halis niyetlere sahip kişilerin özgürlükleri vicdanlarında tamdır.²⁴⁶ Zira samimi niyetlere sahip insanlar, yasaklanmış olanakları kendi içlerinde özümstedikleri için zihinleri onları meşgul etmez ve rahatsızlık hissettirmez. Bu çerçevede insan için özgürlük hem bedensel hem de tinsel açıdan iradeli bir tercihin neticesidir. İnsanın ilahî düzene uyumu beraberinde kendi özgürlüğünün de kapısını aralamaktadır.

²⁴² Bkz. Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 117-118-119.

²⁴³ Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 120.

²⁴⁴ Bkz. Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 33.

²⁴⁵ Weil, *Kökler İnsanın ve Ruhun İhtiyacı*, 25.

²⁴⁶ Weil, *Kökler İnsanın ve Ruhun İhtiyacı*, 25.

Weil'in özgürlük anlayışı içerisinde, karşımıza ben'in yok edilişinin insanın özgür eylemleri içinde yegâne oluşu vurgusu çıkmaktadır. Nitekim filozofa göre evrendeki hiçbir şey insandan ben deme kudretini alamaz.²⁴⁷ Burada önemli olan husus ise Tanrı'ya verilmesi yani yok edilmesi icap eden ben'in dışarıdan ve içeriden yok edilişinin sonuçlarının farklılığıdır. Zira dışarıdan öldürülen ben, neticesinde cehennemî bir ıstırapı getirir. Dışarıdan öldürülmüş ben, kendine tanrıtanımaz ve materyalist bir yok oluş tasarımı seçmiştir. Weil'in salık verdiği ancak Tanrı sevgisi ile mümkün olacağını belirttiği ben'in içeriden yok edilişi ise kurtarıcı bir ıstırap suretinde zuhur etmektedir.²⁴⁸

Yukarıda zikretmiş olduğumuz bilgiler ışığında anlaşılan şudur ki filozofun insanın tek özgürlüğünün ben'i yok etmesi olduğunu ifade ettiği nokta, ben'in içeriden yok oluşudur. İçeriden yok edilen ben; arzuları söndürür, egoyu seyreltir ve insanın benliğinde Tanrı sevgisini mutlak hâkim kılarak hakiki özgürlüğün kazanılmasına aracı olur. Weil'in ben'in içeriden öldürülerek insanın özgürlüğünü kazanması fikrine paralellik gösteren diğer bir fikir ise Halil Cibran'ın, *“Özgür olabilmek için çıkarıp atacağınız kendi özümüzün parçalarından başka nedir ki?”*²⁴⁹ ifadesidir. Özetle insan, kendini iradesiyle ilahî lütfâ açık hale getirerek kendini özgür kılmaktadır.

Weil'e göre,

*“İnsan Tanrı'ya itaatten asla kaçamaz. Yaratılmış bir varlık itaat etmeden olmaz. Akıllı ve özgür mahlûk olarak insana sunulan tek seçenek, itaati arzulamak ya da arzulamamaktır. Eğer arzulamazsa, mekanik zorunluluğa tâbi şey olması hasebiyle yine de daima itaat eder. Eğer itaati arzularsa mekanik zorunluluğa tâbi kalır ama buna yeni bir zorunluluk eklenir, doğaüstü şeylere has yasalar tarafından teşkil edilen bir zorunluluk. Bazı eylemler onun için olanaksızlaşırken, başka eylemler bazen neredeyse ona rağmen, onun vasıtasıyla gerçekleşir.”*²⁵⁰

Filozofun yukarıdaki mezkur ifadelerinden anlaşıldığı üzere itaat bir zorunluluktur. Zorunlu olan itaatin insan açısından özgürlük ifade eden tarafı bu itaatin arzulanıp arzulanmamasıdır. İnsan itaati arzulayıp arzulamama kısmında her ne kadar özgür olsa da itaat etmesi değişmeyecektir. Nitekim arzulamak başka, yaşamak başkadır. Bu durum akıllara determinist bir yaklaşımın varlığını getirirse de Weil'in her

²⁴⁷ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 57.

²⁴⁸ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 57-58-59.

²⁴⁹ Cibran, *Ermiş*, 26.

²⁵⁰ Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 33-34.

koşulda itaati zorunlu görme düşüncesi itaatin insanda eylemsel sahada farklılık göstermesiyle çürümektedir.

Weil'e göre insanın Tanrı'ya itaat etmediği duygusuna kapılmasının bir tek manası vardır. O da insanın bir zaman süresince itaati arzulamayı bırakmış olmasıdır.²⁵¹ Fakat belirtmekte fayda var ki diğer tüm koşulların aynı kalması şartıyla insanın itaate razı geldiği ve gelmediğinde zuhur eden eylemleri, farklılık göstermek mecburiyetindedir. İşte tam da bu noktada Weil'in itaat anlayışı determinist yaklaşımdan farklılık göstermektedir.

Weil itaatin zorunluluğunun mahiyetini açıklığa kavuşturmak adına bunu bir bitki örneğiyle ortaya koymaktadır. Ona göre itaatin zorunluluğu diğer tüm koşulları aynı kalması şartıyla bir bitkinin ışıktaki ve karanlıkta ayrı ayrı kalması neticesinde farklı farklı boy atması gibidir. Çünkü bitkinin büyümesi bitkinin tasarrufunda veya tercihinde değildir. İnsanoğlu da tıpkı bitkiler gibi yüzünü ışığa dönme ya da ışıktan yüz çevirme gibi tek bir seçime sahiptir.²⁵² Her iki koşulda da insan itaate tâbi olmuştur fakat seçimi neticesiyle itaatının mahiyeti değişiklik göstermiştir.

Weil'in felsefesindeki itaat anlayışını daha iyi anlamak için filozofun zorunluluk kavramını nasıl izah ettiğini belirtmemiz gerekmektedir.

Weil'e göre Tanrı, zorunluluktur. Aynı zamanda da maddenin Tanrı'ya itaati de zorunluluk olarak ele alınmaktadır.²⁵³ Bu noktada zorunluluğun iki yüzü ortaya çıkmaktadır. Biri uygulanan zorunluluk yani güneş, diğeri ise maruz kalınan zorunluluk yani çarmıhtır.²⁵⁴ Filozof, zorunluluk halinin iki yüzünü yatay bir düzlemin mesela bir kâğıdın iki yüzü olmasının mecburiyeti gibi düşünmektedir. Bu iki veçhe tahakküm ve itaat olarak da isimlendirilmektedir.²⁵⁵ Bu bağlamda Weil'in itaat anlayışındaki zorunluluğun asıl kaynağı, varlığı zorunlu olan Yaratıcı'dır. Sonradan yaratılmış insanın ise bu zorunluluğun bir parçası olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır.

Weil'in itaat anlayışındaki zorunluluk ve özgürlük unsurlarının aynı anda ve çelişkiden uzak olarak bulunmasının izahını yaptıktan sonra diyebiliriz ki, Weil'in

²⁵¹ Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 34.

²⁵² Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 34-35.

²⁵³ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 40.

²⁵⁴ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 74.

²⁵⁵ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 41.

Tanrı-insan ilişkisindeki itaat anlayışı İslam ilahiyatında küllî irade²⁵⁶ ve cüzî irade²⁵⁷ kavramlarına karşılık gelmektedir. Nitekim Tanrı, küllî iradesiyle her şeyi irade edip yaratandır. İnsan ise cüzî iradesiyle Allah'ın yarattıklarından seçim hürriyetine sahiptir. Bu hususta Allah'ın ilim sıfatı ile her şeyi mutlak biliyor oluşu insanı zorunlu bir iradeye mahkûm bırakmaz. Kanaatimizce, tam da bu noktada Weil'in insanın itaati arzulayıp arzulamama konusundaki özgürlüğe sahip olması fikri, İslam'daki cüzî irade kavramına karşılık gelmektedir. Aynı zamanda insandaki cüzî iradeyi yaratanın da Allah olması Weil'in itaatin Tanrı tarafından zorunlu kılınmasına denk gelmektedir.

Özetle insan tıpkı itaat edip etmemeyi arzulamayı tercih etmesi gibi seçme hürriyetine sahiptir. Fakat gün sonunda insanın kendi iradesiyle seçmiş olduğu da itaat ettiği veya etmediği eylemler de Tanrı'nın ilminin ve kudretinin içinde kendine yer edinmektedir.

Weil'in "*Gereklilik-özgürlük, itaat birliktir.*"²⁵⁸ ifadesi filozofun özgürlük ve itaat anlayışı için öz ve kilit nitelikte bir anlam icra etmektedir. Weil'in bu görüşü her ne kadar paradoksal bir nitelik taşısa dahi filozofun mistik felsefesinde makul bir zemine oturmaktadır. Zira filozofun bahsettiği *gereklilik özgürlüktür* ibaresi için şu çıkarımları yapabiliriz: Weil'in felsefesinde zorunluluk, evrenin matematiksel ve fiziksel yasalarıyla şekillendiği için doğa yasaları mutlaklardır. Bu yasalar dâhilinde olan her yaratılmış da bu zorunluluğa teslim olmak mecburiyetindedir. Bu noktada belirtmekte fayda var ki zikredilen bu zorunluluk, özgürlüğe ket vurmaz. Aksine filozof, zorunluluğun özgürlüğün bir koşulu olduğu kanaatine sahiptir.

İnsan kâinatın yasalarını kavradığında bu yasalara uyumlu hareket etmeye de başlayacaktır. Bu durum ise insana hakiki bir özgürlük verecektir. Nitekim Weil'e göre zorunluluk duygusu insanı ilahî düzene teslim ederken insanın tüm arzularını da kılıç gibi kesmektedir.²⁵⁹ Bu bağlamda arzularından azade olan insan için gereklilik

²⁵⁶ "*İrade; Allah Teâlâ'nın zatına ezelde sabit ve O'nunla kaim olan subûti, vücûdi ve ezeli öyle bir sıfattır ki, Allah onunla bir mümküni olma veya olmama hallerinden biriyle tahsis eder.*" Bkz. Şerafeddin Gölcük ve Süleyman Toprak, *Kelâm Tarih- Ekoller-Problemler*, Tekin Kitapevi, Konya 2019, 231.

²⁵⁷ "*Maturidiler, her şeyi irade edenin Allah olduğunu ikrar etmekle birlikte, irade ile ilim arasında ayırım yaparak, Allah'ın her şeyi önceden bildiği ilkesinden hareketle insana irade tanımaktadırlar.*" Bkz. Şerafeddin Gölcük ve Süleyman Toprak, *Kelâm Tarih- Ekoller-Problemler*, 242-243.

²⁵⁸ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 40.

²⁵⁹ Bkz. Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 130.

özgürlüktür ibaresi çelişkilerden arınık bir hale gelmektedir. Zorunluluğu kanıksayan insana özgürlüğün kapısı aralanacaktır.

Weil'in *itaat birliktir* ibaresi, insanın arzularını devre dışı bırakmasıyla hakikatle bir olmasını ifade etmektedir. İnsanın bu eylemi asla pasif değildir. Aksine insanın bu birliktelik gayreti, bilinçli ve özgür bir nitelik taşımaktadır. Weil, bahsi geçen eylemi insan için alçaltıcı olan zorunluluğun yükseltici etkisi olarak ifade etmektedir. Çünkü Weil için "*İtaat, en üst erdemdir.*"²⁶⁰ Weil'in bu görüşü aynı zamanda Kierkegard ile de benzerlik göstermektedir. Kierkegard için de insanın arzularından vazgeçebiliyor olması yüce bir tavır olarak görülmektedir.²⁶¹

Kanaatimizce, Weil'in itaat birliktir anlayışında Doğu felsefelerindeki benlikten sıyrılıp evrenle bir olma anlayışının tesirleri bulunmaktadır. İnsanoğlunun bireysel benliğini ve arzularını aşarak ilahî olanla buluşması itaatin göstergesidir.²⁶²

Değerlendirmelerimize göre, Simone Weil'in itaat ve özgürlük anlayışı modern dönemin bireysel özgürlük anlayışına radikal bir eleştiri mahiyetindedir. Nitekim modern dönemde otoriteye boyun eğmemek özgürlükken, Weil'in felsefesinde zorunluluğun kabulü özgürlük olarak nitelendirilmektedir. Çünkü Weil'e göre bireyin mutlak bağımsızlık iddiası bir yanılsamadır. Gerçek özgürlük mutlak bağımsızlık olmayıp evrenin ve ilahî düzenin yasalarına bilinçli bir teslimiyetle mümkündür. Keza filozofun tabiriyle "*İtaat, ruh için gerekli bir gıdadır ve her kim bundan yoksunsa o kişi hastadır.*"²⁶³ görüşüne sahiptir.

Son tahlilde Weil'in Tanrı-insan ilişkisi içerisinde önemli bir yere sahip olan itaat ve özgürlük kavramalarını filozofun felsefî düşünce sistemi içinde irdelemeye gayret gösterdik. Anlaşılan şu ki, Weil için insanın özgürlüğü doğrudan kısıtlanmış değildir. Tanrı sevgisi ve itaat bunu dolaylı olarak kısıtlı hale getiriyor gibi gözükmektedir. Weil'in "*Eğer ebedi kurtuluşum bu masanın üzerindeki bir nesne biçiminde olsaydı ve onu kavramak için elimi uzatmam yetseydi, bunu yapmak için buyruk almadan elimi*

²⁶⁰ Weil, *Yerçekimi ve İnalet*, 75.

²⁶¹ Bkz. Kierkegard, *Korku ve Titreme*, (Çev.: İsmail Yerguz), Say Yay., İstanbul 2022, 20.

²⁶² "*Doğanın insan ruhuna koyduğu bütün arzu, insanoğlunda, besine, içeceğe, dinlenmeye, fiziki bedene, gözlerin ve kulakların zevkine bağlıdır ve bu şeylerden uzaklaşıp Tanrı'ya itaate yönelmek gerekir.*" Bkz. Weil, *Yerçekimi ve İnalet*, 101.

²⁶³ Weil, *Kökler İnsanın ve Ruhun İhtiyacı*, 26.

uzatmazdım."²⁶⁴ ifadesinden de anlaşıldığı üzere filozof zorunluluğu bir eylem olarak değil de bir edilgenlik olarak izah etmektedir.²⁶⁵ Fakat bu edilgenlik içerisinde irade ve bilinç barındıran bir niteliktedir.

Ayrıca Weil için insanın boyun eğişi, enerji tasarrufu niteliğindedir.²⁶⁶ Tanrı'ya teslim olan insan, Tanrı'dan buyruklar alma noktasına varmıştır. Çünkü Weil'e göre, *"Eksiksiz bir itaate varan her mahlûk, dünyada Tanrı'nın bulunuşunun, bilgisinin ve hükümünün eşsiz, tek ve yeri doldurulmaz bir biçimini oluşturur."*²⁶⁷ Çünkü Tanrı yaratıcı olmasıyla dünyada gizlidir. İşte Tanrı ile insan arasındaki bu münasebet neticesinde insan hakikat açlığını gidermekte ve varoluşunu biçimlendirmektedir.

Nihayetinde diyebiliriz ki, Weil'in zorunluluk merkezli özgürlük ve itaat anlayışı Stoacı ve Platoncu felsefeyle büyük oranda benzerlik göstermektedir. Nitekim Weil de tıpkı Stoacılık²⁶⁸ gibi insanın özgürlüğünü evrenin yasalarına direnmeden kabul etmekle mümkün olacağını ifade etmektedir. Ancak Stoacılıkta evrenin yasalarına uymak, Tanrı'nın yasalarına uymak demektir. Stoacılıkta Tanrı evrene içkin bir ateş olarak telakki edilmekte ve panteist bir Tanrı tasavvuru ortaya koyulmaktadır.²⁶⁹ Weil ise zorunluluk merkezli itaat ve özgürlük anlayışıyla aşkın bir varlığa boyun eğmeyi öne çıkararak, teist bir Tanrı tasavvuruna ulaşmaktadır.

Aynı zamanda Weil, insanın hakikate ulaşmasının bireysel arzular ve tutkuların aşılmasıyla mümkün olacağı görüşüyle de Platonculukla²⁷⁰ örtüşmektedir. Nitekim Platon, ortaya koyduğu mağara metaforuyla bunu çok net olarak göstermektedir. Mağaranın duvarına yüzleri dönük olan insanlar, zincire vurulduklarından mağaranın kapısı önünden geçen gerçek varlıkları değil, onların mağara duvarına gölgelerini görmektedir. Bu zincirlerden kurtulup kapıya baktıklarında gerçek nesnelerle yüz yüze geleceklerdir. Platon'un felsefesinde insanı mağara duvarına mahkûm eden zincirler, bireysel arzu ve istekler olup; bunlardan kurtuluş, insanı hakikatle karşı karşıya getirmektedir.²⁷¹ Weil için de durum bunun aynısıdır.

²⁶⁴ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 75.

²⁶⁵ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 76.

²⁶⁶ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 74.

²⁶⁷ Weil, *Yerçekimi ve İlayet*, 79.

²⁶⁸ Weil, *Felsefe Dersleri*, 142-145.

²⁶⁹ Cevizci, *Felsefe Tarihi*, 147-159.

²⁷⁰ Weil, *Felsefe Dersleri*, 141-142.

²⁷¹ Platon, *Devlet*, (Çev.: Sebahattin Eyüboğlu, M. Ali Cimcoz), Remzi Kitapevi İstanbul 1992, 199-225.

2.4. MESAFE ve ZAMAN

Simone Weil'in felsefî düşüncesinde Tanrı-insan ilişkisinin en önemli paradokslarından biri olan uzak-yakın paradoksu, filozofun mesafe kavramı özelindeki görüşleri bağlamında izaha muhtaçtır. Bundan ötürü mesafe ve zaman başlığı altında filozofun mesafe konusundaki çıkmazlarını analiz edeceğiz. Akabinde Weil'in felsefesinde önemli bir yer tutan zaman kavramını değerlendireceğiz.

Simone Weil'in felsefesinde Tanrı'nın gizlenmesi sıkça vurgulanmaktadır. Tanrı'nın gizlenerek yaratması, yaratmış olduklarına kutsallık vermektedir. Nitekim Weil için kutsallık, kâinatın içinde gizil halde olması gerekir.²⁷² İnsan da kutsal bir varlıktır.²⁷³ İnsanın Tanrı ile olan ilişkisi de bu açıdan dünyevî eylemlerin kutsallaştırılmasıyla mümkün hale gelmektedir.

Dünyada olan insan ile Tanrı arasındaki mesafe bir kopuş olarak tezahür etmemektedir. Aksine Tanrı insanın özgürlüğü adına geri çekilmiştir ve insanda bir boşluk açmıştır. Tanrı'nın mesafesinin kaynağı aşktır. Aşk ise geri çekilmeye ve noksan bırakmaya dayanmaktadır.²⁷⁴ İnsanın yaratılışından gelen boşluk, aşk ve teslimiyet ile doldurulduğu takdirde İlahî inayete kavuşacaktır. Nitekim sevmek, mesafeye razı olmakla mümkündür.²⁷⁵ İnsan, kendisi ile sevdiği arasındaki mesafeyi sevdiği takdirde insan için uzak olan hakikî düzlemde yakın olacaktır.

Görülüyor ki; Tanrı ile insanın arasındaki mesafe, uzaklık ve yakınlık arasında gidip gelmektedir. Weil için makbul olan ise Tanrı-insan arasındaki mesafenin uzak oluşudur. Bununla birlikte, filozofun felsefesindeki mesafe unsurunun olumlu ve kutsal olduğunu belirtmekte fayda vardır. Nitekim Weil, Baba ve Oğul arasındaki mesafeden hareketle ilahî aidiyet kavramının temeline mesafe olgusunu yerleştirmiştir.²⁷⁶

Weil'e göre günah ve sefalet insanla Tanrı arasında sahte bir mesafe açsa da derunî anlamda Tanrı'ya yaklaştıran ve ulaştıran bir fonksiyon taşır. Weil'in deyimiyle, "*Beni beşeri varlıklardan ve sevdiğim her şeyden ayıran mesafeyi kutsanmış*

²⁷² Weil, *Yerçekimi ve İnayet*, 69.

²⁷³ Bkz. Weil, *Kişi ve Kutsal*, 7.

²⁷⁴ André Comte Sponville, *Hayat Yaşamaya Değer*, (Çev.: Ercüment Tezcan), İletişim Yayınları, İstanbul 2020, 117.

²⁷⁵ Sponville, *Hayat Yaşamaya Değer*, 117

²⁷⁶ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 30.

olarak görürüm ben. Çünkü bu Baba ve Oğul arasındaki uzaklığın bir izdüşümüdür, görüntüsüdür."²⁷⁷

Weil'in Tanrı'nın insanla ilişkisindeki mesafe unsuru filozofun felsefesinin belkemiğini oluşturur. Weil'e göre, "*Aşk, mesafe ile doğru orantılıdır.*"²⁷⁸ Filozofun felsefesine göre insan, Tanrı'nın uzağındadır ve bu uzaklık insanın en büyük imtiyazıdır. Çünkü Tanrı; insana varabilmek, insanın kalbini fethedebilmek ve insanın hâli ruhaniyetine tesir edebilmek için ortaya uzun bir yol inşa etmiştir.²⁷⁹

Görülüyor ki, insan için Tanrı ile arasındaki mesafe, insanın olgunlaşmasının ve imtihanının bir aracı olarak işlev kazanmaktadır. İlahî olanın yaratılmış olana yaklaşabilmesi için uzaklaşması mecburidir. Tanrı kendini geri çekerek bir mesafe yaratmıştır insan da bu uzaklık içerisinde Tanrı'yı sabırla beklemeli, ıstıraplarını bir hediye olarak görüp varlığına işlemelidir. Nitekim "*mesafenin muhafaza edildiği ve ona saygı duyulduğu yerde dostluk vardır.*"²⁸⁰ Weil'in bu görüşleri bize İreneaus'un özgür irade teodisesini hatırlatmaktadır. Nitekim İreneaus, özgür irade teodisesinde Tanrı'nın kendisiyle insan arasına epistemik bir mesafe koyduğunu, insanın bu epistemik mesafede önüne çıkan engelleri aştıkça Tanrı'ya yaklaşıp O'nunla dost olacağını söylemektedir.²⁸¹ Bu hususta Weil'in görüşleriyle İreneaus'un mezkur görüşleri paralellik arz etmektedir.

Tanrı ve insan arasındaki ilişkiye zemin hazırlayan "mesafe" kavramı Weil'in düşünce sisteminde önemli bir yere sahip olduğu gibi Kierkegaard'ın düşünce sisteminde de mühim bir fonksiyon taşımaktadır. Bu iki filozof, Tanrı'nın aşkınlığını ve insanoğlunun noksanlığını ontolojik ve teolojik bir boyutta ele alırken mesafe kavramına salt ontolojik bir ayırım olarak bakmamaktadır. Keza mesafe kavramı iki filozof için de itaat, sevgi, özgürlük ve inançla şekillenen dinamik bir ilişki olarak zuhur etmektedir. Fakat bahsi geçen ortak zemine rağmen iki filozofun da mesafeyi anlamlandırma biçimi, insanın mesafeyi hayatında nasıl işlediği ve nihayetinde insanın Tanrı'ya yönelme şekli açısından bazı farklılıklar içermektedir.

²⁷⁷ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 30.

²⁷⁸ Weil, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, 14.

²⁷⁹ Weil, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, 14.

²⁸⁰ Weil, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*, 83.

²⁸¹ Cafer Sadık Yaran, *Kötülük ve Teodise*, Vadi Yayınları, Konya 1997, 95-109.

Weil ile Kierkegaard arasında mesafe konusunda en temel farklılık, mesafe kavramına verilen anlamda kendini göstermektedir. Nitekim Weil için yaratılışın gereği olan geri çekilme, insana özgürlük alanı açan ve insanda boşluk yaratan bir işlev görmektedir. Nitekim Weil'e göre insan bu boşluğu sevgiyle doldurmalıdır. Çünkü yaratma bir sevgi fiilidir. İnsan da Tanrı ile olan mesafesini tıpkı Tanrı gibi kendi yaratılışını feshederek (dé-cr  ation)²⁸² anlamlandırılmalıdır. Kierkegaard'a göre, *"Dünyada hiçbir   ğreti Hristiyanlık kadar Tanrı'yı ve insanı birbirine yaklaştırmamıştır."*²⁸³ Nitekim tıpkı Weil gibi Kierkegaard için de Tanrı aşk/sevgi ile kendini insan yapmıştır fakat Tanrı a  kınlı  ından bir şey kaybetmemiştir.²⁸⁴ Bu bağlamda Tanrı ile insanın ilişkisi hem çok yakın hem de sonsuzca uzak olan iki varlığın ilişkisi olarak kar  şımıza çıkmaktadır.

Kierkegaard ile Simone Weil'in aynı düzlemde buluştuğu nokta ise mezkur mesafenin uzak-yakın paradoksudur. Fakat Kierkegaard mesafeyi Weil gibi salt yaratılı  sal ve mistik bir açıdan işlememektedir. Zira Kierkegaard'a göre mesafe, insanda kaygı ve korku üretmektedir. Çünkü insan Tanrı'nın huzurunda g  nahk  r bir varlık olarak bulunmakta ve dünya üzerinde bu durum insanın kaygısının nedenini de oluşturmaktadır.²⁸⁵ Kısaca Kierkegaard için mesafe hem etik hem de varoluşsal bir mahiyete sahiptir.

Weil ile Kierkegaard'ın mesafe anlayışındaki bir diğer fark ise Tanrı'ya varma yolculuğundaki sürecin özündeki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Nitekim Kierkegaard'a göre, *"İnanç aklın bittiği yerde ba  lar."*²⁸⁶ Kierkegaard için mesafe akılla a  ılamaz. Çünkü Tanrı-insan ilişkisini oluşturan "sıçrama" edimidir.²⁸⁷ Bu sıçrama Kierkegaard için İbrahim'in İshak'la olan imtihanı gibidir.²⁸⁸

Weil'in felsefi d    ncesinde de tıpkı Kierkegaard gibi Tanrı'ya teslimiyet salt akıl/zekâ i  i değildir. Çünkü zekâ, gizeme nüfuz edemese de fark edici göreve

²⁸² "D  cr  ation: Yaratmanın tersi, yıkım, imha (destruction: yok olma). Simone Weil' de Tanrı'da yok olma, Okyanus gibi olan kaynağa dönüş. Mistiklerin deyişiyle "kendinde ölme" ama daha fazla yaşamak için." Bkz. Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 63.

²⁸³ Vefa Taşdelen, *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*, Hece Yayınları, Ankara 2004, 231.

²⁸⁴ *"Tanrı a  kla kendini insan yapar ve şöyle der: Dikkat edin, ben aynı zamanda Tanrı'yım."* Bkz. Taşdelen, *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*, 232.

²⁸⁵ Taşdelen, *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*, 234.

²⁸⁶ Kierkegaard, *Korku ve Titreme*, 55.

²⁸⁷ Taşdelen, *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*, 236.

²⁸⁸ Bkz. Kierkegaard, *Korku ve Titreme*, 36-37-38

sahiptir.²⁸⁹ Weil'in deyişiyile: “İman, zekânın aşkla aydınlanması deneyimidir.”²⁹⁰ Weil, bu hususta itaat ve inanç için akla başrol vermese de Kierkegaard'ın aksine akli inanç bahsinde tamamen devre dışı da bırakmamaktadır. Nitekim Weil'e göre

“Akıl kullanımı şeyleri zihin için saydamlaştırır. Ama saydam olan görünmez. Donukluk saydamlık vasıtasıyla görülür. Ya camdaki tozlar ya da camın arkasındaki manzara görülür ama camın kendisi hiçbir zaman görünmez. Tozu silmek yalnızca manzarayı görmeye yarar. Akıl işlevini ancak hakikî gizemlere, gerçek olan kanıtlanamaz doğrulara varmak için yerine getirilmelidir.”²⁹¹

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere Weil için akıl, inanç bahsinde insanın itaatine yol açan ve aşka boyun eğen bir işlev görmektedir.

Ayrıca Kierkegaard'ın aksine mesafe, Weil için sıçranacak bir uçurumdan ziyade durulacak bir boşluktur. İnsan bu boşluğu aşk ve sabırla beklemelidir. Nitekim Weil'in felsefî düşüncesinde yer edinen dikkat (attention)²⁹² kavramı Tanrı-insan arasındaki mesafe için gereklilik arz etmektedir. Nitekim Weil'e göre “Aşk, tüm alanlarda yalnızca belirli bir nesneye yönelik olduğunda gerçektir.”²⁹³ Bu bağlamda diyebiliriz ki, Weil için dikkat, aşkın mevcudiyeti ve mesafenin işlev kazanması için bir zorunluluk taşımaktadır.

Her iki filozof için de sevgi unsuru mesafe için gereklidir. Burada dikkat çekmemiz gereken husus ise mezkur sevginin işlevinin düşünürler için farklılık arz ettiğidir. Weil'e göre Tanrı'nın insanoğluna uzak olması O'nu sevebilmeyi mümkün kılmaktadır. Weil için bu sevgi mesafenin muhafaza edilmesiyle anlam kazanmaktadır.²⁹⁴ Fakat Kierkegaard için sevgi, imanla aşıldığı takdirde değer kazanmaktadır. Çünkü Kierkegaard'a göre inanç²⁹⁵, anlaşılabilir ve inanılabilir olan değildir.

Kierkegaard'a göre, “Tanrı'yı kazanmak için kesinlikle akli kaybetmek gerekir. İnanç konusu olan absürd ve paradokstur. İnanan kişinin görevi paradoksu anlamak

²⁸⁹ Weil, *Yerçekimi ve İnat*, 159.

²⁹⁰ Weil, *Yerçekimi ve İnat*, 156.

²⁹¹ Weil, *Yerçekimi ve İnat*, 159-160.

²⁹² “Dikkat, en yüksek derecesinde, duayla aynı şeydir. İmanı ve aşkı gerektirir.” Bkz. Weil, *Yerçekimi ve İnat*, 145.

²⁹³ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 45.

²⁹⁴ Weil, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, 59-60.

²⁹⁵ “İnanç, estetik düzeyde bir eğilim değildir; çok daha yüksek düzeydir ve bunun nedeni de hiç kuşkusuz teslimiyeti gerekli kılmasıdır; kalbin dolaysız eğilimi değildir, yaşamın bir çelişkisidir.” (Bkz. Kierkegaard, *Korku ve Titreme*, 48.

değil fakat onun anlaşılmağıını anlamaktır."²⁹⁶ Belirtmemiz gerekir ki hem Weil hem de Kierkegaard açısından paradoks olumsuz bir anlam taşımamaktadır. Çünkü Hristiyanlığın özü paradokstur.²⁹⁷

Weil ile Kierkegaard'ın mesafe anlayışındaki bir diğer fark ise şudur: Weil için mesafe, acı ile birlikte var olmaktadır. Tanrı'ya duyulan özlem insanda acı uyandırır. Fakat bu acı insanı Tanrı'ya yaklaştırmak için bir sebep olur. Kierkegaard'ta ise mesafe, kaygı üretir. Kierkegaard'ın ifadesiyle *"Etik alanda acı çekmek, ödev karşısında kişinin kendi yetersizliğini duyumsaması durumudur."*²⁹⁸ Kierkegaard, acı çeken insanın Tanrı karşısındaki sorumlulukları ve kendi varoluşsal sancıları ile kaygıya sürüklendiğini ifade eder.²⁹⁹ Neticesinde insanın Tanrı'ya yaklaşması her daim varoluşsal bir gerilim meydana getirmektedir.

Son olarak Weil ve Kierkegaard'ın mesafe kavramına yükledikleri anlamlar ışığında diyebiliriz ki; Weil için Tanrı, en uzak olduğunda dâhi en yakındır. Filozof için bu paradoksal yakınlık ancak mistik bir deneyimle hayat bulabilir. İnsan ancak sevgi yoluyla Tanrı'nın sessizliğine katlanabilir. Kierkegaard için bu paradoksal yakınlık absürd kavramıyla hayat bulmuştur. Kierkegaard'a göre, *"Nihayet iman paradoksal ve hatta saçmadır."*³⁰⁰ İnsan, paradoksu anlama gayretinde değil; yaşama cesaretinde bulunmalıdır. Tanrı ile insan arasındaki mesafe, acı içinde olan insanın sıçrama edimiyle değer kazanacaktır.

Çalışmamızın günah ve boşluk başlığı altında, filozof için insanın Tanrı'dan uzak oluşunun bir nedeninin insanın günah işleme eğiliminden kaynaklandığını belirtmiştik. Akabinde Tanrı-insan arasındaki uzaklık ilişkisinde dikkat çekmemiz gereken bir diğer önemli husus ise kötülük anlayışı olacaktır. Bu hususta belirtmeliyiz ki çalışmamızın sınırları doğrultusunda, Simone Weil'in din felsefesinde kötülük anlayışı yalnızca Tanrı-insan ilişkisindeki mesafe kavramı bağlamında ele alınacaktır.

²⁹⁶ Taşdelen, *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*, 238.

²⁹⁷ Taşdelen, *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*, 239.

²⁹⁸ Taşdelen, *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*, 251.

²⁹⁹ Taşdelen, *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*, 251-252.

³⁰⁰ Taşdelen, *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*, 239.

Simone Weil için kötülüğe anlam veren, kötülüğün sonuçlarının ameleliğini yapan ve ona tepki veren insandır.³⁰¹ Weil'e göre, *"Dünya üstünde, çeşitli kılıklar içerisinde gördüğümüz kötülük, Tanrı'dan uzak oluşumuzun bir işaretidir. Lakin mesafenin kendisi aşktır ve aşka âşık olunmalıdır. Kötülüğe âşık olamayız ama Tanrı, kötülükler arasından geçilerek sevilir."*³⁰²

Görülüyor ki, Weil'in kötülük anlayışı insanın bakış açısıyla varlık kazanmaktadır. Günah, insanı ıstıraba sürükler; ıstırıp, kötülüğü içinde barındırır.³⁰³ Bu bağlamda insan için kötülük, kendi yorumlayışının eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Nitekim Weil'e göre, *"Tanrı mümkün en iyi dünyayı değil de iyiliğin ve kötülüğün bütün derecelerini taşıyan bir dünya yaratmıştır."*³⁰⁴ İnsan yapıp ettiği veya düşünüp karar kıldığıyla kötülük sıfatını hayatına etiketlemektedir. Kötülük, yerçekimine tabî olması hasebiyle aşkınlığa sahip değildir ve bir nevî bir yanılısamadır.³⁰⁵

Bu açıdan Weil için kötülük, Tanrı-insan ilişkisinde mesafe yaratan bir işlev görmektedir. Fakat bu mesafe İlahî sevginin insanda hakikî bir hâle dönüşmesine kaynaklık eder. Nitekim Weil'e göre, *"Tanrı, kötülüğün içinden sevilirse, sevilen gerçekten Tanrı'dır."*³⁰⁶ Bu bağlamda diyebiliriz ki Weil'in Tanrı-insan ilişkisinde var olan kötülük anlayışı, Berkeley'in kötülük anlayışıyla nispeten benzerlikler göstermektedir.

Zira Berkeley'e göre, *"genel doğa yasaları, insanların kendi eylemlerinden kaynaklanan dünya acıları, şu an içinde bulunduğumuz durumda, mutluluğumuz için vazgeçilmez zorunluluklardır. Evrendeki iyilik ve kötülüğün bir arada bulunması hayatı anlamlı hale getirmektedir."*³⁰⁷ Anlaşılan şu ki, Berkeley, kötülüğü insan bakışının sınırlılığından kaynaklı olarak görmekle birlikte kötülüğün ve acının insanın hayatına müspet etki yarattığı görüşündedir.³⁰⁸ Bu açıdan bakıldığında Weil'in kötülük anlayışının insana yansıyan tarafı ile Berkeley'in kötülük anlayışı paralellik göstermektedir.

³⁰¹ "Kötülük ruhsattır ve bu nedenle monotondur: onda her şeyi kendimizden çıkarmamız gerekir." Bkz. Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 98.

³⁰² Weil, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, 15.

³⁰³ Weil, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, 10.

³⁰⁴ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 108.

³⁰⁵ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 100.

³⁰⁶ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 107.

³⁰⁷ İmamoğlu, *Bir Tanrı Kanıtlanması Olarak Berkeley İdealizmi*, 206.

³⁰⁸ Bkz. İmamoğlu, *Bir Tanrı Kanıtlanması Olarak Berkeley İdealizmi*, 205-208.

Weil'deki kötülük anlayışının Tanrı'nın insanla ilişkisindeki mesafe düşüncesine etki eden boyutuna değindikten sonra Weil'in mesafe anlayışıyla ilişki kurduğu zaman kavramına değineceğiz. Weil'e göre, "*Zaman insanoğlunun düşünebileceği en derin ve en trajik konudur.*"³⁰⁹

Simone Weil'in felsefî düşüncesinde zaman, mesafe kavramıyla birlikte insanın mistik yolculuğunda önemli bir role sahiptir. İnsan Tanrı'ya ulaşmak için zaman içinde dikkate, sabra, acıya ve sessizliğe ihtiyaç duymaktadır. İnsanın varoluşsal sancıları içerisinde zaman, insanın Tanrı'yla olan mesafesini koruma hususunda önemli bir işlev görmektedir.

Weil'in felsefesinde zaman evvela yaratılıştaki kendini göstermektedir. Nitekim Weil'e göre, "*Zaman, bizim varoluşumuzu sağlayan feragattir.*"³¹⁰ Filozof bu ifadeyle Tanrı'nın kendini geri çekerek yaratılışın meydana geldiğini ve insanın Tanrı'dan uzak düştüğünü belirtmektedir. Akabinde Weil için Tanrı'dan uzak düşen insanın mesafeye tabî hale gelmesiyle zamanın bir bekleyiş görevi icra ettiğini de ifade edebiliriz. Yani zaman mesafenin bir tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Weil'e göre,

"... sınır olarak şimdinin dışında zaman yoktur, buna rağmen zamana tâbiyiz. Var olmayan şeye tâbiyiz. İster edilgen olarak acı çekilen –fiziksel acı, bekleyiş, pişmanlık, vicdan azabı, korku gibi- zaman olsun, ister çekip çevrilen-düzen, yöntem, zorunluluk gibi- zaman olsun, her iki durumda da tâbi olduğumuz şey var değildir. Ama itaatimiz vakidir. Biz, gerçek dışı zincirlerle gerçekten bağlanmışız. Gerçek dışı olan zaman, her şeyi ve bizi gerçek dışılıkla örter."³¹¹

Weil'in bu ifadelerinden anlaşıldığı üzere filozof zamanın ontolojik anlamda gerçekliğini sorgulamaktadır.

Filozof için hakikî anlamda sadece "şimdi" vardır. Çünkü şimdi üzerinde insanın herhangi bir etkisi söz konusu değildir. Weil için geçmiş geri alınamaz ve geçmiş üzerinde insanın hiçbir tesiri olamaz. Gelecek ise kör bir şeydir. Çünkü henüz gerçekleşmemiştir.³¹² Bu bağlamda Weil için insanın yüzleşmesi gereken tek sorun

³⁰⁹ Weil, *Felsefe Dersleri*, 161.

³¹⁰ Weil, *Metafizik İçlenmeler*, 109.

³¹¹ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 82.

³¹² Weil, *Felsefe Dersleri*, 162.

zamana karşı mücadelesidir. İnsan ya zamanın akıp gitmesine göz yumacak ya da Tanrı ile ilişkisinde mesafenin içinde var olan zamanı dolduracaktır.³¹³

Weil'in zaman anlayışındaki şimdi kavramına verdiği anlam üzerine paralel olarak diyebiliriz ki,

“Zaman varoluşumuza sonradan eklenmez varoluşumuz zamanın özdeşidir her ikisi birden sanki bir ve aynı şey olarak vardır. Birinden söz edilince zorunlu olarak diğerinden söz edilir.”³¹⁴

İnsanın bedenli olması ve dünyada olması insanı zamana tâbi kılmaktadır. Weil'in tabiriyle zaman gerçekdışıdır. Filozof bu ifadeyle zamansız olan Tanrı için zaman kavramını kullanmamaktadır. Weil için zaman, sınırlılık ifade etmektedir. Bu sınırlılık ise yalnızca insan için bahse konu olmaktadır. Filozof, *var olmayan şeye yani zamana tâbiyiz* ifadesiyle zaman, düzen ve korku gibi şeylerin birer varlık olmaktan ziyade bir yanılsama, gölge olduğunu ifade eder. İşte bu noktada insan aslında varlığı olmayan bir düzene uyum sağlama gayreti içindedir. Weil, bu hususta Platon'un mağara alegorisini³¹⁵ kabul eder ve geliştirir.

Dünyayı bir mağara olarak gören Weil'e göre, *“Bu dünyanın nesneleriyle ilgili yanılsama, varlıklarıyla ilgili değil değerleriyle ilgilidir. Mağara imgesi değerlerle ilgilidir. Yalnızca iyiliklerin taklitlerinin gölgelerine sahibiz. Gene iyilik bakımından zincirlenmiş tutsaklar gibiyiz.”³¹⁶* Weil için mağara, insanın yanılsamalar içinde yaşadığı kâinatı, Tanrı'dan ıraklığı ve varoluşsal yakınlığı simgelemektedir.

Ayrıca belirtmemiz gerekir ki, Weil insanların zincirlenmiş tutsaklar gibi olduğunu ifade ederken insanın bahsi geçen zincirlerden kurtuluşunu da mağaradan çıkışı ile mümkün görmektedir. Fakat Weil'e göre insanoğlunun mağaradan çıkışı acıdır. Weil'in ifadelerinden anlaşıldığı üzere insanın mağaradan çıkışı salt akıl ile mümkün olmayacaktır. Bu çıkıştaki kurtuluş beraberinde ıstırap ve fedakârlık isteyen mistik bir deneyim olarak zuhur etmektedir.

Weil'in felsefesinde mağaradan çıkış yani gölge oyunu olan dünyadan çıkıp hakikî ışığa yönelik dikkat ile mümkündür. Tanrı'nın ışığı dışarıdadır. Bu noktada

³¹³ Bkz. Weil, *Felsefe Dersleri*, 163.

³¹⁴ Tuncay İmamoğlu,- Muhammed Enes Dağ- Saliha Kılıç, “An Üzerine Felsefî ve Teolojik Bir Değerlendirme”, *Tabula Rasa Felsefe ve Teoloji Dergisi*, 40, Haziran 2023, 71.

³¹⁵ Platon, *Devlet*, 199-225.

³¹⁶ Weil, *Yerçekimi ve İneyet*, 81.

diyebiliriz ki, Platon'da mağaradan çıkış bilgi vasıtasıyla olurken Weil için salt bilgi kafi değildir. Zira insan Tanrı'nın ışığına ulaşmak için zamana boyun eğmeli aynı zamanda Tanrı'yı itaat ve sevgiyle mesafenin içinde beklemelidir.

Nihayetinde diyebiliriz ki, Weil'in Tanrı-insan ilişkisinde mesafe kavramı merkezî bir konumdadır. Teolojik, epistemik ve ontolojik boyutlarıyla mesafe, insanda daimi bir özlem ve noksanlık deneyimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendini geri çekerek ontolojik bir mesafe yaratan Tanrı, zamana tâbi olan insanla mezkur mesafe üzerinden bir ilişki kurmaktadır. Bu ilişkinin ıstırap, sevgi, dikkat ve itaatle kurulması insanı İlahî inayete kavuşturmakla birlikte insanı varoluşsal anlamda tamamlama işlevi de görmektedir.

SONUÇ

Araştırmamız neticesinde gördük ki Simone Weil'in felsefesinde Tanrı ve insan arasındaki ilişki sevgi, irade, inayet, itaat, boşluk ve ıstırap kavramları etrafında şekillenmiştir. Yahudi kökenli Weil'in din değişimiyle birlikte felsefi düşüncesi mistik ve teolojik bir kimlik kazanmıştır. Hristiyanlığa yönelen filozof, Hristiyan geleneğinde önem arz eden çarmıh, çile, kenosis ve agape kavramları ile Tanrı- insan ilişkisine dair farklı bakış açıları getirmiştir.

Çalışmamız, filozofun Tanrı'nın fiillerine yüklediği anlamlar ışığında Tanrı tasavvurunun klasik teist düşünceden farklılık arz ettiğini bize göstermiştir. Nitekim Weil'e göre Tanrı, her şeye kadir bir Tanrı olmakla birlikte mutlak kudretini dayatmayan, bilakis insanoğlunu özgür kılabilmek adına kendini geri çeken bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira Tanrı, sevgi ile sevgi için yaratan bir varlıktır. Bu bağlamda Tanrı, İlahî iradesini buyurgan bir şekilde insana sunmamakla birlikte her şey olmaktan vazgeçerek insana bir şey olma fırsatı vermiştir.

Değerlendirmelerimize göre kenosis anlayışı, filozofun felsefi düşüncesinde hem evrenin zuhuru hem de insanın özgürlük sahasının inşası bakımından temel bir ilke olarak işlenmiştir. Bu yaklaşım, filozofun düşüncesinde özgürlük ve İlahî kudretin birbirini dışlayan değil; karşılıklı olarak birbirini tamamlayan ve anlamlandıran iki aslî ilke olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Tanrı'nın varlığı insanın özgürlüğü için bir tehdit olmaktan ziyade bir gereklilik olarak yorumlanmaktadır.

Weil'in felsefesinin bel kemiğini oluşturan İlahî sevgi, çalışmamız içerisinde sadece insanın Tanrı'yla olan ilişkisi bağlamında değil, dünyanın estetik düzeni ve başkalarına duyulan sevgi bahisleri üzerinde de irdelenmiştir. Nitekim Weil için mezkur sevgi doğrudan deneyimlenemeyen, örtük bir sevgidir. Bu hususta Tanrı'nın sevgisinin örtük biçimde oluşu bizce Tanrı'nın sessizliğiyle ve insan için açtığı ontolojik boşluğun neticesi olarak kendini göstermektedir. Weil'in İlahî sevgi anlayışı Hristiyanlıktaki agape kavramıyla benzerlik göstermektedir. Nitekim çalışmamızda gördük ki yerçekimine maruz kalan insanın ontolojik boşluğunu, koşulsuz ve fedakâr olan Tanrısal sevgi aracılığıyla doldurma gayreti, filozofun agape geleneğinden beslendiğine dair bir işarettir.

Weil, Tanrı'yı hakikatin ana kaynağı olarak görüp insanı acı içinde olan ve eksik bir varlık olarak nitelendirmektedir. Bununla birlikte Tanrı insana özgürlük kazandırabilmek adına kendini geri çekmiştir. Nitekim Weil'in felsefesine göre Tanrı, insana olan sevgisini, kendi kudretinden feragat ederek göstermektedir. Tanrı'nın kendini geri çekmesiyle doğan boşluk ise insan için ancak sevgi ve teslimiyet yoluyla kapatılmaktadır. Değerlendirmelerimize göre Weil için bu teslimiyet pasif eylemden ziyade varoluşsal anlamda kendini inşa eden insanın aktif bir eylemi olarak ön plana çıkmaktadır.

Weil'in Tanrı-insan ilişkisinde önem arz eden bir diğer kavram ise ıstıraptır. ıstırap, Tanrı ile insan arasında bir köprü görevi görmektedir. Bu çalışma Weil'in anlam dünyasında acı ve kederin insana Tanrı tarafından verilmiş bir ceza değil aksine insanın tekâmül sürecinde önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Bu durum ise ıstırapın insanın Tanrı'ya olan bağlılığında mühim bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Weil'in düşünce sisteminde salt ıstırap çekmek değil, bahtsızlığa erişmiş ıstırap öne çıkmaktadır. Niteliği verilen ıstırap türü mistik, etik ve metafiziksel sahada doğasını ortaya çıkarmaktadır. Weil'e göre İsa, insanlık için kendini feda ettiği gibi insan da Tanrı için kendini feda etmelidir.

Weil'in Tanrı-insan ilişkisinde ele aldığı bir diğer kavram ise özgürlük ve itaattir. Weil'e göre insanın özgürlüğü kendinden feragat etmekle ortaya çıkmaktadır. İnsanın bu feragati Tanrı'ya itaatin zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. Fakat bu durum filozofun determinist bir yaklaşıma sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Zira filozof için zorunluluk bir eylem olarak değil, bir edilgenlik olarak izah edilmektedir. Bu edilgenlik ise irade ve bilinç barındıran niteliktedir.

Değerlendirmelerimize göre filozofun felsefî düşüncesinde insanın itaati pasif bir eylem olarak anlaşılmamaktadır. Bununla birlikte Tanrı, insanı özgür bırakarak onun değerini yücelmiştir. Modern dönemin bireysel özgürlük anlayışına radikal bir eleştiri getiren Weil, itaatin ruh için gereklilik arz ettiğinin altını önemle çizmektedir.

Bununla birlikte Weil'in düşüncesinde mesafe ve zaman insanın Tanrı'yı arzuyla aramasının bir yoludur. Dolayısıyla Weil'in inşa ettiği sistem içerisinde insan, pasif bir varlık değil, etken bir özne haline gelmiştir. Bu durum ise aynı süreç teolojisinde olduğu

gibi Tanrı ile insan arasındaki mesafenin zaman üzerine kurulduğu karşılıklı bir özgürlük alanıdır.

Görülüyor ki, Weil'in Tanrı ve insan ilişkisi bağlamında öne sürdüğü fikirler, mistik, teolojik ve ontolojik sahada kendine yer edinmiştir. Filozofun bu ilişkide ve felsefesinde öne çıkardığı en önemli vurgu ise paradokslardır. Tanrı'nın gizemi ve Tanrı'nın inayeti, sevgi ve acı, teslimiyet ve özgür irade, mutlak güç ve insanın özgürlüğü, uzaklık ve yakınlık kavramları arasındaki gerilimlerle kurulmuş bir ilişki olması bu ilişkinin paradoksal doğasını da gözler önüne sermektedir. Filozof için tüm bu çelişkiler bir çözüm ihtiyacından ziyade Tanrı ile insan arasındaki ilişkinin doğasında var olan çelişkileri dönüştürme eğilimi olarak yorumlanmaktadır.

Netice itibarıyla Weil'in felsefesini modern dünyada nadir kılan şey "Tanrı öldü." söylemine karşı Tanrı'yı varoluşun merkezine yerleştirmesidir. Ayrıca Weil'in felsefesinde öne çıkan Tanrı-insan ilişkisinin günümüz modern insanının kendini bulması ve anlam arayışında rehber olacağı kanaatindeyiz. Bu nedenle Simone Weil'in felsefesinin din bilimlerindeki farklı disiplinler tarafından çeşitli açılardan ele alınması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- 5 Harfliler. “Ön Yargıdan Azade Bir İsim”: *Simone Weil*”. Erişim 22 Aralık 2023. <https://www.5harfliler.com/simone-weil/>.
- Açıklamalı Kutsal Kitap*, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 2009.
- Atatürk Ansiklopedisi, “1929 Ekonomik Buhranı”. Erişim 21 Aralık 2024. <https://124.im/cS12>.
- Avlaremoz, “Üç Boyutlu Simone Weil: Filozof, Anti Faşist, Mistik”. Erişim 21 Aralık 2024. <https://www.avlaremoz.com/2020/12/22/simone-weil-can-sabaner/>.
- Aydın, İbrahim Hakkı, “Kenz-i Mahfi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 14 Mart 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kenz-i-mahfi>.
- Aydın, Mahmut, *Hristiyanlık Tarih, İnanç ve Uygulama*, Ketebe Yayınları, İstanbul 2021.
- Aydın, Mehmet S., *Âlemden Allah’a*, Ufuk Kitapları, İstanbul 2000.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, Atlas Yayınları, Ankara 2018.
- Celeb- true. “*Simone Weil Fransız Bir Filozof, Hristiyan Maneviyatçı Ve II.Dünya Savaşı Sırasında Fransız Direnişinin Bir Parçası Olan Bir Aktivistti*”. Erişim 21 Aralık 2024. <https://124.im/sKZnO>.
- Cevizci, Ahmet, *Felsefe Tarihi*, Say Yayınları, İstanbul 2021.
- Cevizci, Ahmet, *17.Yüzyıl Felsefesi*, Say Yayınları, İstanbul 2019.
- Cibran, Halil, *Ermış*, (Çev.: Ayşe Berktaş), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2018.
- Cins, “*Hukukun ve Kişinin Ötesinde: Simone Weil'in Kişi Ve Kutsal Kitabına Önsöz*”. Erişim 27 Aralık 2024. <https://www.gzt.com/cins/hukukun-ve-kisinin-otesinde-simone-weilin-kisi-ve-kutsal-kitabina-onsoz-3488578>.
- Constantelos, Demetrios J., “Charity”, *Encyclopedia of Religion*, (ed. Lindsay Jones), Thomas Gale, Detroit 2005, 3/1153-1155.

- Çakı, Caner, “İspanya İç Savaşı’nda Cumhuriyetçilerin Antifaşist Propagandası”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, Aralık 2018, 239-258.
- Çöl, Doğa, *God As the Other Within: Simone Weil on God, the Self and Love*, (Doktora Tezi), Maltepe Üniversitesi, İstanbul 2023.
- Dibace.net, “*Kendini Arayan Filozof Simone Weil*”, Erişim 27 Aralık 2024. <https://www.dibace.net/portreler/kendini-arayan-filozof-simone-weil/>.
- Ebû Dâvûd, Suleymân b. el-Eş‘âs es-Sicistânî (ö.275/889), *Sunenu Ebî Dâvûd* (nşr. ‘Adil Muḥammed, ‘Ammâr ‘Abbâs), I-VIII, Dâru't-Te’sîl, Kahire 1436/2015.
- Gölcük Şerafeddin, Toprak Süleyman, *Kelâm Tarih- Ekoller-Problemler*, Tekin Kitapevi, Konya 2019.
- Gümüş, Cansu, *Political Philosophy of Simone Weil From Marxism to Mysticism*, (Yüksek Lisans Tezi), Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara 2022.
- Gündüz, Şinasi, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Konya 1998.
- Gürbüz, Burak, “F. Le Play'in Sosyal Barış Düzeni İle L. Bourgeois Ve S. Weil’ İn Düşünsel İlişkileri: Dayanışmacılık (Solidarizm)”, *Yıldız Social Science Review* 5(Kasım 2019), 171-184.
- Holokost Ansiklopedisi, “I. Dünya Savaşı”. Erişim 21 Aralık 2024. <https://www.thedriftmag.com/whose-weil/>.
- İkbâl, Muhammed, *İslâm’da Dini Düşüncenin Yeniden Doğuşu*, (Çev.: N. Ahmet Asrar), Birleşik Yayıncılık, İstanbul Tarihsiz.
- İmamoğlu, Tuncay - Dağ, Muhammed Enes - Kılıç, Saliha, “An Üzerine Felsefi ve Teolojik Bir Değerlendirme”, *Tabula Rasa: Felsefe ve Teoloji*, 40, Haziran 2023, 69-75.
- İmamoğlu, Tuncay, “Paul Tillich Felsefesinde Din-Ahlak ilişkisi”, *Ekev Akademi Dergisi*, 10(28), 2006, 107-126.
- İmamoğlu, Tuncay, *Bir Tanrı Kanıtlanması Olarak Berkeley İdealizmi*, Yeni Zamanlar Yayınları, İstanbul 2024.
- İmamoğlu, Tuncay, *Modern Batı Düşüncesinin Felsefi Temelleri*, İz Yayıncılık, İstanbul 2012.

- Kierkegaard, *Korku ve Titreme*, (Çev.: İsmail Yerguz), Say Yay. İstanbul 2022.
- Küçük, A., Tümer, G., Küçük, M. A., *Dinler Tarihi*, Berikan Yayınevi, Ankara 2020.
- Meral, Yasin, *Yahudi Kaynakları Işığında Yahudilik*, MilelNihal Yayınları, İstanbul 2021.
- Nietzsche, Friedrich, *Putların Alacakaranlığı*, (Çev.: Mustafa Tüzel), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2021.
- Pascal, Blaise, *Düşünceler*, (Çev.: İsmet Zeki Eyuboğlu), Say Yayınları, İstanbul 2005.
- Platon, *Devlet*, (Çev.: Sebahattin Eyüboğlu, M.Ali Cimcoz), Remzi Kitapevi, İstanbul 1992.
- Sabah Ülkesi Kültür-Sanat Felsefe Dergisi, “*Hristiyan Tanrı Anlayışı*”. Erişim 14 Mart 2025. <https://www.sabahulkesi.com/2017/04/21/hristiyan-tanri-anlayisi-samuel-m-powell/>.
- Sartre, J.P., *Varoluşçuluk*, (Çev.: Asım Bezirci), Say Yayınları, İstanbul 2005.
- Sponville, André Comte, *Hayat Yaşamaya Değer*, (Çev.: Ercüment Tezcan), İletişim Yayınları, İstanbul 2020.
- Taşdelen, Vefa, *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*, Hece Yayınları, Ankara 2004.
- The Drift, “*Whose Weil?*” Simone, Patron Saint Of Everyone”. Erişim 21 Aralık 2024. <https://www.thedriftmag.com/whose-weil/>.
- Tübitak Bilim ve Toplum Başkanlığı Popüler Bilim Yayınları, “*Totalitarizm*”. Erişim 27 Aralık 2024. <https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/totalitarizm>.
- Waardenburg, Jacques, “Teslis”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Erişim 14 Mart 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/teslis#1>.
- Weil, Simone, *Tanrı Sevgisinin Örtük Biçimleri*. çev. Cihat Toker. İstanbul: Meczaz Yayınları, 2021.
- Weil, Simone, *Yerçekimi ve İnayet*, (Çev.: M.Mukadder Yakupoğlu), Doğu Batı Yayınları, Ankara 2021.
- Weil, Simone, *Felsefe Dersleri*, (Çev.: Beyza Akatürk), Pinhan Yayıncılık, İstanbul 2020.

Weil, Simone, *Kişi ve Kutsal*, (Çev.: Cihat Toker), Mecaz Yayınları, İstanbul 2021.

Weil, Simone, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, (Çev.: Orkun Elmacıgil), Ketebe Yayınları, İstanbul 2018.

Weil, Simone, *Baskı ve Özgürlük*, (Çev.: Öykü Kurtuluş), Mecaz Yayınları, İstanbul 2021.

Weil, Simone, Bepaloff, Rachel ve Broch, Hermann, *Savaş ve İlyada*, (Çev.: Kağan Kahveci, Adem Beyaz), Ketebe Yayınları, İstanbul 2024.

Weil, Simone, *Kökler İnsanın ve Ruhun İhtiyacı*, (Çev.: Yusuf Yenen), Ketebe Yayınları, İstanbul 2021.

Weil, Simone, *Metafizik İçlenmeler Doğüstü Bilgi*, (Çev.: Ahmet Zihni), Mecaz Yayınları, İstanbul 2022.

Weil, Simone, *Tanrı Sevgisi ve Bahtsızlık*, (Çev.: Murat Erşen), Ketebe Yayınları, İstanbul 2022.

Weil, Simone, *Tanrı'yı Beklerken*, (Çev.: Kenan Sarılioğlu), Fol Yayınları, Ankara 2020.

Weil, Simone, *Zorunluluk ve İtaat*, (Çev.: Zeynep Eski), Sarmal Kitapevi Yayınları, İstanbul 2023.

Yaran, Cafer Sadık, *Kötülük ve Teodise*, Vadi Yayınları, Konya 1997.

Yıldırım, Tamer, "Kitap İncelemesi: Simone Weil", *Çukurova İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23, Haziran 2023, 222-225.

Yıldız, Özgür, "II. Dünya Savaşına Genel Bir Bakış", *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(12), Haziran 2019, 62-75.

Yourgrau, Palle, *Simone Weil*, (Çev.: Ümid Gurbanov), Ketebe Yayınları, İstanbul 2019.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Saliha KILIÇ GÜNEYSU
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi – İlahiyat Fakültesi (2016-2021)
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller	Arapça
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığı
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	